

ŽURNALISTIKA

2022 (II)

ALMANACHAS

INTERVIU

ŽURNALISTAI

ETIKA

DATOS

ISTORIJA

KŪRYBA

KELIONĖS

KRONIKA

Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininku naujai ketverių metų kadencijai išrinktas Dainius Radzevičius. Sąjungai jis vadovauja nuo 2003 m. D. Radzevičiaus rankose – kartu su Ukrainos kolegomis išleistas bendras laikraštis „Mes esame iš Ukrainos!“

Arūno Sartanavičiaus nuotr.

ALMANACHAS
ŽURNALISTIKA
2022 (II)

ALMANACHAS ŽURNALISTIKA 2022 (II)

Redakcinė kolegija

Audronė Nugaraitė
Vytautas Urbonas
Domas Šniukas
Dainius Radzevičius
Jonas Staselis

Vyriausioji redaktorė

Jolanta Beniušytė

Autoriai

Deimantas Jastramskis
Darius Lukoševičius
Jolanta Beniušytė
Saulius Gajauskas
Povilas Krivickas
Dana Kurmilavičiūtė

Daiva Červokienė
Kristina Berksun
Brigita Sabaliauskaitė
Domas Šniukas
Vytautas Žeimantas
Gerimantas Statinis

Kalbos redaktorė

Angelė Pletkuvienė

Dizainerė

Iлона Chmieliauskaitė

Leidinių prenumeruoti galima (leidinio indeksas 5329) Lietuvos pašto skyriuose arba internetu, užpildžius prenumeratos kvitą adresu <http://www.prenumeruok.lt/NewSubscription.aspx>.

ISSN 0135-1346

Lietuvos žurnalistų sąjunga, Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija, 2022.

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas remia projektą „**Visuomenė ir žiniasklaida: ar XXI amžiuje dar reikalinga žurnalisto profesija? Diskusijos, analizė ir ateities vizija**“.

(Fondas yra įsipareigojęs 2022 m. projektui vykdyti suteikti 10 000 eurų finansinę paramą)

(„Redaktorės žodis“, „Ateityje daugiau dėmesio profesiniams reikalams“, „Lietuvos žurnalistų sąjungos 2023–2026 m. veiklos gairės“, „Grėsmės savireguliacijai kelia nerimą žurnalistų organizacijoms“, „Neišnaudotos galimybės ir prarastas laikas stiprinti Lietuvos žiniasklaidą“, „Dabar kiekvienas mano esąs žurnalistas“, „Domijonas Šniukas: „Žurnalistikai ir žurnalistas niekada nebūna lengva“, „Tiesos paieškos siekiant užtikrinti visuomenės teisę žinoti“, „Kodėl noriu būti žurnalistu?“, „Klaipėdos žurnalistų iniciatyva – paremti kolegas Ukrainoje“, „Vien žinojimo apie dezinformaciją negana“, „Kas vyksta skaitmeniniame Rusijos karo su Ukraina fronte?“, „Žurnalistas ir inžinierius“, „Buvusių reporterių nebūna“, „Edmundas Ganusauskas: „Žmonės – ne rašinių, o mano gyvenimo herojai“, „2022 m. kolegų išleistos knygos“, „Žurnalistų dainos?! Taip, jos skamba!“, „Žurnalistų portretai tinka tobulumo paieškoms“, „Kalnų magijos užburtas“, „Braidymai po pasaulį, šįkart Aliaskoje...“, „Kas, kur, kada – nuo 2022 m. birželio iki 2022 m. gruodžio“, „Pasaulio žiniasklaida“)

Redakcija neatsako už leidinyje pareikštas nuomones.

Viršelyje – „Pėdos“. Kiekvienas žmogus gyvenime palieka pėdsaką. Vieni stipresni, kiti didesni, dar kiti ilgesni, ir šis vaikiš paliks savo. „Lietuvos spaudos fotografijos 2022“ konkurso Ramūno Danisevičiaus („Lietuvos rytas“) nuotrauka.

ALMANACHAS „ŽURNALISTIKA 2022 (II)“

Formatas 17x24 cm, 8 sp. l. (128 p.)

Leidėjai: Lietuvos žurnalistų sąjunga, Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija

Adresas: Jogailos g. 11, LT-01116 Vilnius, www.lzs.lt

Leidybos įmonė „Kriventa“, V. Pietario g. 5-3, LT-03122 Vilnius, www.kriventa.lt

Tiražas 600 egz. Pasirašyta spaudai 2022 12 12

Spausdino UAB „Petro ofsetas“, Naujoji Riovonių g. 25C, LT-03153 Vilnius.

REDAKTORĖS ŽODIS

Balta žiemužė už lango nuteikia labai šventiškai laukiant didžiųjų metų švenčių. Gamtos grožis trumpam atitolina nuo minčių apie tai, kiek netekčių, skausmo ir problemų tenka patirti pasaulio žurnalistų bendruomenei, ypač Ukrainoje, kur žmonės, krentant bomboms ant jų namų, kaunasi su nuožmiu priešu ir bando išgyventi be šviestos, šilumos ir maisto.

Kremliaus melagingos propagandos malūnai nesustodami sukasi ir desperatiškai pučia pasauliui miglą į akis. Informacinis karas vyksta paraleliai su tikru karu vidury Europos. Tad šiame numeryje daug dėmesio skyrėme dezinformacijos problemai, kuri kaip nuodingos dujos: nematai, bet patiri kenksmingą poveikį. Dezinformacija ir manipuliacijos kelia didelius iššūkius šalies demokratijai, o melagingos informacijos mastai auga neįtikėtinu greičiu. Štai 2021 m. Lietuvą pasiekė net 30 proc. daugiau klaidinančio informacinio turinio, lyginant su 2020-aisiais.

Karai, kariniai konfliktai, krizės dėl pandemijos, migrantų antplūdžio – žurnalistikos iššūkiai, nes tenka įveikti daug barjerų, siekiant objektyviai informuoti visuomenę. Apie šias žurnalistikos aktualijas šiemet diskutuota Druskininkuose vykusiame tarptautiniame žurnalistų forume, kurį organizavo Lietuvos žurnalistų sąjunga (LŽS) kartu su ilgamečiu partneriu – Vokietijos Friedricho Eberto fondu.

Informacijos paieškos ir objektyvumo problemą ekstremaliomis sąlygomis tenka spręsti daugelio šalių žurnalistams, ir ne tik

Jolanta Beniušytė

ten, kur vyksta karas ar net nekvepia spaudos laisve. Žurnalistai pastebi, jog pastaraisiais metais demokratiniai principai panaudojami tarsi tiems patiems principams paneigti. Pavyzdys – tarptautinės organizacijos, spaudos laisvės prievaizdai, dar iki karo kritikavo Ukrainą, uždraudusią šalyje propagandinius rusiškus kanalus, neva tai spaudos laisvės pažeidimai. Kartu tos pačios organizacijos aiškina, kad propagandos kanalai neturi nieko bendro su žurnalistika ir neturi būti siejami su spaudos laisvės varžymais.

Apie šiandienos žurnalistikos patiriamus iššūkius diskutuota ir LŽS XVIII suvažiavime, įvykusiame lapkričio mėnesį. Per 400 narių vienijanti organizacija suvažiavime pasitvirtino ateities veiklos gaires, savo programą pristatė ir naujai ketverių metų kadencijai išrinktas pirmininkas Dainius Radzevičius.

Almanache pateikiame visą suvažiavimo medžiagą su gausiomis iliustracijomis.

Vienas iš didžiausių Lietuvos žurnalistų bendruomenei kylančių iššūkių – išsaugoti nusistovėjusią žiniasklaidos savireguliacijos tvarką. Lapkritį daugiau kaip 100 žiniasklaidos priemonių, joms atstovaujančios asociacijos bei žurnalistų profesinės sąjungos kreipėsi į visas Seimo frakcijas, prašydamos nesvarstyti ir nepriimti Kultūros komiteto teikiamų projektų, kuriais siūloma pertvarkyti žiniasklaidos savireguliacijos institutą – Visuomenės informavimo etikos komisiją.

Po šio žurnalistų kreipimosi Seime lapkričio paskutinę savaitę buvo atidėtas šio projekto svarstymas.

Į šią situaciją sureagavo ir Europos žurnalistų federacija, perspėjusi, jog Lietuva, šiuo metu užimanti devintą vietą Pasauliniame spaudos laisvės indekse, gali drastiškai nukristi reitinge, jei tokios pataisos būtų priimtos.

Be laisvos žiniasklaidos ir profesionalios žurnalistikos visuomenei gresia būti netinkamai informuotai, prarasti informacinę demokratijos ramstį ir galiausiai pačią demokratiją. Todėl demokratišką aplinką puoselėjančiai valdžiai turėtų rūpėti šio demokratijos ramsčio būseną ir ypač ekonominės sąlygos, kuriomis tarpsta žiniasklaida, kad dėl silpno ramsčio nekiltų keblumų demokratijai. Neišnaudotas galimybes stiprinti Lietuvos žiniasklaidą analizuoja Vilniaus universiteto docentas Deimantas Jastramskis.

Skaudžia tema – apie sumenkusį žurnalistų profesijos prestižą kalba LŽS pirmininko pavaduotojas Darius Lukoševičius. Per

pastaruosius tris dešimtmečius pasitikėjimas žiniasklaida Lietuvoje sumenko nuo 70 proc. iki varganų 20 proc. Panaši situacija ir kitose Vakarų pasaulio demokratijose. Tam yra ir objektyvių, ir subjektyvių priežasčių. Ar gali žurnalistika atsigauti, susigrąžinti prestižą? Pasak D. Lukoševičiaus, gali, bet laukia sunkus ir ilgas kelias. „Prarasti pasitikėjimą yra lengva. Kol kas einame keliu, kurį taikliai apibūdino Frankas Zapa: „*Žmonės, kurie nemoka rašyti, ima interviu iš žmonių, kurie nemoka kalbėti, žmonėms, kurie nemoka skaityti*“, – rašo žurnalistas.

Vilčių atsinaujinti ir sustiprėti žurnalistikai teikia jaunųjų žurnalistų karta – savo mintimis apie profesiją dalijasi Klaipėdos universiteto pirmakursiai žurnalistai. Jų pasisakymai – jaunatviškai maksimalūs, romantizuojantys profesiją, bet kartu atsiskleidžia ir ryžtas nešti žinią, tiesą, tarnauti visuomenei.

Žurnalistams ir žurnalistikai niekada nebus lengva – iš savo amžiaus išminties aukštumų teigia Domas Šniukas, šiemet pažymėjęs garbingą 90 metų sukaktį. Už pagarbą žurnalistikos profesijai, istorijai ir vertybėms D. Šniukas įvertintas Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos (NŽKA) premija „Žurnalistikos metraštininkas“. Apie žurnalistiką, gyvenimą, istoriją su D. Šniuku interviu kalbasi kolegė Daiva Červokienė.

Almanache verčiame ir prasmingą tradicinę spaudos ir žurnalistikos istorijos puslapį. Apie žymų JAV lietuvių išeivijos žurnalistą, visuomenės veikėją Kęstutį Miklą pasakoja Povilas Krivickas, mažo rajono žurnalistų profesinį kelią ir specifiką prisimena akmeniškis Saulius Gajauskas, pridurdamas, kad buvusių reporterių nebūna.

Šiomet vėl kunkuliavo žurnalistų kūrybiniai reikalai. Kolegos, vadovaujami energingojo Vytauto Žeimanto, išleido net pirmąją Lietuvoje žurnalistų dainų knygą. Kitų kolegų žurnalistų, LŽS narių, išleistų knygų sąrašas taip pat netrumpas. Tegul ir kitąmet taip plačiai skleidžiasi literatūrinės kūrybos sparnai!

Dėmesį visada patraukia žurnalistų kelionės. Čia nepralenkami LŽS Kelionių žurnalistų klubo nariai, vadovaujami pirmininko Gerimanto Statinio. Šis klubas kartu su Lietuvos geografų draugijos nariais šiomet įgyvendino įspūdingą ekspediciją į JAV šiaurinę dalį, Aliaską, tas vietas, kur profesorius Kazys Pakštas svajojo įkurti atsarginę Lietuvą – Dausuvą. Ekspedicija buvo pavadinta „Brydė“. Tai poeto Kazio Bradūno eilėraščio mintis – metafora, kuri puikiai įprasmina žmogaus nueitą kelią ir paliktą pėdsaką, tarsi brydę rasose.

Ši graži metafora tinka ir man atsisveikinti su Jumis, mieli skaitytojai. Septynerius metus redagavau „Žurnalistikos“ almanachą,

laikas kelti sparnus ir imtis naujų kūrybinių projektų. Esu labai dėkinga LŽS ir NŽKA už pasitikėjimą ir suteiktą galimybę sudaryti ir redaguoti unikalų, vienintelį spausdintą Lietuvos žurnalistų bendruomenės metraštį. Išleista 14 „Žurnalistikos“ numerių, šis – paskutinis. Nuoširdžiai dėkoju redakcinei kolegijai, Spaudos fotografų klubui, ištikimai autorių komandai, visiems kolegoms už kūrybinius darbus, pagalbą kuriant almanacho numerius. Ačiū šauniam leidyklos „Kriventa“ kolektyvui, su kuriais išgyvenome septynerius įtempto, bet įdomaus darbo metus. Dėkoju Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondui, kuris kasmet teigiamai įvertindavo almanacho projektus ir skirdavo finansavimą. O labiausiai ačiū Jums, mieli skaitytojai, kad atsiversdavote „Žurnalistiką“! Kuo geriausias visiems kloties 2023 metais ir sėkmingo starto naujai almanacho „Žurnalistika“ komandai.

**Jolanta Beniušytė, almanacho
„Žurnalistika“ vyriausioji redaktorė**

Dosjė

Jolanta Beniušytė, žurnalistė, redaktorė. Šiuo metu dėsto žurnalistiką Klaipėdos universitete, yra LŽS Klaipėdos apskrities skyriaus pirmininkė, LŽS tarybos ir valdybos narė. Dirbo įvairiuose periodiniuose spaudos leidiniuose. Žurnalistinio darbo stažas 35 metai. Valstybės pripažinta meno kūrėja.

2022 m. rudenį J. Beniušytė įkūrė naują žiniasklaidos priemonę – interneto portalą / tinklaraštį „Gargždapilis“ (<https://www.gargzdapilis.lt>), skirtą aplinkos apsaugos, klimato kaitos temoms, kultūrai, kelionėms. Jame integruota pažangiausia inovacija – skaitymo prieiga akliems ir silpnaregiams žmonėms. Tai viena pirmųjų žiniasklaidos priemonių Lietuvoje, turinti universalų skaitymo gidą neregiam, paremtą dirbtinio intelekto technologija.

LŽS SUVAŽIAVIMAS
2022 M.

*LŽS suvažiavime dalyvavo
beveik 200 delegatų iš visos Lietuvos.
Arūno Sartanavičiaus nuotr.*

RE M I A

ATEITYJE DAUGIAU DĖMESIO PROFESINIAMS REIKALAMS

Lapkričio 26 d. Vilniaus rotušėje vyko Lietuvos žurnalistų sąjungos (LŽS) XVIII suvažiavimas, kuris buvo skirtas Lietuvių rašytojų ir žurnalistų sąjungos 100-mečiui ir Vytauto Gedgaudo metams.

Iškilmingąją suvažiavimo dalį beveik 200 žurnalistų, atvykę iš įvairių miestų, pradėjo sugiedodami Lietuvos valstybės himną, tylos minute pagerbdami išėjusius kolegas ir pasaulyje žuvusius žurnalistus, vykdžiusius savo profesinę misiją.

Suvažiavimo dalyvius pasveikino Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen, nuotoliniu būdu – Europos žurnalistų federacijos prezidentė Maja Sever, Ukrainos žurnalistų sąjungos pirmininkas Sergijus Tomilenka, Spaudos,

Suvažiavimo akimirka. Kalba Dainius Radzevičius.

Jolantos Beniušytės nuotr.

LR Seimo pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielson ir Lietuvos meno kūrėjų asociacijos pirmininkas Jonas Staselis.

Leonardo Skirpstos nuotr.

Vyksta suvažiavimo delegatų registracija.

Leonardo Skirpsto nuotr.

Ukrainos artistė, operos teatro solistė Olena Slepčova nuoširdžiai padėjo Lietuvos žurnalistams, padėjusiems jai ištrūkti iš karo baismų.

Leonardo Skirpsto nuotr.

Juozas Šalkauskas.

Arūno Sartanavičiaus nuotr.

Suvažiavimo vedėjai Audronė Nugaraitė ir Vytautas Kvietkauskas.

Dainiaus Radzevičiaus nuotr.

radijo ir televizijos rėmimo fondo direktorius Gintaras Songaila, mecenatas, Lietuvos aludarių gildijos vadovas Saulius Galadauskas.

Į suvažiavimą atvykusi nusipelnusi Ukrainos artistė, operos teatro solistė Olena Slepčova nuoširdžiai padėjo Lietuvos žurnalistams,

padėjusiems jai ištrūkti iš karo baismų. Ji atliko Lauretos ariją iš Dž. Pučinio operos „Džanis Skikis“.

Iškilmingą suvažiavimo dalį vedė Juozas Šalkauskas, pirmininkauti LŽS suvažiavimui buvo išrinkti LŽS pirmininko pavaduotojai Audronė Nugaraitė ir Vytautas Kvietkauskas.

Diskusijos dalyviai (iš kairės): Ruslanas Iržikevičius, Rasa Lukaitytė-Vnarauskienė, Vilija Butkuvienė, Ernestas Alesinas, Liudas Ramanauskas.

Leonardo Skirpsto nuotr.

Suvažiavimo dalyviai.

Arūno Sartanavičiaus nuotr.

*Suvažiavimo dalyvis
dr. Viktoras Denisenko.
Arūno Sartanavičiaus nuotr.*

LŽS medaliai „Už nuopelnus žurnalistikai“
įteikti žurnalistams Virginijai Savukynui ir

Liudui Ramanauskui. Dėkojant už bendradarbiavimą su LŽS atminimo skulptūrėlės įteiktos Visuomenės informavimo etikos komisijos pirmininkei Vaivai Žukienei, Lietuvos advokatų tarybos pirmininkui Mindaugui Kukaičiui, F. Eberto fondo Lietuvoje vadovei Jolantai Steikūnaitei-Freirei.

2019–2022 m. LŽS veiklos ataskaitą pristatė LŽS pirmininkas Dainius Radzevičius.

Suvažiavimui buvo pristatytos ir finansinės ataskaitos (pateikė vyr. finansininkė Lina Mykolaitienė) ir LŽS finansinio audito išvados.

Suvažiavimas patvirtino visas LŽS veiklos ataskaitas.

Pasiūlyta, atsižvelgiant į pandemijos metu sukauptą praktiką, papildyti LŽS įstatus, numatant didesnes galimybes bendrauti virtualiai.

*Žurnalistai Julija Šliažienė (iš kairės), Henrikas Vaitiekūnas, Rūta Sinkevičienė.
Dainiaus Radzevičiaus nuotr.*

*LŽS vyr. finansininkė Lina Mykolaitienė ir referentė Almonė Baltrūnienė (dešinėje).
Arūno Sartanavičiaus nuotr.*

*LŽS Vilniaus skyriaus pirmininkė Jolanta Mažylė.
Arūno Sartanavičiaus nuotr.*

Suvažiavime vyko žiniasklaidos atstovų, žurnalistų diskusijos aktualiomis temomis. Diskusijoje „Žiniasklaidos rinka ir tendencijos: kokios žurnalistikos (ne)reikia?“

dalyvavo interneto portalo „The Lithuania tribune“ redaktorius Ruslanas Iržikevičius, DELFI vyriausioji redaktorė Rasa Lukaitytė-Vnarauskienė, Nacionalinės rajonų ir miestų

Kolegės Angelė Adomaitienė, Rasa Liškauskaitė ir Regina Montvilienė, LRT žurnalistų skyriaus pirmininkė.

Povilo Šimkavičiaus nuotr.

LŽS pirmininkas D. Radzevičius (dešinėje) įteikia žurnalistui Virginijui Savukynui medalį „Už nuopelnus žurnalistikai“.

Leonardo Skirpsto nuotr.

laikraščių leidyjų asociacijos valdybos pirmininkė, Klaipėdos r. laikraščio „Banga“ redaktorė Vilija Butkuvienė, Lietuvos regioninių stočių asociacijos vadovas, UAB „Alytaus radijas“ direktorius Liudas Ramanauskas,

Lietuvos žiniasklaidos tautinių bendrijų kalbomis asociacijos vadovas, radijo stoties „Radio R“ programų direktorius Ernestas Alesinas.

Kitą diskusiją „Žurnalistika kaip profesija – etikos standartai, veiklos modeliai ir profesinis solidarumas“ moderavo LŽS pirmininko pavaduotojas Darius Lukoševičius, dalyvavo Klaipėdos radijo stoties „Laluna“ žurnalistas Žydrūnas Naujokas, Kristina Kručinskaitė-Grudienė, UAB „Žinių studija“ direktorius Rolandas Agintas, „Delfi“ žurnalistė Daiva Žeimytė-Bilienė.

Diskusijoje žurnalistai, žiniasklaidos asociacijos ir žiniasklaidos priemonių atstovai kalbėjo apie pagrindines Lietuvos žiniasklaidos bėdas (išaugusios spaudos prenumeratos kainos, per dideli žurnalistų darbo krūviai, profesinis perdegimas, valdžios spaudimas,

LŽS Klaipėdos apskrities skyriaus delegatai.

Jolantos Beniušytės nuotr.

*Į kadrą pakliuvo fotografai Povilas Šimkavičius ir Arūnas Sartanavičius.
Leonardo Skirpsto nuotr.*

*Kazys Kęstutis Šiaulytis suvažiavime nupaisė keliasdešimt kolegų šaržų. Nuotraukoje – su Aiste Žilinskiene.
Dainiaus Radzevičiaus nuotr.*

*Žurnalistai Jolanta Svirnelytė ir Egidijus Knispelis.
Dainiaus Radzevičiaus nuotr.*

*LŽS Kauno skyriaus pirmininkas Vidas Mačiulis (kairėje).
Arūno Sartanavičiaus nuotr.*

etikos ir profesinio tobulėjimo klausimai, socialinių tinklų įtaka žiniasklaidai ir kt.) ir sprendimo būdus.

Antroje suvažiavimo dalyje savo veiklos programą 2023–2026 m. pristatė vienintelis kandidatas į LŽS pirmininkus D. Radzevičius, Sąjungai vadovaujantis nuo 2003 m.

D. Radzevičius paskelbė šias prioritėtines savo veiklos kryptis: Europos Sąjungos Žiniasklaidos laisvės direktyvos ir tarptautinės teisės normų tinkamas įgyvendinimas; LŽS narių teisinės gynybos ir teisių atstovavimo plėtra; žurnalistų bendruomenės solidarumas per narystę LŽS ir neformalius tinklus; mentorystės programos ateities lyderiams

Balsavimo akimirka.

Leonardo Skirpsto nuotr.

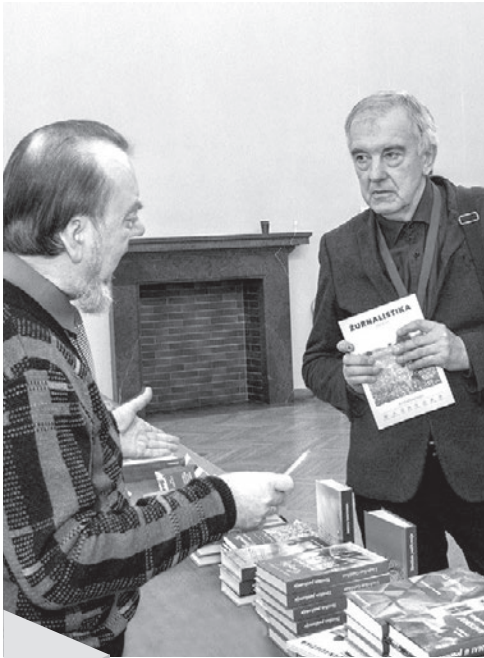
*Atminimo dovanos partneriams.
Dainiaus Radzevičiaus nuotr.*

sukūrimas; profesinio meistriškumo stiprinant socialinę partnerystę plėtra.

Slaptu balsavimu už D. Radzevičių balsavo 142, prieš – 12, susilaikė 13 delegatų. Balsų dauguma LŽS pirmininku naujai kadencijai buvo išrinktas D. Radzevičius.

Taip pat suvažiavime pristatytos LŽS veiklos gairės 2023–2026 m., joms iš esmės pritarta.

Vilniaus rotušėje žurnalistų suvažiavimo proga buvo surengtos net kelios parodos: fotografijos (Evgenia Levin), Vytauto Gedgaudo (Jolanta Mažylė), cenzūros (Inga Berulienė), žurnalistų dailės darbų (Aida Vėžlienė), LŽS narių knygų (Kazimieras Matačiūnas). Menininkas karikatūristas Kęstutis

Kazimieras Matačiūnas organizavo LŽS narių knygų ir leidinių parodą-mugę.

Leonardo Skirpsto nuotr.

Šiaulytis ne tik surengė savo atvirukų parodą, bet ir spėjo nupiešti dar apie 40 kolegų portretų, draugiškų šaržų.

Visi LŽS XVIII suvažiavimo delegatai gavo po jiems specialiai išleistą knygą „Už laisvą žurnalistiką!“. Joje pateikiamos LŽS tarybos, atskirų komitetų, finansų audito 2019–2022 m. ataskaitos, taip pat įvairių žurnalistų kūrybinių konkursų laureatai, kiti apdovanojimai, LŽS įstatatai, LŽS 2019–2022 m. veiklos kronika. Knyga gausiai iliustruota. Ją sudarė ir redagavo www.lzs.lt portalo redaktorius Vytautas Žeimantas, leidyba pasirūpino Jeronimas Laucius.

Organizaciniais suvažiavimo reikalais, kad viskas vyktų sklandžiai, rūpinosi LŽS pirmininko referentė Almonė Baltrūnienė, LŽS nariai Rasa Liškauskaitė ir Edmondas Bobianskas.

„Žurnalistikos“ almanacho ir www.lzs.lt informacija

Žurnalistų dailės paroda.

Povilo Šimkavičiaus nuotr.

LŽS SUVAŽIAVIMAS
2022 M.

*LŽS pirmininkas Dainius Radzevičius.
Arūno Sartanavičiaus nuotr.*

LIETUVOS ŽURNALISTŲ SĄJUNGOS PIRMININKO DAINIAUS RADZEVIČIAUS VEIKLOS PROGRAMA 2023–2026 M.

Prioritetinės veiklos kryptys

- Europos Sąjungos (ES) Žiniasklaidos laisvės direktyvos ir tarptautinės teisės normų tinkamas įgyvendinimas.
- Lietuvos žurnalistų sąjungos (LŽS) narių teisinės gynybos ir teisių atstovavimo plėtra.
- Žurnalistų bendruomenės solidarumas per narystę LŽS ir neformalius tinklus.
- Mentorystės programos ateities lyderiams sukūrimas.
- Profesinio meistriškumo stiprinant socialinę partnerystę plėtra.

1 žingsnis. Žiniasklaidos laisvės direktyvos ir tarptautinės gerosios praktikos įgyvendinimas

Aktyvi LŽS komitetų veikla sisteminio žurnalistų persekiojimo už kritiką (SLAP) ieškinių prevencijos, Bendrojo duomenų apsaugos reglamento ir ES Žiniasklaidos laisvės direktyvos įgyvendinimo procese.

LŽS yra sukurti trys komitetai, kurie savo veiklą ne tik pateisino, bet ir turi daug potencialo plėstis. Tokiai veiklai plėtoti reikia pritraukti ne tik ekspertinių patirčių turinčių žurnalistų, bet ir kitų medijų ekspertų, kurie yra aktyvūs LŽS nariai ar gali dalytis patirtimi nebūdami nariai.

Atstovavimas Seime ir Kultūros ministerijoje bei tarptautinėse organizacijose įgyvendinant naujas ES normas medijų veiklos srityje (nuo dirbtinio intelekto iki globalių platformų veiklos reguliavimo).

2 žingsnis. LŽS narių teisinės gynybos ir teisių atstovavimo plėtra

LŽS nariai dėl teisinės gynybos dažniausiai kreipiasi tada, kai yra persekiojami už savo profesinę veiklą civiline ar baudžiamąja tvarka, naudojant savireguliacijos organizacijas arba persekiojant juos viešojoje erdvėje. Iš esmės dažnai tai būna SLAP požymių turinti veikla. Advokatų paslaugoms apmokėti lėšų iš LŽS nario mokesčio visais atvejais ir visoms situacijoms akivaizdžiai nepakanka. Juolab, kad dažnu atveju atsakomybė tenka redakcijai.

Prioritetas – darbo teisių ir viešojo intereso gynimas kooperuojantis su redakcijomis.

3 žingsnis. Žurnalistų bendruomenės solidarumas per narystę LŽS ir neformalius tinklus

LŽS jau rado keletą efektyvių bendruomenės veikimo formų – socialiniai tinklai ir grupės, solidarumo renginiai, specialios akcijos. Tačiau reikia ieškoti naujų formų. Priimti sprendimai dėl sumažinto nario mokesčio leidžia skatinti jaunos žurnalistus (iki 25 metų) stoti į LŽS. Vis dėlto reikia ir papildomų motyvuojančių veiklų.

Socialiniame tinkle „Facebook“ sukurta daugiau nei 2 000 žurnalistų ir redaktorių vienijanti bendruomenė „Žurnalistų namai“. Čia jau dabar kolegos dalijasi informacija apie renginius, darbo vietas ar problemas. Greta LŽS interneto svetainės, tai puiki platforma solidarumui skatinti. Vis dėlto akivaizdu, kad reikia plėsti šio tinklo galimybes išnaudojant kitas naujas technologijas.

4 žingsnis. Mentorstės programos ateities lyderiams sukūrimas

LŽS lyderystės ir atsinaujinimo skatinimas žiniasklaidos bendruomenėje – vienas svarbiausių prioritetų.

Todėl svarbu peržiūrėti bendradarbiavimą su universitetais, kuriuose rengiami žurnalistai. Taip pat svarbu sukurti mentorstės programas, kurių metu patyrę redaktoriai ir žurnalistai galėtų dalytis patirtimi su jaunąja karta ir tokiu būdu skatinti juos įsitraukti ne tik į profesinę, bet ir į bendruomeninę veiklą.

5 žingsnis. Profesinio meistriškumo stiprinant socialinę partnerystę plėtra

LŽS turi labai ribotus žmogiškuosius ir finansinius išteklius vykdyti įvairias kvalifikacijos kėlimo programas ir kitus mokymus.

Pandemija paskatino koncentruotis į mokymus ir konsultacijas nuotoliniu būdu svarbiausiais profesiniais klausimais, o kelis praktinius seminarus ir didesnius nacionalinius bei tarptautinius žurnalistų forumus organizuoti su ilgamečiais partneriais – F. Eberto fondu (profesiniai klausimai), Lietuvos advokatų taryba (teisės klausimai), Vyriausiąja rinkimų komisija (rinkimų nušvietimas), Visuomenės informavimo etikos komisija ir Žurnalistų etikos inspektoriaus tarnyba (etikos klausimai ir žmogaus teisės žiniasklaidoje).

Sėkmingai veiklai padeda skaitmeninių technologijų mokymai („Google“ patirtis) ir tai turi būti plečiama kartu su kitomis medijų organizacijomis.

LŽS veiklos skaitmenizavimas

LŽS veiklas būtina maksimaliai skaitmenizuoti ir pritaikyti nuotoliniam darbui. Tai leistų gerokai taupyti veikloms organizuoti reikalingus žmogiškuosius ir ribotus finansinius išteklius bei narių laiką.

Tai būtina padaryti dėl naujų saugumo grėsmių, ekstremalių situacijų ir veiklos tęstinumo užtikrinimo.

LŽS veiklos finansavimas

Didžiąja dalimi LŽS veikla finansuojama iš UAB „Juozapas pas žurnalistus“ mokamų dividendų, projektinių lėšų, rėmėjų ir partnerių finansavimo ir tik mažoji dalis yra narių mokestis.

Todėl LŽS taryba ir valdyba turi rasti tvaresnius finansavimo modelius ir pertvarkyti LŽS veiklą pritaikydamos ribotiems finansavimo šaltiniams.

LŽS tarptautinis bendradarbiavimas

LŽS pradėjus aktyviai veikti Tarptautinėje žurnalistų ir Europos žurnalistų federacijose, ypač svarbu komunikuoti su šių organizacijų biurų darbuotojais ir vadovais bei kitomis nacionalinėmis žurnalistų organizacijomis. Taip pat labai svarbu atriboti žurnalistiką ir propagandai dirbančias organizacijas.

LŽS sėkmingai vykdo projektus trečiųjų šalių atstovams organizuojant patirties apsikeitimo programas Lietuvoje. Tai leidžia sukaupti šiek tiek papildomų lėšų ir įtraukti LŽS narius į įdomias veiklas. Tai svarbus prioritetas.

ES projektų rengimas kartu su kitomis šalimis bendradarbiaujant profesinio meistriškumo srityje.

LŽS kūrybinės veiklos programos

LŽS ir Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos partnerystės stiprinimas suteikiant prioritetą LŽS narių motyvavimui gauti valstybės pripažinto meno kūrėjo statusą.

Žurnalistikos autoritetų įtraukimas į strategines veiklas ir planavimą. Pavyzdžiui, V. Gedgaudo metų paskelbimas yra sėkmės istorija, kaip profesines vertybes galima įprasminti įvairiomis formomis.

Kooperacija su kitais partneriais rengiant žurnalistikos apdovanojimus. R. Sakadolskio forumo ir premijų įsteigimas ir LŽS bendradarbiavimas – vieni iš gerosios praktikos atvejų ir ateities partnerystės įkvėpimo šaltinių.

*LŽS suvažiavimas.
Jolantos Beniušytės nuotr.*

LŽS SUVAŽIAVIMAS
2022 M.

LIETUVOS ŽURNALISTŲ SĄJUNGOS 2023–2026 M. VEIKLOS GAIRĖS

Lietuvos žurnalistų sąjungos (LŽS) XVIII suvažiavime iš esmės pritarta LŽS 2023–2026 m. veiklos gairėms. Jas pristatė LŽS pirmininko pavaduotoja prof. Audronė Nugaraitė.

Šiose gairėse sakoma, jog išraiškos ir informavimo priemonių laisvė yra vienas svarbiausių demokratinės visuomenės garantų. Demokratijos išsaugojimas ir plėtra yra tiesiogiai susiję su nepriklausomos, laisvos, pliuralistinės ir atsakingos žurnalistikos gyvavimu ir stiprinimu. Žurnalistikos svarba įpareigoja visus dirbančius šį darbą vadovautis etikos normomis, gerbti nepriklausomumą ar teisę kritikuoti ir atsakyti į kritiką. Tai svarbu gerbiant informacijos laisvę, taip pat teisę į nešališką informaciją bei kitas pagrindines laisves, teises ir interesus, įvardintus Europos žmogaus teisių konvencijoje.

LŽS savo veikloje vadovaujasi principais, kurie padeda užtikrinti žurnalistų tikrąjį darbo nepriklausomumą nuo politinio spaudimo ar privačių grupių, kitų institucijų įtakos; turėti sąlygas naudotis valstybės institucijų saugoma informacija, suteikiama nešališkai ir teisingai; turėti šaltinio paslapties apsaugą; tarpininkauti dialogui tarp žurnalistų ir darbdavių, sukuriant darbo sąlygas, garantuojančias žurnalistų, vykdančių savo pareigas pavojingose gyvenimo situacijose, asmens saugumą; tarpininkauti dirbantiems žurnalistinį darbą žmonėms patiems nusistatyti savikontrolės standartus, nurodant, kaip jų laisvės ir teisės turi būti suderinamos su kitomis teisėmis, laisvėmis, interesais ir atsakomybe; rūpintis žurnalistų darbo ir poilsio balanso užtikrinimu.

Žurnalistų teisės rinkti ir skleisti informaciją atstovavimas

Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas, sisteminis žurnalistų persekiojimas už

kritiką, Spaudos laisvės direktyva, duomenų bazės, šmeižto dekriminalizavimas.

Darbo teisių atstovavimas ir viešojo intereso teisminis gynimas

Kolektyvinių sutarčių praktikos sklaida, konsultacijos, teisminiai procesai kertiniais klausimais.

Socialinė partnerystė ir lyderystė

LŽS lyderių programa, partnerystė su darbdavių organizacijomis ir universitetais dėl mentorystės programų.

Savireguliacijos ir savitvarkos gynimas

Visuomenės informavimo etikos komisijos, valstybės paramos žiniasklaidai modelio nepriklausomumo užtikrinimas.

Profesiniai standartai, etika ir geroji praktika visiems

Europos Sąjungos teisės tinkamas perkėlimas (dirbtinis intelektas, etika), užsienio šalių patirties sklaida, mokymai, kūrybinės premijos.

Žurnalistų darbo ir poilsio balansas

Profesinis perdegimas. Darbo vietos užtikrinant fizinę, skaitmeninę, psichinę ir teisinę apsaugą. Naujų kompetencijų galimybių. Darbo laiko lankstumo priemonių diegimas.

ŽINIASKLAIDA
IR VALSTYBĖ.
NUOMONĖS

StockSnap nuotr.

RE M I A

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
REMEMO
FONDAS

GRĖSMĖS SAVIREGULIACIJAI KELIA NERIMĄ ŽURNALISTŲ ORGANIZACIJOMS

Lapkričių daugiau kaip 100 žiniasklaidos priemonių, joms atstovaujančios asociacijos bei daugiau kaip 500 žurnalistų vienijančios profesinės sąjungos kreipėsi į visas Seimo frakcijas, prašydamos nesvarstyti ir nepriimti Kultūros komiteto teikiamų projektų, kuriais siūloma pertvarkyti žiniasklaidos savireguliacijos institutą – Visuomenės informavimo etikos komisiją (VIEK).

Tam prašoma užkirsti kelią, nes projektai pakoreguoti tik pagal visuomeninio transliuotojo LRT pasiūlymus, neįsiklausius į kitas organizacijas ir eliminuojant Seimo darbo grupės parengtą kompromisinį VIEK pertvarkos modelį, priimtina Lietuvos žurnalistų ir leidėjų organizacijoms.

Jei būtų pritarta Kultūros komiteto pateiktoms Visuomenės informavimo įstatymo pataisoms, kurios pakoreguotos tik pagal LRT pasiūlymus, nuo 2023 m. gegužės 1 d. VIEK keistųsi iš pagrindų. Ją sudarytų 9 nariai: 3 Medijų tarybos atstovai, 1 – LRT, 2 – žurnalistų sąjungų ir 3 atstovai iš Visuomenės informavimo etikos asociacijos (VIEA), t. y. taip, kaip siūlo LRT, ir komisijoje nebelytų daugumos žiniasklaidos organizacijų atstovų.

Būtent todėl susivienijusi žiniasklaida prašė parlamento grįžti prie Seimo darbo grupėje sutartos VIEK pertvarkos koncepcijos, pagal kurią šią komisiją sudarytų VIEA deleguojami organizacijų atstovai, 1 LRT ir 3 Medijų tarybos atstovai.

Po šio žurnalistų kreipimosi Seime lapkričio paskutinę savaitę buvo atidėtas šio projekto svarstymas.

Į šią situaciją sureagavo Europos žurnalistų federacija (angl. *The European Federation of Journalists*, EFJ). Federacija remia Lietuvos žurnalistų sąjungos ir šalies žiniasklaidos organizacijų siekį išlaikyti veikiančią žiniasklaidos savireguliacijos sistemą.

Pasak EFJ, šis atvejis dar kartą parodo, kokį spaudimą valstybė ir politiniai veikėjai gali daryti žiniasklaidai ir žodžio laisvei šalyje.

„Reikia rimtai vertinti riziką, kad situacija gali virsti konfliktu tarp valstybinės ir nepriklausomos žiniasklaidos. Lietuva, šiuo metu užimanti devintąją vietą Pasauliniame spaudos laisvės indekse, gali drastiškai nukristi reitinge, jei tokios pataisos būtų priimtos“, – pažymima EFJ pareiškime.

***Parengta pagal
www.vz.lt informaciją***

ŽINIASKLAIDA
IR VALSTYBĖ.
NUOMONĖS

*Deimantas Jastramskis
Jolantos Beniušytės nuotr.*

NEIŠNAUDOTOS GALIMYBĖS IR PRARASTAS LAIKAS STIPRINTI LIETUVOS ŽINIASKLAIDĄ

DEIMANTAS JASTRAMSKIS, Vilniaus universiteto docentas

Socialiniuose tinkluose vartotojai pateikia informaciją ir įvairias nuomones, tai gali papildyti profesionaliąją žurnalistiką, tapti jos šaltiniais, bet negali pakeisti ar bent pavaduoti jos. Be laisvos žiniasklaidos ir profesionaliosios žurnalistikos visuomenei gresia būti netinkamai informuoti, prarasti informacinį demokratijos ramstį ir galiausiai pačią demokratiją. Todėl demokratišką aplinką puoselėjančiai valdžiai turėtų rūpėti šio demokratijos ramsčio būseną ir ypač ekonominės sąlygos, kuriomis tarpsta žiniasklaida, kad dėl silpno ramsčio nekiltų keblumų demokratijai.

Reklamos keliai paskui auditoriją

Lietuvos žiniasklaidos reklamos rinka, kurią sudaro televizijos, radijo, laikraščių, žurnalų ir reklamjuosčių interneto reklamos pardavimas, per ekonominę krizę 2009 m. sumažėjo 40 proc., palyginti su 2008 m., ir, galima sakyti, neatsigavo. 2021 m. Lietuvos žiniasklaidos reklamos rinką „Kantar“ organizacija įvertino 102 mln. eurų. Tai 30 proc. mažiau nei 2008 m. Jei vertintume keliolikos metų infliaciją, šio laikotarpio skirtumas būtų dar didesnis, nei minėtasis tarp 2009 ir 2008 m.

Kaip galima išgyventi praradus daugiau nei trečdalį pajamų? Kai kas jau neišgyveno, kiti mažino apimtį, periodiškumą, darbuotojų skaičių, pelnus (arba patyrė nuostolius) ir t. t. Daugelis ieškojo kitų pajamų šričių. Atsirado turinio pardavimo atveju internete, bet tai gali sudaryti kelis ar keletą milijonų, o ne dešimtis prarastų milijonų eurų. Kol kas tėra vienintelis sėkmingos prenumeratos transformacijos iš popierinės į skaitmeninę pavyzdys – „Verslo žinios“ su „VŽ premium“.

Šalia nacionalinės reklamos rinkos Lietuvoje susiformavo alternatyvi globalių interneto korporacijų reklamos rinka, kurią daugiausia

reprezentuoja gerai žinomi prekės ženklai: „Facebook“, „Google“ ir „YouTube“ arba milžiniškos bendrovės „Meta“ ir „Alphabet“. „Kantar“ duomenimis, gautais iš žiniasklaidos planavimo agentūrų, 2021 m. ši rinka galėjo sudaryti 75 mln. eurų (visa interneto reklamos rinka su reklamjuostėmis Lietuvos portaluose – 98 mln. eurų), neskaičiuojant tiesiogiai reklamą perkančių asmenų „Facebook“ ir kituose kanaluose išlaidų. Taigi alternatyvi globalių korporacijų suformuota interneto reklamos rinka gali būti panašios apimties, kaip visa Lietuvos žiniasklaidos (televizijos, radijo, periodinės spaudos ir interneto) reklamos rinka.

Mąstant ekonomiškai ir sociologiškai, tokia situacija yra logiška ir nuosekli. Reklama keliauja paskui vartotojus. Jeigu žmonės naršo ir komunikuoja socialiniuose tinkluose, paieškos ir dalijimosi platformose, tai reklamos užsakovai ir stengiasi ten juos surasti. Kita vertus, reklama globaliose medijose dažnai atrodo santykinai pigesnė pagal jų žadamas pasiekti auditorijas. Tad nieko stebėtino, kad interneto vartotojai nuolat prisideda augindami tarptautinių korporacijų pajamas Lietuvoje.

Keblu yra tai, kad, plečiantis globalių veikėjų reklamos paslaugų mastui, senka Lietuvos

žiniasklaidos reklamos rinka ir silpnėja ekonominis pagrindas, ant kurio daug metų laikėsi profesionalioji žurnalistika, kuri dažnai buvo (ir yra) nemokama, o daugiau vartotojų pripratinti mokėti už turinį nėra lengva ir greitai pasiekama.

Ekonominis žiniasklaidos pagrindas dėl globalių organizacijų įsigalėjimo Lietuvos reklamos rinkoje yra nuosekliai silpninamas jau daugiau nei dešimt metų. Ar tokiu atveju reikia (reikėjo) ką nors daryti valstybei, kuriai rūpi žiniasklaida kaip demokratijos ramstis? Variantas, kad nereikia nieko daryti ir palikti viską sutvarkyti rinkai, teoriškai gali atrodyti patrauklus, bet praktiškai tai būtų laukinio kapitalizmo eksperimentas mažoje rinkoje, kai globaliems kiklopams leidžiama doroti vietines avis.

Dabartinių subsidijų vingiai

Valstybė (šiuo atveju jai atstovaujantys politikai) gali bandyti sustiprinti žiniasklaidos veiklos ekonominį pagrindą ir taip padėti atsilaikyti prieš globalių veikėjų spaudimą reklamos rinkoje. Tam gelbėja įvairios tiesioginio ir netiesioginio subsidijavimo priemonės. Lietuvoje šiuo aspektu šiek tiek padaryta, tačiau tos priemonės buvo dažnai gerokai vėluojančios, o galiausiai nepakankamos.

Pridėtinės vertės mokesčio (PVM) 5 proc. lengvata periodinei spaudai panaikinta 2009–2012 m. Būtent tuomet, kai pradėjo ženkliai kilti globalių veikėjų galia nacionalinėje reklamos rinkoje. 2013 m. ši PVM lengvata buvo iš dalies atnaujinta (9 proc.), o visiškai (5 proc.) – tik nuo 2019 m. Tačiau elektroninei žiniasklaidai, kuri tiesiogiai

rungiasi su „Facebook“, „Google“ ir „YouTube“ interneto reklamos rinkoje, 5 proc. turinio pardavimo PVM lengvata suteikta tik nuo 2021 m.

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondui (SRTRF) skiriamas iš valstybės biudžeto finansavimas 2011–2021 m. buvo minimalaus lygio (apie 2,7 mln. eurų kasmet) ir nekito, nepaisant ekonomikos kilimo, infliacijos ir užgriuvusios COVID-19 pandemijos. Tik 2022 m. jis padidėjo puse milijono – iki 3,2 mln. eurų. Kad biudžete netrūktų pinigų šį finansavimą padidinti bent dvigubai, buvo prasitarta 2016–2020 m. kadencijos Seimo Kultūros komiteto posėdžiuose, kai svarstant Visuomenės informavimo įstatymo pakeitimo projektą kalbėta ir apie keitinimus steigti naują Žiniasklaidos rėmimo fondą, kurio vieninteliu dalininku būtų Kultūros ministerija. Šitaip parodytas nepasitikėjimas SRTRF, kurio dauguma dalininkų yra visuomeninės organizacijos, teigiant, kad naujasis fondas efektyviau administruotų valstybės lėšas, skirtas žiniasklaidos projektams. Šioje vietoje išvada būtų tokia, kad palyginti geras, nors tobulintinas organizaciniu aspektu, žiniasklaidos rėmimo mechanizmas per SRTRF nepanaudojamas efektyviai, nes jam skiriamas nepakankamas finansavimas.

Palyginti su SRTRF finansavimu, gerokai dosnesnės subsidijos tenka leidinių prenumeratos kaime pristatymo nuostoliams kompensuoti. 2021 m. tai sudarė 7,2 mln. eurų. Bet šie pinigai mokami ne leidėjams, o valstybės įmonei Lietuvos paštui. Be to, tik prasidėjus COVID-19 pandemijai 2020 m. balandį Vyriausybė skyrė beveik 0,6 mln. eurų Lietuvos pašto

teikiamoms periodinių leidinių pristatymo kaimo vietovėse ir miestuose paslaugoms kompensuoti.

Daugiausia valstybės finansinio dėmesio paskutiniaisiais metais pelnė Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija (LRT). Tai lėmė nuo 2015 m. pakeistas finansavimo modelis, kai visuomeninio transliuotojo finansavimas susiejamas su surenkamais pajamų ir akcizo mokesčiais. LRT skirtas finansavimas iš valstybės biudžeto 2022 m. (55,4 mln. eurų) yra daugiau nei du kartus didesnis, palyginti su 2008 m. LRT pajamomis (26,4 mln. eurų), kai jos buvo didžiausios, LRT konkuruojant reklamos rinkoje su komerciniais transliuotojais. LRT subsidijavimo sistema ir pasitraukimas iš televizijos ir radijo reklamos rinkų taip pat suteikė papildomas galimybes daugiau uždirbti iš reklamos komerciniams transliuotojams.

Finansiniai rezervai

Galima teigti, kad, bandant sudaryti geresnes ekonomines sąlygas Lietuvos žiniasklaidai naudojant subsidijas, suteikiama maksimali PVM lengvata turinio pardavimui ir gana gerai veikia LRT finansavimo mechanizmas. Nors Lietuvoje LRT finansavimo

šuošis atrodo įspūdingas, tačiau Europos transliuotojų sąjungos duomenys rodo, kad mūsų visuomeninis transliuotojas pagal santykinius finansavimo rodiklius (procentinė dalis nuo BVP, arba eurai, tenkantys vienam šalies gyventojui) kol kas yra tarp Europos šalių, menkiausiai finansuojančių savo visuomenines medijas.

Kalbant apie tiesiogines subsidijas privačiai žiniasklaidai per SRTRF, matyti didelės neišnaudotos finansinės galimybės ir daug prarasto laiko stiprinti žiniasklaidos kokybę ir profesionaliąją žurnalistiką. Gerokai didesnės yra valstybės institucijų viešinimo lėšos, skirtos užsakomajam turiniui, kuris panašesnis į propagandą nei į žurnalistiką, kurti.

Kita vertus, Lietuvoje kol kas nebuvo rimtos politinės valios žiniasklaidos subsidijoms panaudoti išorinį rezervą, tai yra apmokestinti tas globalias medijų korporacijas, dėl kurių veiklos labiausiai ir senka mūsų žiniasklaidos pajamos. Keletas Europos šalių tai jau padarė, tačiau Lietuva, kartais garsėjanti drąsiais tarptautinės politikos žingsniais, šioje žiniasklaidos politikos srityje laikosi nepateisinamos delsimo taktikos.

ŽINIASKLAIDA
IR VALSTYBĖ.
NUOMONĖS

Darius Lukoševičius
LŽS Klaipėdos apskrities skyriaus archyvo nuotr.

REMI A

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
FONDAS

DABAR KIEKVIENAS MANO ESAŠ ŽURNALISTAS

DARIUS LUKOŠEVIČIUS

Kuo mažiau visuomenė pasitiki žurnalistais, tuo dažniau skamba šūkiškai apie žurnalistikos išskirtinumą. „Visuomeninis gėris“, „demokratijos garantas“ ir taip toliau, ir panašiai. Šūkiškai šūkiškai, bet per tris dešimtmečius pasitikėjimas žiniasklaida Lietuvoje sumenko nuo 70 % iki varganų 20 %. Panaši situacija ir kitose Vakarų pasaulio demokratijose. Tam yra ir objektyvių, ir subjektyvių priežasčių.

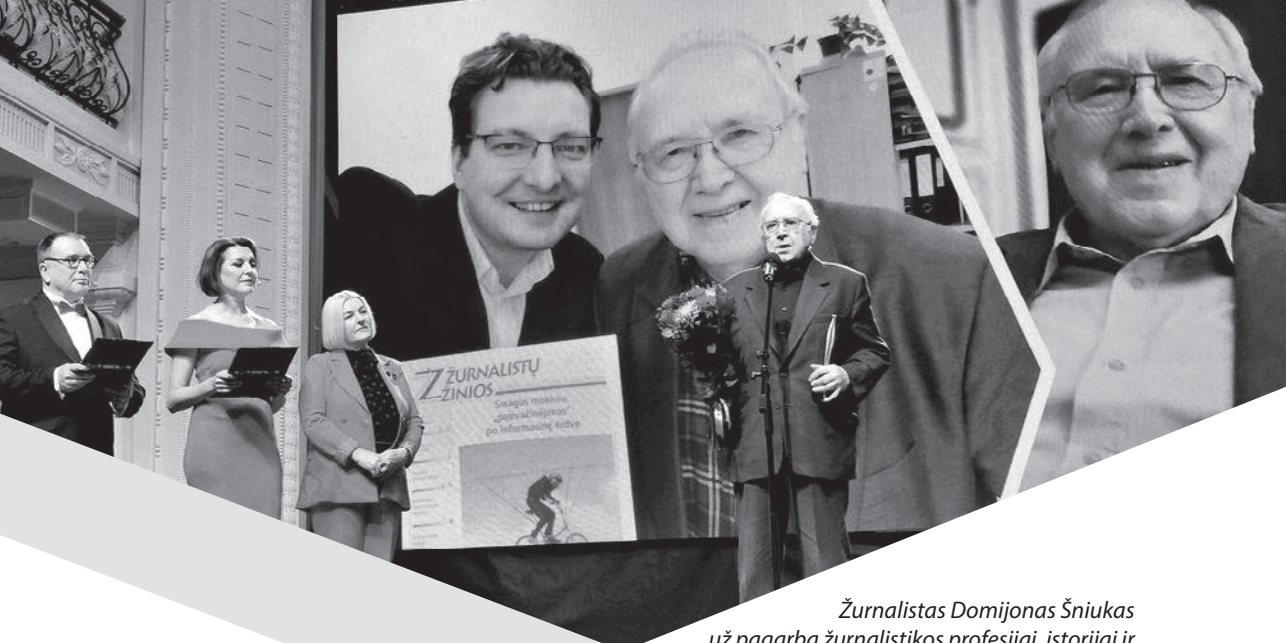
Pirmas smūgis objektyviai žurnalistikai buvo smogtas prieš 40 metų. Didžiosios JAV, o po kelerių metų ir Vakarų Europos TV bendrovės perėjo prie „prodiuserinės“ žurnalistikos. Ekranuose pradėjo dominuoti pikantiškos ir „sensacingos“ naujienos. Buvo pataikaujama žemiausio intelekto vartotojams. Pamažu mada persimetė ir į spaudą. Nieko nuostabaus, tai uždirbo didesnius pinigus su mažesnėmis sąnaudomis. Geriausia iliustracija – Samuelis Zelas. Milijardierius investuotojas, nusipirkęs žiniasklaidos konglomeratą, valdantį dešimtis žinomų JAV laikraščių: „LA Times“, „Chicago tribune“ ir kt. Susitikime su perimto laikraščio žurnalistais išgirdęs klausimą „Kam skirti daugiau dėmesio – karui Irake ar šuniukams?“ apkaltino klausiančią žurnalistę arogancija ir pareiškė, kad kai „šuniukai“ uždirbs pakankamai pelno, bus galima pagalvoti ir apie Iraką. Pamokslą baigė išraiškingu „užsikrušk“. Apie internetinę žiniasklaidą net neverta kalbėti. Ji nuo pirmųjų dienų verslo modeliu pasirinko „clickus“. Kuo daugiau paspaudimų, tuo geresnis žurnalistas. Ir prasidėjo. „Bunkė“, „Zvonkė“, „Bunkė parodė savo papus“, „Paksaitė laimėjo neįgalų pensininkų grožio konkursą Hurgadoje“, „Paaiškėjo nežinomi faktai apie Putytį Pamakštytį... Ir žmonės spaudė. Esi prastas žurnalistas, jei tavo antraštė nežada sensacijos, nesiūlo pikantiško turinio, negąsdina pasaulio pabaiga.

Antra priežastis yra objektyvi. Informacinę erdvę užvaldė internetinė turinio sklaida. Dabar kiekvienas mano esąs žurnalistas. Čia negalioja jokie etikos kodeksai, objektyvumas arties. Net ir faktai praranda bet kokią prasmę. Kiekvieną kartą, kai norime išskirti „tradicinę žiniasklaidą“, pripažįstame savo pralaimėjimą. Šiandien 8 klases baigusi švepla „influencerė“, turinti 200 000 draugų feisbuke ar

jutube, yra svarbesnė ir įtakingesnė už „Panoramą“, TV3 ir LNK žinias kartu sudėjus. Kol kas ji reklamuoja *triusikus*, bet jei nuspręs reklamuoti turizmą Kryme ar „Gazpromą“, įtaka bus milžiniška. Savo burbule ji yra pranašas. Dar blogiau, ji cituojama ir kviečiama į rimtas laidas. Drąsiai reiškia savo nuomonę apie smegenų chirurgiją, energetiką, finansus. Atsis laikas ir politikai. Jau dabar turime ministrų, daugiau laiko praleidžiančių tiktoke, o ne savo darbo vietoje. Jiems žurnalistai nereikalingi. „Fake news“ terminą jie taiko visiems, kas tik nepatogiai paklausia. Jie neduoda interviu nepatinkantiems kolegoms, jie neina į laidas be suderintų klausimų.

Trečia, skaudžiausia, priežastis – atviras žiniasklaidos ir žurnalistų politinių simpatijų demonstravimas. Nereikia spėlioti, kokiai partijai žurnalistas jaučia silpnbę. Jis pats tai deklaruoja savo socialiniuose tinkluose, kai to neužtenka, dalyvauja rinkimų agitacijoje. Tai labai patinka jo gerbėjams. Kitiems gi kyla klausimas – ar jis gali būti objektyvus, nešališkas? Mes, ačiū dievui, dar neturime daug atvirai politinės žiniasklaidos, bet tai laiko klausimas. Tokių valstybių beveik nebeliko. JAV jau skina tokio susiskirstymo vaisius. Kai turi savo „patikimą“ informacijos kanalą, nebereikia kitų. Susišnekėti tampa neįmanoma. Tai puiki terpė sąmokslų teorijoms ir neapykantos sklaidai. Kitaip manantys tampa „nežmonėmis“.

Ar gali žurnalistika atsigauti, susigrąžinti prestižą? Gali, bet laukia sunkus ir ilgas kelias. Prarasti pasitikėjimą lengva. Kol kas einame keliu, kurį taikliai apibūdino Frankas Zapa: „Žmonės, kurie nemoka rašyti, ima interviu iš žmonių, kurie nemoka kalbėti, žmonėms, kurie nemoka skaityti.“

ŽURNALISTIKOS
METRAŠTININKAI

*Žurnalistas Domijonas Šniukas
už pagarbą žurnalistikos profesijai, istorijai ir
vertybėms įvertintas Nacionalinės žurnalistų kūrėjų
asociacijos premija „Žurnalistikos metraštinnikas“.
L. Balandžio / BNS, asmeninio albumo nuotr.*

REMI A

DOMIJONAS ŠNIUKAS: „ŽURNALISTIKAI IR ŽURNALISTAMS NIEKADA NEBŪNA LENGVA“

Lietuvos žurnalistų sąjungos (LŽS) ir Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos (NŽKA) nario Domijono Šniuko gyvenimo kelias gana turiningas: darbas „Komjaunimo tiesoje“, „Tiesoje“ ir „Literatūroje ir mene“, laikraščio „Pravda“ korespondentas Lietuvai ir Kaliningrado sričiai, žurnalistikos dėstytojas Vilniaus universitete, metraščio „Žurnalistika“ sudarytojas ir redaktorius, LSSR žurnalistų sąjungos ir pirmasis atkurtos Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas, LSSR valstybinio televizijos ir radijo komiteto pirmininkas, SSRS liaudies deputatas, LR Seimo Pirmininko atstovas spaudai, patarėjas, bene dešimties knygų autorius ar sudarytojas.

Neseniai D. Šniukas šventė savo 90-metį, už pagarbą žurnalistikos profesijai, istorijai ir vertybėms įvertintas NŽKA premija „Žurnalistikos metraštinnikas“. Ta proga kolegos paprašėme pasidalyti mintimis apie žurnalistinį gyvenimo kelią ir požiūrį į žurnalistiką.

Pradėkime nuo pradžių pradžios – kaip rinkotės specialybę?

Kartą, buvau, regis, devintokas, Šiaulių „Elnio“ futbolo komanda draugiškose rungtynėse įveikė Rygos „Karininkų namų“ vienuolikę, SSRS pirmenybių dalyvę, – mieste beveik šventė. Parašiau apie tai į „Komjaunimo tiesą“. Išspausdino ir dar kelis rublius honoraro atsiuntė. Parašiau apie mokyklos mičiūrininkų būrelio veiklą – vėl tas pats. Gal dėl to?.. O jeigu rimtai, spauda domėjaisi vos pramokęs skaityti. Kiti antrokai trečiokai iš Gruzdžių bibliotekos nešėsi pasakų knygas, o aš persikreipęs „Lietuviškąją enciklopediją“. Skaičiau jos straipsnius, net nelabai suprasdamas. Nacmečiu šeima prenumeravo visus tuo metuėjusius leidinius, žurnalą vaikams „Žiburėlis“ perskaitydavau po kelis kartus. Išsiunčiau redakcijai net savo sukurtą pasakojimą apie tai, kaip mažas berniukas išgelbėjo kryžiuočio sužeistą stirnelę. Išsiunčiau ir išsigandau – juk vokiečiai galėjo supykti ir mane į kalėjimą uždaryti ar net sušaudyti. Laimei, redakcija mano opuso neišspausdino, likau gyvas. Šiaulių gimnazijoje turėjome nuostabų lietuvių kalbos ir literatūros mokytoją Joną Adomaitį, kuris žavėjo ne tik žiniomis, bet ir pasakojimais apie romantišką literatūrą ir žurnalistų gyvenimą „smetoniškajame“ Kaune. Tuo metu Vilniaus universitete kaip tik buvo įkurta žurnalistikos specialybė, tad ir pasukau į ją, baigiau su trečiąja laida.

Dar studijuodamas įsidarbinote Jūsų pirmąsias žinutes publikavusioje „Komjaunimo tiesoje“. Kaip pavyko derinti mokslą ir darbą? Kas įsiminė iš tų metų?

Tuo metu pagrindinių dienraščių redakcijoje, išskyrus retas išimtis, dirbo mažai raštingi

žmonės, atėję iš tarybinių ir partinių kadru kalvės – 19-osios lietuviškosios divizijos ar įvairių partinių struktūrų. Redakcijos mielai kvietėsi studentus, kurie visų pirma gerino kalbos kultūrą. Tarp redakcijų ir universiteto buvo tylus susitarimas, kad žurnalistikos specialybės studentams nedidelė nuodėmė bus praleisti trečdalį paskaitų. Kita vertus, redakcijos irgi atlaidžiai žiūrėjo į studentų darbo drausmę. Iki pietų jie lankė paskaitas, o po to iki vėlyvo vakaro darbavosi redakcijose. Tokia simbiozė buvo naudinga abiem pusėms – redakcijos išsiaugindavo sau darbuotojus, o šiems, baigus universitetą, nebegrėsė paskyrimas į nuošalaus rajono redakciją.

Redakcijoje dirbau literatūros ir meno skyriuje, vadovavau studentų skyriui. Buvo vadinamasis chruščioviškojo politinio atlydžio metas. Laikraštis plačiai nušvietė ruošimąsi VI pasauliniam jaunimo ir studentų festivaliui, kuris 1957 m. vasarą vyko Maskvoje. Teko jame dalyvauti kaip korespondentui. Pamenu vestą diskusiją apie stilių. Pylos gavo vadinamieji *stiliagos*, lietuviškai stileivos, už siaurų klešnių kelnių dėvėjimą ir ilgus plaukus (tikros tarybinės klešnės vienos pusės plotis apačioje turėjo būti apie 34 cm). Šios „socialistinio gyvenimo blogybės“ buvo atėjusios iš „supuvusių Vakarų“.

Taip pat įsiminė tuometinio Pabaltijo nacionalinių jaunimo laikraščių redakcijų bendravimas. Gegužės 1-osios proga kasmet susitikdavome Vilniuje, Rygoje ar Taline, pabendraudavome, pasportuodavome, pakeldavome taurelę už draugystę. Į tuos susitikimus pavydžiai ir kreivai žiūrėjo rusikujų jaunimo laikraščių žurnalistai, nes nebuvo kviečiami. Užstalės Rygoje metu estų kolega papasakojo trumpiausią tarybinį

anekdotą, jis susidėjo iš vieno žodžio – „Kukurūza“. Rusų žurnalistai apie tai tuoj raportavo sąjunginiam komjaunimo centro komitetui, šis į tris sostines atsiuntė tyrimo komisijas, ir „ta nacionalistinė šutvė“ buvo uždrausta.

Buvote pasukęs į mokslą, baigėte Maskvos M. V. Lomonosovo universiteto aspirantūrą, bet akademiku netapote...

Vieną 1959 m. vasaros dieną mane gatvėje sustabdė kolegė Vytautė Žilinskaitė, dirbusi „Jaunimo gretų“ redakcijoje. Universitetas ją buvo įkalbėjęs stoti į Maskvos Lomonosovo universiteto aspirantūrą, kad grįžtų kaip žurnalistikos specialybės dėstytoja. Sutikusi, bet persigalvojusi. Pasiūlė man. Taip dvejus metus praleidau garsiajame Rusijos universitete. Iš pradžių buvau pasiryžęs rašyti disertaciją apie V. Kudirkos publicistiką, tačiau Vilniuje buvau atkalbėtas. Girdi, šis kapsas

ideologiškai labai sudėtingas, net komunistas su pagrindiniu stažu Jonas Zinkus keletus metus vargsta ir nediršta teikti gynimui. Tada pasirinkau V. Kapsuko-Mickevičiaus redaktorinę ir publicistinę veiklą. Studijos buvo nuobodžios – rengiantis kandidatinio minimumo egzaminams teko perskaityti gausybę Markso, Engelso ir Lenino veikalų, knygų apie rusų žurnalistikos istoriją. Įsikaltos žinios greitai išgaravo kaip nereikalingas balastas.

Kas kita buvo bendroji Maskvos atmosfera. Atvykusiam iš Vilniaus, kur per metus pavykdavo pamatyti vos vieną kitą užsienietį, čia nustebino jų gausa, ypač universitete. Lančiau gausius muziejus, teatrus, koncertų sales, Lenino bibliotekoje pavykdavo pasiskaityti ir šiek tiek pusiau ar visai uždraustų vaisių. Antraisiais studijų metais į Maskvos Lunačarsko teatrinio meno instituto asistentūrą atvyko žmona Eugenija su dukrele Daiva, tai

Lietuvių žurnalistų sąjungos pirmininkės Rūtos Klevos Vidžiūnienės ir valdybos narės Salomėjos Narkeliūnaitės priėmimas Lietuvos žurnalistų sąjungoje. Iš kairės: sekretorius Vilius Chadzevičius, pirmininko pavaduotojai Rimvydas Valatka ir Irena Tiškutė, sekretorius Algimantas Semaška, pirmininkas Domijonas Šniukas, LŽS darbuotojas Aleksandras Juozapaitis, R. K. Vidžiūnienė, sekretorius Gedvydas Vainauskas, S. Narkeliūnaitė, sekretorius Juozas Baušys, ats. sekretorius Zeferinas Jonutis ir pirmininko pavaduotojas Vilius Kavaliauskas. LŽS būstinė, 1989 m. rugsėjis.

irgi praplėtė ekskursijų erdvę. Ten teko išgyventi Kubos krizę, kai rimtai svarstėme apie atominės bombos pasirodymą virš Maskvos, sužinoti, kad tverinama Berlyno siena.

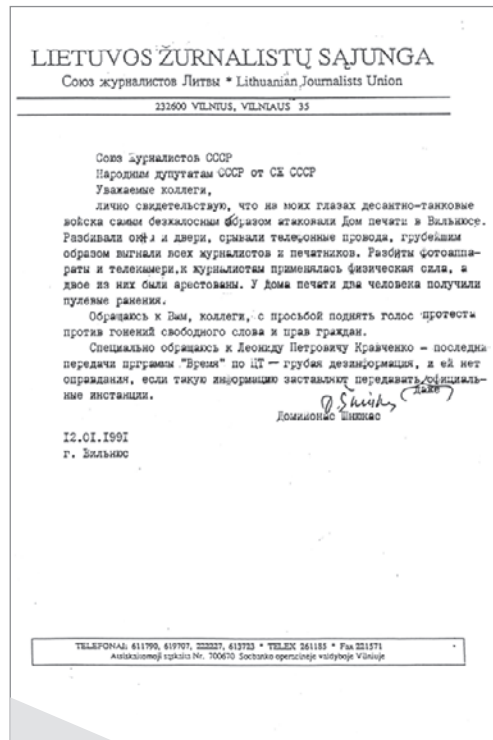
Aspirantūrą baigiau parengęs disertacijos juodrašį. Kol ją apginsiu, nutariau padirbėti spaudoje. Sulaukiau pasiūlymo iš „Tiesos“.

Išsukęs į gyvosios žurnalistikos verpetą, grįžti prie disertacijos nebeprisiverčiau. Vis dėlto universiteto žurnalistams kelerius metus dėščiau publikacijų problematiką ir vedžiau publicistikos specialųjį kursą. Bendrauti su studentais buvo dieviška.

O aspirantūros studijos naudos davė ne tik bendram išsilavinimui. Jos išmokė mokslinio darbo įgūdžių, paskatino atidesnį domėjimąsi nacionaline periodika ir jos kūrėjais.

„Tiesoje“ dirbote du kartus – sovietmečių ir nepriklausomybės metais...

Pirmąkart dirbau redaktoriaujant Genrikui Zimanui, žinomam kaip partinis fundamentalistas. Privalėjome laikytis griežtų „partinės ir tarybinės“ spaudos principų, kurių esmę sudarė komunistinė ideologija ir neapykanta Vakarų pasauliui. (Nors šiandien ideologija Rusijoje pasikeitusi, bet imperiniai siekiai ir spaudos apynasris liko tie patys, gal net pažiaurėjo. Tai liudija genocidinis karas Ukrainoje.) Zimas turėjo ir priimtinių bruožų – buvo organizuotas, nesirinko favoritų, neskatinu intrigų, o svarbiausia – buvo nuspėjamas. Jį pakeitęs redaktorius buvo liberalesnis, bet ryte rašinį galėjo išgirti, o grįžęs iš žinomų rūmų tuometiniame Lenino prospekte – aistringai subraukti. Būtent dėl to be gaudulio pirmąkart atsisveikinau su „Tiesa“.

Faksograma, išsiųsta SSRS žurnalistų sąjungai ir žurnalistams-liudies deputatams, sovietų desantininkams užgrobus Spaudos rūmus.

Antrąkart į „Tiesą“ grįžau jau 1990-aisiais, atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, mirus laikraščio redaktoriui, mano bičiuliui Mindaugui Barysui. Kartu su bendradarbiais vedžiau ją remdamasis tarptautinės socialdemokratijos vertybėmis. Pakeičiau pavadinimą, tuo nutraukdamas dienraščio sąsajas su komunistine praeitimi. Tuo metu gana aktyvus buvo dešinysis radikalizmas, komunistinės ideologijos atsisakiusi kairė buvo niekinama, jai prisegami įvairūs įtarimai, išdavystės, sąmokslai su Maskva. Neįtikau ir Demokratinės darbo partijos vadovybei, kuri turėjo laikraščio akciją, teko laikraštį palikti. Atėjusiam vietoj manęs kolegai Ryčiui Tarilai nepavyko išlaikyti leidinio konkurencingo, po kelerių metų jis pasimirė.

Buvo dar viena „Tiesa“, kuri rusiškai skambėjo kaip „Pravda“. Dirbote jos korespondentu Lietuvos SSR ir Kaliningrado sričiai. Kaip vertinate šį savo darbo tarpsnį?

Raguotasis yra visur raguotasis, Vilniuje ar Maskvoje. Kai dirbau „Tiesoje“, kartą buvau iškvieštas pas LKP CK sekretorių Antaną Barkauską. Jis man sako (cituoju iš atminties): „Žinai, neseniai mirė „Pravdos“ korespondentas Antanas Rudzinskas. Skambino laikraščio redaktorius ir klausė: ar vietoj jo pasiūlysimė savo kandidatą, ar atsiųsti iš Maskvos. Norėtume, kad šiose pareigose būtų žmogus, žinantis ir gerbiantis Lietuvos istoriją ir kultūrą. Manome, kad toks esate tamsta.“ Patylėjęs ir tylesniu balsu pridėjo: „Tikimės, kad būsite ne „Pravdos“ žmogus Lietuvoje, o Lietuvos žmogus „Pravdoje““.

Pagal tradiciją „Izvestijos“ korespondentą Lietuvai atsiųsdavo iš savos redakcijos, o „Pravda“ leisdavo pasiūlyti iš vietos žurnalistų. Lietuva pasirinkdavo lietuvi, o Rygai ir Talinui mano metais atstovavo rusai. Pagrindinis rusiškųjų ir „nacionalinių“ korespondentų darbo skiriamasis bruožas buvo tas, kad pirmieji mindavo taką pas antrąjį CK sekretorių, vadinamą Maskvos gubernatoriumi, ir jautėsi sovietinių respublikų prižiūrėtojai. Antrieji laikėsi arčiau pirmojo. Didelio Lietuvos visuomenės pasipiktinimo sulaukusius straipsnius, kritikuojančius Trakų pilies atstatymą ir „Neringos“ kavinės interjerą, parašė ne „Pravdos“, o „Izvestijų“ žmogus. Užbėgdamas už akių pasakysiu, kad nelankiau abiejų sekretorių. Pas sukątajį Valerijų Charazovą buvau tik kartą – užsakyti straipsnio. Žinojau, kad antrasis „Pravdos“ korespondento darbą referuoja SSKP centro komitetui, tad apsidrausdamas

pasiūliau lyg ir kyšį. Mat publikacijomis „Pravdoje“ partiniai funkcionieriai labai didžiudavosi.

Iki to pokalbio „Pravdos“, kaip ir 90 procentų Lietuvos visuomenės, visai neskaičiau. Ją privaloma tvarka prenumeravo tik įstaigos ir atvykėliai rusai. Ir štai teko dirbti net korespondentu. Manau, Lietuvai to meto sąlygomis tame oficioze atstovavau pakenčiamai. Pamenu, pavyko prastumti akademiko Jono Kubiliaus straipsnį apie Vilniaus universiteto 400-metį. Redakcijos mokslo skyriaus vedėjas spyriojosi, jo stažą pripažino tik nuo 1803 m., kai caro valdžios buvo įvardytas imperatoriškuoju. Mat toks „periferijos“ aukštosios mokyklos jubiliejus nuvertino Maskvos universiteto amžių, kuris propagandoje buvo pristatomas kaip visų SSRS universitetų tėvas.

Kitas pavyzdys. Du karinio skyriaus korespondentai ir aš dalyvavome Raudonosios armijos Karaliaučiaus šturmo 30-mečio iškilmėse. Visiems įsitaisius traukinio į Maskvą kupė, vienas kolegų pradėjo rašyti reportažą šiais žodžiais: „Prūsija – sena slavų žemė.“ Aš užprotestavau, kad po tokias žodžiais nepasirašysiu, nes iš manęs ir „Pravdos“ juoksis visa Lietuva. Atskaičiau visą paskaitą apie Prūsiją, apie kurią jie buvo girdėję tik iš Rusijos didžiavalstybinės propagandos. Sakinio neliko. Žinoma, tai ne Heraklio žygdarbiai, bet tais laikais kiekvienas tiesos spindulys buvo svarbi vertybė.

„Pravda“ rėmė Michailo Gorbačiovo pradėtą *perestroiką*, bet iki tol, kol ji neklibino imperinių Rusijos pamatų. Prasidėjusius nacionalinius sąjūdžius ji sutiko priešiška.

Žurnalistų namuose su kolegomis Vytū Urbonu ir Jolanta Beniušyte.

Kartą redakcija manęs paprašė pateikti ketmetį *perestroikos* metui aktualių pavyzdžių. Netrukus pasirodė didžiulis straipsnis antrašte „Vištakumas“. Jį parašė redakcijos darbuotojas, bet buvo prikergtos ir visų Baltijos respublikų korespondentų pavardės. Mano nuostabai, buvo panaudotas maniškis pavyzdys, kad respublikose dešimtmečiais gyvenantys rusakalbiai negerbia vietinės kalbos, jos nesimoko, tačiau rašinio dvasia buvo piktą. Baltijos respublikų persitvarkymo sąjūdžių veikla buvo kaltinama įvairiomis blogybėmis, pavadinta niekinamuoju žodžiu – vištakumu. Pareiškiau pasipiktinimą, kad straipsnis su manimi nebuvo derintas, reikalavau, kad Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio atstovui būtų suteiktas atsakomasis žodis. Redakcija sutiko. Parengiau gana išsamų interviu su LPS pirmininku Vytautu Landsbergiu (raštu atsakė j

mano klausimus), išsiunčiau, bet jis nebuvo išspausdintas.

Supratau, kad atėjo metas apsispręsti. Svarstymų nebuvo: kuris normalus lietuvis eis prieš savo tautą? Kol rengiausi rašyti atsistatydinimo pareiškimą, man nusišypsojo likimas – buvau pakviestas vadovauti Lietuvos valstybiniam televizijos ir radijo komitetui.

Tuo metu dar vadovavote Žurnalistų sąjungai, buvote išrinktas SSRS liaudies deputatu...

Taip, Lietuvos Atgimimo metai buvo ir intensyviausi mano profesinės, visuomeninės ir politinės veiklos metai. Deputatystės plačiau nekomentuosiu, dėl kitų darbų jai didelio dėmesio neskyriau. Tiesiog buvau

drausmingas Lietuvos delegacijos, tvirtai vadovaujamos Sąjūdžio atstovų, narys.

O darbas Televizijos ir radijo komitete, nors trukęs vos pusantrų metų, buvo audringas, karštas, sekinantis, bet labai įdomus. Esant progai pasigiriu, kad man teko garbė jį be nuostolių pervesti iš brandžiai nusigyvenusio socializmo ir okupacijos epochos į Kovo 11-osios epochą.

Spaudos fronte buvo paprasčiau – silpnėjanti sovietinė valdžia turėjo savo spaudą, nors vis labiau nepaklusnią, Sąjūdis – savo. O televizija ir radijas buvo vieni, į juos vis didesnes teises reiškė Sąjūdis. Komiteete veikė stipri Sąjūdžio grupė. Ir aš, kaip vadovas, ir žurnalistų kolektyvas dažnai atsidurdavome tarp dviejų ugnių, kurios komplimentų nedalindavo. Vadovavausi principu „Nepakenk“ ir manau, kad Lietuvos televizija ir radijas šiuo istoriniu laikotarpiu garbingai išlaikė tautinio intereso – Nepriklausomybės siekio – egzaminą. Tai paliudijo ir vėlesni – Sausio 11-osios įvykiai.

Darbą komitete, bendravimą su žurnalistais, kuriuos gerai pažinojau kaip universiteto studentus ar Žurnalistų sąjungos narius, laikau vienu šviesiausių savo karjeros puslapių.

Tą patį sakau ir apie darbą Lietuvos žurnalistų sąjungoje, kuriai vieną kadenciją vadovavau nuo 1988 m. rudens. 1989 m. sausį vykusio VIII suvažiavimo metu sąjunga atsisakė vasalinės priklausomybės nuo SSRS žurnalistų sąjungos, pradėjo aktyvią savo veiklos pertvarą. Buvo intensyviai atsigręžta į nepriklausomos Lietuvos metų periodiką, veikusios Žurnalistų sąjungos kurtas tradicijas. Lietuvos valstybės centriname archyve perskaičiau visas LŽS fondo bylas. Įsteigėme Žurnalistų namus, pradėjome leisti mėnraštį „Žurnalistų žinios“, užmezgėme ryšius su užsienyje veikusia Lietuvių žurnalistų sąjunga, nutarėme Vilniuje surengti Pasaulio lietuvių žurnalistų forumą (dėl Maskvos ekonominės ir politinės blokados neįvyko). Sąjungos pirmininko pavaduotojas Vilius Kavaliauskas tuo metu ieškojo

Tandemu su dailininku Algirdu Šiekštele aplink Lietuvą (ant galinės sėdynės). 1973 m.

A. Šiekštelės šaržas

ryšių su analogiškais užsienio žurnalistų organizacijomis, zondavo galimybę atkurti prieškarinio narystę Tarptautinėje žurnalistų federacijoje. Prasidėjo edukacinės žurnalistų kelionės pas užsienio kolegas, kurias riboja valiutos neturėjimas.

Man teko garbė vadovauti komisijai, kuri parengė pirmąjį Lietuvos istorijoje spaudos įstatymą, draudžiantį cenzūrą. Jis tapo skydu jau nuo savosios, lietuviškosios, valdžios mėginių įvairiais būdais kontroliuoti laisvą žodį.

Pereikime prie šiandienos ir „Metraštininko“ prizo. Kas paskatino domėtis Lietuvos periodikos, jos kūrėjų ir Žurnalistų sąjungos istorija?

Visų pirma už šį prizą norėčiau padėkoti NŽKA vertinimo komisijai ir kolegei Aurelijai Arlauskienei, pristačiusiai mane Filharmonijos scenoje. Tada kiek pasimetęs to nepadariau.

Iš tikrųjų šiemet sukanka lygiai penkiasdešimt metų, kai pasirodė mano kartu su šviesaus atminimo žurnalistikos pedagogu, spaudos, literatūros istoriku Broniumi Raguočiu inicijuotas „Žurnalistikos“ metraštinis. Postūmį tada davė Chruščiovo atlydžio politika ir aspirantūroje įgyti mokslinio darbo įgūdžiai. Šį metraštį redagavau apie dvidešimt metų.

„Žurnalistų žinių“ mėnraštyje tik bendradarbiau, nors jo pavadinimo autorystė priklauso man.

Beje, tiek „Žurnalistika“, tiek „Žurnalistų žinių“ turi du gyvenimus, ir antriesiems juos prikėlė energingoji ir kūrybingoji A. Arlauskienė. Dabartinėje „Žurnalistikoje“, kurią iki

šiol vairavo Jolanta Beniušytė, bendradarbiauju iki šiol.

Atšventėte savo 90-metį, esate energingas ir darbingas. Kas dabar ant Jūsų darbo stalo?

Toks jubiliejus – lazda su dviem galais: smagu, kad tolokai nukeliauta, bet artėja finišas. Pasitraukęs iš darbo periodikoje, atsigrėžiau į savo šaknis. Kaip padėką gimtinei parengiau, o „Versmės“ leidykla išleido dviejų tomų apie 3 000 puslapių kolektyvinę monografiją „Gruzdžiai“. Archyvuose atsekiau savo giminės istoriją nuo 1622 m. Šio fakto paskatinta Šniukų giminė kas treji metai renkasi gimtinėje į suvažiavimus, turi savo statutą, vadovybę, vėliavą, susikurtą herbą, leidžia biuletinį. Babciečių paprašytas, parengiau monografiją „Babtai“. Šiuo metu tęsiu kraštotyrimus paieškas, bandau parikiuoti prisiminimus.

Gal užbaikime pokalbį klausimu, kuo gyvenate šiandien? Kas Jus labiausiai džiugina ir liūdina?

Esu taikaus būdo, gyvenime niekada neintrigavau, tad ir iš kolegų nieko panašaus nesulaukiau. Džiaugiuosi gražėjančia Lietuva, nors jos piliečiai neretai sau koją pakiša. Didžiuojusi Lietuvos žurnalistais, seku jų organizacinį ir kūrybinį gyvenimą. Žinau, kad mūsų cecho sesėms ir broliams niekada nebūna lengva: jų laisvą žodį norėtų prikripti valdžia, subanalinti verslas, paveikti įvairios interesų grupės. Belieka jiems palinkėti gero stuburo.

Dėkoju už pokalbį ir linkiu stiprios sveikatos bei visapusės sėkmės.

Kalbėjosi Daiva Červokienė

ŽURNALISTIKA
KONFLIKTŲ ŽIDINIUOSE

Konkurso „Lietuvos spaudos fotografija 2022“,
Vidmanto Balkiūno nuotr.

TIESOS PAIEŠKOS SIEKIANT UŽTIKRINTI VISUOMENĖS TEISĘ ŽINOTI

JOLANTA BENIUŠYTĖ

Karai, kariniai konfliktai, krizės dėl pandemijos, migrantų antplūdžio – žurnalistikos iššūkiai, nes tenka įveikti daug barjerų, siekiant objektyviai informuoti visuomenę. Apie šias žurnalistikos aktualijas diskutuota Druskininkuose vykusiame tarptautiniame žurnalistų forume, kurį organizavo Lietuvos žurnalistų sąjunga kartu su ilgamečiu partneriu – Vokietijos Friedricho Eberto fondu.

Informacijos paieškos ir objektyvumo problemą ekstremaliomis sąlygomis tenka spręsti daugelio šalių žurnalistams, ir ne tik ten, kur vyksta karas ar net nekvepia spaudos laisve. Baltarusijos žurnalistų asociacijos vadovas Andrejus Bastunecas (Andrej Bastunec) atkreipė dėmesį į tai, jog pastaraisiais metais demokratiniai principai panaudojami tarsi tiems patiems principams paneigti. Pavyzdys – tarptautinės organizacijos, spaudos laisvės prievaizdai, dar iki karo kritikavo Ukrainą, uždraudusią šalyje propagandinius rusiškus kanalus, neva tai spaudos laisvės pažeidimai. Kartu tos pačios organizacijos aiškina, kad propagandos kanalai neturi nieko bendro su žurnalistika ir neturi būti siejami su spaudos laisvės varžymais.

Tai rodo, kokia plonytė linija tarp žurnalistikos ir propagandos ir koks svarbus yra įvykių kontekstas, kai apie ką nors pasakojama. Pasak A. Bastuneco, Ukrainos valdžios institucijos visiems rodo gerą pavyzdį, kaip reikia bendrauti su žiniasklaida, norint informuoti visuomenę, bet taip ir reikia, nes būtina suvienyti visas jėgas prieš užpuolikus.

Nepriklausomi tyrimai – neįmanoma misija

Baltarusijoje visai kita situacija – laisvos žurnalistikos šalyje neliko, nepriklausomi žurnalistai, kaip ir pati asociacija, persikėlė į užsienį, veikia vien valstybės propagandos ruporai. A. Bastuneco teigimu, Baltarusijos žiniasklaidoje sukami tie patys Kremliaus naratyvai apie karą Ukrainoje, tik kažkodėl dar užgaulesni, kurstantys neapykantą ir priešškumą labiau negu pačioje Rusijoje. Užsienyje dirbantys baltarusių žurnalistai susiduria su problema, iš kokių šaltinių gauti

Andrejus Bastunecas

Nuotrauka iš feisbuko

objektyvią informaciją apie tai, kas vyksta šalyje. Neturint šaltinių, belieka tik kritiškai vertinti skelbiamą informaciją, demaskuoti propagandos naratyvus. Kaip smunka propagandinė diktatūrinės šalies žiniasklaida, anot A. Bastuneco, atskleidė migrantų krizė. Buvo skleidžiamos melagingos žinios, kaip neva vargšus migrantus prie Lenkijos ir Lietuvos sienų skriaudžia, muša, net šaudo ir čia pat užkasa. Net atsirado vienas „liudininkas“, neva lenkų kariškis, kuris pats esą tokiose egzekucijose dalyvavo ir neištvėręs nuogas, atsikratęs krauju sulaistytų rūbų, per sieną pralindo į Baltarusijos pusę, ieškodamas prieglobsčio. Akylesni žiūrovai pastebėjo, kad „liudininkas“ TV studijoje sėdėjo vilkėdamas naujutėlaitę lenkų kario uniformą, ir jau vien tai paneigė jo žodžius. Dezinformatoriaus likimas liūdnas – vėliau rastas negyvas. Atlikti nepriklausomus tyrimus, kas dedasi pasienyje, baltarusių žurnalistams yra misija neįmanoma, nes kaipmat atsidurtų už grotų, apkaltinti valstybės išdavyste.

Kartu su kolegomis A. Bastunecas atkreipė dėmesį į rimtą problemą dėl Baltarusijoje

užblokuotų nepriklausomos žiniasklaidos kanalų prieinamumo informaciniame lauke. Pasak Baltarusijos žurnalistų asociacijos vadovo, susidaro paradoksali padėtis, kai, šalyje užblokavus laisvą spaudą, karaliauja karą, neapykantą kurstantys Kremliaus propagandiniai kanalai. Pavyzdžiui, „Google“ paieškoje, ieškant žinių apie šalies įvykius ar Rusijos karo Ukrainoje vertinimą, į priekį išskyla visi propagandiniai kanalai, kurie pirmieji ir pasiekia auditoriją. Baltarusiški opoziciniai leidiniai, kadangi yra blokuojami, „Google“ paieškos algoritmų suprantami kaip „blogi“ ir nukišami į paieškos uodegą. Esą jau buvo kreiptasi į „Google“, kad situacija būtų pakeista, ir buvo atsakyta, kad nieko padaryti negalima, nes taip veikia sistemos algoritmai. A. Bastunecas sarkastiškai pastebėjo, jog norint galima tikrai viską pakeisti, priešingu atveju „Google“ korporacija turėtų priimti atsakomybę dėl karo kurstymo, diktatūrinių režimų, kurie nesiskaito su žmonių teisėmis, palaikymo, nes būtent tokius informacijos kanalus žiniatinklis pateikia paieškų viršūnėje Baltarusijoje.

Valdžios melas sukėlė pasitikėjimo krizę

Prieš dvejus metus vykęs karas tarp Armėnijos ir Azerbaidžano dėl Kalnų Karabacho armėnams atnešė neregėtą nusivylimą ne vien dėl pralošto karo, bet ir dėl to, kad valdžia begėdiškai melavo savo žmonėms. Jerevano universiteto profesorius, interneto portalo mediamax.am redaktorius Davitas Alaverdyanas (Davit Alaverdyan) pasakojo, kad, prasidėjus kariniam konfliktui, žiniasklaidai buvo griežtai uždrausta skelbti bet kokią kitą informaciją apie karą, išskyrus oficialius valdžios pranešimus. Pasak žinomo

Davitas Alaverdyanas

Nuotrauka iš feisbuko

šalyje žurnalisto, armėnai buvo tiesiog siaubingai priblokšti, kai paaiškėjo tiesa, – karas pralaimėtas, o valdžia iki paskutinės minutės pūtė miglą. Dingo metų metais kurtas pasitikėjimas valstybe, visuomenėje įsivyravo depresinės nuotaikos, nežinia dėl ateities. D. Alaverdiano teigimu, armėnai nebuvo pasirengę priimti realybės, nes tikėjo tuo, ką skelbia valdžia. Tai labai didelė klaida, nuo žmonių negalima slėpti tiesos. Deja, iš klaidų valdžia nepasimokė, anot armėnų žurnalisto, tiesa vėl stumiama į šalį, visuomenė nežino to, ką privalo žinoti, šalyje tarpsta rusiški propagandiniai kanalai. Kolegos iš Armėnijos manymu, valdžia turėtų bendradarbiauti su žiniasklaida, sakyti tiesą ir kovoti su dezinformacija, tuomet nebūtų tokios gilios depresijos ir nusivylimo šalyje. D. Alaverdyanas stebisi valdžios institucijų noru viską slėpti, riboti žiniasklaidą įvairiais draudimais, ir ne tik kalbant apie Armėniją. Juk šiame amžiuje esant tokioms išvystytoms informacinėms technologijoms reikia suvokti, kad vis vien viskas, kas paslėpta, anksčiau ar vėliau bus parodyta ir papasakota.

Tautinių bendrijų žiniasklaida kviečia kalbėtis

Lietuvos žiniasklaidos tautinių bendrijų kalbomis asociacijos vadovas, radijo stoties „Radio R“ programų direktorius Ernestas Alesinas (Ernest Alesin) teigia, jog valdžios institucijos nepakankamai išnaudoja tautinių mažumų žiniasklaidą, kad pasiektų kitakalbę auditoriją. „Jūs kalbate, kad valdžia kažką slepia nuo žurnalistų, kažko neleidžia, o ką daryti, kai valdžia į žurnalistus išvis nekreipia dėmesio, net nesikalba?“ – retoriškai klausė E. Alesinas. Anot jo, valdžia ignoruoja tautinių mažumų žiniasklaidą net suprasdama, kad ji yra labai svarbi informuojant kitų tautybių žmones, kurie sudaro 15 proc. Lietuvos gyventojų.

Kitakalbių dar padaugėjo į Lietuvą atvykus per 100 tūkst. pabėgėlių ukrainiečių, rusų, baltarusių. Pasak E. Alesino, jiems labai reikalinga valdžios institucijų informacija suprantama kalba, tačiau jos negauna. Lietuvos žiniasklaidos tautinių bendrijų kalbomis asociacijos vadovo teigimu, Prezidentūra,

Ernestas Alesinas
Dainiaus Radzevičiaus nuotr.

Užsienio reikalų ar Krašto apsaugos ministerijos mieliau informaciją suteikia įvairiems naujienų kanalams užsienyje, tačiau nepasirūpina, kad ją laiku gautų savos šalies piliečiai ir prieglobsčio čia ieškantys, nuo diktatūrinių režimų ar karų bėgantys žmonės.

„Turime ne vieną pavyzdį, kaip dėl informacijos sklaidos neįvertinama vietinė žiniasklaida. Pavyzdžiui, buvusi migrantų krizė pasienyje. Žmonės kaimuose buvo persigandę, kas vyksta, kai pamatė kai kurias pasienio gyvenvietes supančią kariuomenę, tačiau net kelias dienas negavo oficialios informacijos. Ir tik kai žurnalistai prispaudė, valdžia pradėjo kalbėti apie migrantų problemą“, – pasakojo E. Alesinas.

Taip pat tautinių mažumų žiniasklaidos atstovas stebėjosi tuo, kad valdžios institucijos kol kas nepadarė nė vieno reikšmingo žingsnio, jog išsklaidytų abejones ar pakeistų kai kurių Rusijos propagandos kanalų pamėgusių kitakalbių piliečių nuomonę dėl karo Ukrainoje vertinimų. „Kodėl neišnaudojus dialogui vietos laikraščių, radijo? Juk bet kokiomis aplinkybėmis svarbiausia yra auditorija, kurią galima pasiekti tik per žiniasklaidą, mėgstame mes ją ar ne. Negaudami patikimos informacijos, atsakymų dėl tos pačios pandemijos, karo, žmonės ieško kitų ne visai draugiškų informacijos šaltinių, praranda pasitikėjimą savo valstybe, o tai jau yra pavojingos tendencijos“, – sakė E. Alesinas.

Apie tarptautines žurnalistikos aktualijas forume diskutavę kolegos apibendrino visų kalbėtojų mintis, padarydami išvadą, kad svarbiausia išlaikyti auditorijos pasitikėjimą, o tai padaryti galima tarnaujant tiesai – pateikiant faktus, neleidžiant politikams meluoti.

Fotopasakojimo „Vartai atidaryti – pigiausias kelias į Europą“ konkurso „Lietuvos spaudos fotografija 2022“ temos nugalėtojo, autoriaus Vidmanto Balkūno nuotr.

Klaipėdos universiteto žurnalistikos pirmakursiai išvažiuojamojoje paskaitoje dienraščio „Vakarų ekspresas“ redakcijoje kartu su dėstytoja Jolanta Beniušyte ir „Vakarų“ žurnalo redaktore Edita Gudaviče.

2022-IEJI – LIETUVOS
UNIVERSITETŲ METAI

REMI A

KODĖL NORIU BŪTI ŽURNALISTU?

Dabar laikai žurnalistams nėra patys geriausi, profesija nepatenka tarp populiariausiųjų, kaip buvo anksčiau, tačiau džiugu, kad turime ryžtingo jaunimo, tikinčio žurnalistikos ateitimi.

Pateikiame Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto Filosofijos, menotyros ir komunikacijos katedros pirmosios pakopos žurnalistikos studijų programos pirmojo kurso studentų mintis apie žurnalistų profesijos pasirinkimą.

Augustė Jonušaitė: „Nuo pat mažens buvau vaikas, kuris savo laiką leido kurdamas, šokdamas, dainuodamas ir atsiduodamas

menui. Todėl mokykloje, atėjus laikui rinktis profesinę kryptį, mane domino viskas, kur galėsiu tai tęsti. Žurnalistika buvo viena iš

tokių kryptčių. Joje aš suradau visus savo pomėgius: galimybę kurti, rašyti, domėtis, tirti ir būti matoma. Nors buvo abejonių ir žurnalistiką pasirinkau vos ne paskutinę minutę, tačiau dėl savo pasirinkimo nesigailiu. Vos tik prasidėjo studijos, pamačiau visus žurnalistikos sunkumus ir visą šios veiklos gėrį. Supratau, kad mane ši profesija tik dar labiau patraukė kaip tik dėl tų sunkumų, kuriuos panorau įveikti.

Mane labiausiai domina informacinė žurnalistika. Tad labai norėčiau dirbti televizijoje (žinių ar informacinėje laidoje) arba radijo stotyje. Tikiuosi, kad dirbdama šioje srityje padėsiu žmonėms daugiau sužinoti apie įvairius dalykus – pradedant nuo kasdienybės ir baigiant kosminiais klausimais. Manau, jog visuomenei informacinė žurnalistika yra labai reikalinga, nes ji atsako į daugybę kylančių klausimų ir padeda neatsilikti nuo pasaulio ritmo.

Žurnalistika man asmeniškai bus naudinga tuo, kad, skleisdama informaciją kitiems, ją sužinosiu ir pati, taip pat leisdamasau kurti, domėtis, tirti ir rašyti.“

Arnolda Paulauskaitė: „Niekada nesvajojau ir net neturėjau minčių tapti žurnalistė, nežinojau, kokia tai specialybė. Vis dėlto susiklosčius aplinkybėms, kai nebeliko kur sprukti, nieko nesitikėdama pasirinkau būtent šią profesiją. Pamaniau, kad atitinku tam tikrus kriterijus ir tikrai galėsiu tinkama linkme panaudoti savo sukauptas žinias.

Ir štai aš jau viena koja esu žurnalistė ir po truputėlį suvokiu, kad likimas mane pastūmėjo būtent ten, kur galėsiu tobulėti ne tik profesinė, bet ir asmenine, vertybine prasme.

Dar prieš padedama mokytis žurnalistikos domėjausi įvairiais straipsniais, stebėjau aktualijas, man apskritai patinka žinoti, kas vyksta pasaulyje. Kaip tik neseniai draugė man juokaudama sakė: „Ne veltui tu ir įstojai į žurnalistiką, nes kai tik pažiūriu į tave, tu vis skaitai kokį nors straipsnį.“

Žurnalistai mane žavi savo drąsa, ryžtu ir noru pasitarnauti visuomenei kuo kokybiškesniais būdais. Pati esu kukli, drovi, nedrąsi, tad manau, kad kelias į žurnalistiką man bus vienas didelis iššūkis. Žinau, kad, siekdamasavo tikslų, turėsiu nenuilsdama dirbti. Ir tam aš esu pasirąžusi.

Baigusi žurnalistikos studijas tikiuosi tapti redaktore, specialiste, kuri, mano manymu, yra tarsi skruzdėlytė, pastebinti menkiausias smulkmenas. Manau, kad ši specialybė geriausiai atitiks mano asmenybės bruožus, nes esu kruopšti, į kiekvieną darbą žvelgiu labai rimtai, o savikritikos man niekada netrūko. Iš šios profesijos tikiuosi gauti neįkainojamos patirties, kuri man pasitarnautų ateityje, bei galimybę pažinti pasaulį ir žmones. Asmeniškai man ji bus naudinga komunikacijos prasme, išmokys drąsos, lavins mano kūrybinius įgūdžius. Tikiuosi būti naudinga visuomenei savo nuoširdžiu darbu, noru tobulėti bei pateikti žmonėms tik kokybišką informaciją.“

Aušrinė Petrošiūtė: „Likus porai dienų iki prašymų teikimo į universitetus termino pabaigos, nusprendžiau, jog reikėtų pabandyti stoti į žurnalistiką. Kadangi nebuvo visiškai apsisprendusi, kokių studijų noriu, nutariau surizikuoti ir pasirinkti specialybę, kurioje reikia mokėti visko po truputį. Žinoma, kai nesi visiškai apsisprendęs ir pasirenki

profesiją, apie kurią tu niekada negalvojai ir nieko nežinai, kyla rizika, kad, kaip kiti galbūt pasakytų, tai tiesiog laiko švaistymas. Vis dėlto pradėjusi studijuoti visiems galėčiau pasakyti, kad tai greičiausiai iš tiesų ir yra mano profesija. Na, ir dar viena priežastis, kodėl aš studijuoju būtent žurnalistiką, yra tai, jog aš visą gyvenimą svajoju keliauti, pamatyti naujas vietas ir susipažinti su naujais žmonėmis, o žurnalistika, manau, mano svajonėms atvers duris.

Baigusi žurnalistikos studijas mielai rašyčiau kelionių reportažus, apie įvairių šalių tradicijas, kultūrą ir kt. Dažniausiai iš žmonių ir gyvenimo aš daug nesitikiu, o jei ir tikiuosi, tai labai mažai. Žurnalistikos atveju yra tas pats, todėl bent šiandien aš tikiuosi, kad galėsiu pamatyti ir apkeliauti nors mažą dalelę pasaulio. Asmeniškai man žurnalistiko profesija suteiks naujų potyrių, pažinčių, naują supratimą apie įvairias kultūras, miestus, tradicijas.“

Danielė Šunokaitė: „Norėčiau tapti žurnaliste, nes šis darbas, atrodo, sudarytas iš daug įvairių sričių, tad baigusi studijas tikrai būsiu išmokusi įvairių naujų įgūdžių. Žurnalistiko darbas yra nenusipėjamas, todėl nebus nuobodu, taip pat dirbdamas bendrauji ir susipažįsti su naujais žmonėmis, išgirsti jų istorijas.

Neturiu pasirinkusi vienos srities, kurioje norėčiau dirbti, nes noriu išbandyti save jose visose. Labiausiai domina radijas arba internetinė žurnalistika. Tad bus įdomu pažiūrėti, kaip man seksis jas bandant. O gal suprasiu, jog labiau patinka televizija ar spausdintinė žurnalistika.

Tikiuosi, kad ši profesija man patiks ir rasiu tą žurnalistikos sritį, kurioje jausiuosi

geriausiai. Manau, jog naudingas visuomenei gali būti tik tada, kai džiaugiesi tuo, ką darai. Tai to sau ir linkiu galvodama apie ateitį žurnalistikoje.“

Evelina Budreckytė: „Man nuolat kildavo noras žinoti daugiau, nei rodoma per žinias, laidas. Traukė ir neatskleistos kriminalinių nusikaltimų detalės, ir tai, kaip vyksta filmavimų užkulisiai. Paprasčiau tariant, norėjau žinoti daugiau, negu kiti.

Kita vertus, kas, pasirinkęs tokią specialybę, nemėgsta keliauti? Turbūt tokių nėra. Viena iš didžiausių mano pramogų – keliavimas – taip pat stipriai prisidėjo prie tokių studijų programos pasirinkimo. Ir man visai nesvarbu, koks tai keliavimo būdas: važiavimas dviračiu, plaukimas baidarėmis ar skrydis lėktuvu.

Taip pat jau nuo pradinių klasių mane traukė įvairių tekstų rašymas. Tiesa, neretai gaudavau savo lietuvių kalbos mokytojos pastabų dėl neįskaitomo rašto. Buvome netgi susitarusios, kad jeigu mokytojai teks laužyti galvą dėl mano rašliavos, man teks viską perrašyti neskubant it dalyraščiu. O vyresnėse klasėse prasidėjo grožinių tekstų kūrimas: eilėraščiai, paaugliški pamąstymai.

Kad ir kaip mėgstu rašyti, labiausiai norėčiau dirbti radijuje. Man patinka bendrauti su žmonėmis, sugalvoti įvairius žaidimus ir teikti naudingą informaciją klausytojams. Iš esmės mano visos svajonės susijusios su darbu, telpančiu žodyje „radijas“.

Iš šios profesijos tikiuosi įgauti daug patirties ir tobulėti ne tik darbe, bet ir kaip žmogus, nes būtent mokydamasis šios profesijos kasdien sužinai kažką naujo.

Šių studijų pasirinkimas man, kaip žmogui, duos daug naudos, nes išmoksiu profesionaliai rašyti, taisyklingai kalbėti, kritiškai vertinti kitų darbus. Noriu pakeisti visuomenės įsitikinimą, kad žurnalistai tik perrašo straipsnius iš kitų šalių spaudos ir skelbia nenaudingą informaciją, kuri tik jiems galbūt atrodo aktuali.

Džiaugiuosi, kad pasirinkau įdomiausias studijas, atitinkančias mano gyvenimo būdą, nes galėsiu tobulėti ir tapti tvirta asmenybe.“

Gabija Dubauskaitė: „Dar visai mažutė dažnai žiūrėdavau laidas, kuriose būdavo aptarinėjami svetimi gyvenimai. Jau tada man kilo klausimas: kodėl niekas neklausia, kodėl to žmogaus mėgstamiausia spalva arba kodėl lyjant jis slepiasi nuo lietaus, jei jam taip patinka lietuviškas ruduo. Tad netikėtai patekusi į šį likimo man skirtą nuotyki – žurnalistikos studijas – pradėdau prisiminti tas mažos smalsios mergaitės nuostatas žmonijos atžvilgiu.

Pasaulis labai susikoncentravęs į problemas, nenagrinėja žmogaus individualumo ir asmenybės, nors viskas gyvenime nutinka tik dėl žmogaus. Noriu domėtis asmenybės prasmės suvokimu – noru keltis, jei reikės eiti miegoti; gimdyti vaikus, jei jie užaugę išeis; eiti į darbą, bet skųstis, kad mažai moka; viešinti savo gyvenimą, tačiau piktintis, jog visi per daug į jį kišasi. Kas žmogaus širdį priverčia greičiau plakti, stingdo kraują venose? Kaip šių spindinčių akių ir plačios šypsenos savininkas priima nesėkmes, kaip su jomis susidoroja? Skaitytojams priminti, kad gėris visuomet egzistuoja taip pat, kaip ir blogis, bet tik nuo mūsų pačių priklauso, kurį į didįjį krėslą galvoje pasodinsime.

Kurioje srityje norėčiau dirbti? Pirma mintis – radijas. Vis dėlto aš visiškai pasiduodu likimui. Norėčiau būti savo srities profesionalė, laiminga ir laikui nepavaldi moteris. Ir labai noriu bent vieną knygutę vaikams išleisti – su mamos piešiniais, močiutės patarlėmis, tėtuko filosofija ir savo pamąstymais. Skatinančią svajoti, domėtis, klausti.

Ko tikiuosi iš šios profesijos? Galimybės susipažinti su įdomiais pasaulio žmonėmis, lavinti savo mąstymą ir sąmoningumą. Mokėti aiškiai išsakyti kilusias mintis. Tikiuosi, kad ji užpildys dar vieną tuščią vietą mano asmenybės dėlionėje. Ką ji man asmeniškai duos ir kuo būsiu naudinga visuomenei? Sunku atsakyti į klausimą, kurio rezultatas nėra nuspėjamas, jei per daug nesigilini į realų, faktais patvirtintą atsakymą. Kaip ir minėjau, trokštu pažinčių su įdomiais, kvailiais, linkmais, piktais, jaunais ar senais žmonėmis. Ši specialybė man leis teisėtai kapstyti po svetimus gyvenimus ir pateikti klausimus iš sakinių, pasibaigusių klaustuku. Gyvenimas nenuspėjamame įdomybių ir informacijos pasaulyje lavins asmenybę.

Visuomenei rašysiu tiesą, kalbėsiu, mano manymu, žmogui ir laikui aktualiomis temomis.“

Kamilė Jakučionytė: „Žurnalistika – tai ne profesija, o gyvenimo būdas, atveriantis kelius ir duris. Mėgstamos ir nekenčiamos, laukiamos ir ignoruojamos žurnalistų atnešamos žinios – tarsi visos gyvenimo spalvos. Nedingusios iš mano gyvenimo nuo šeštos klasės, nuo paties pirmojo karto, kai teko įsijausti į žurnalistės vaidmenį. Įgijęs šią specialybę, manau, net ir vėliau, nedirbdamas žurnalistinio darbo, kad ir kur būtum, negali jaustis kaip paprastas klausytojas ar žiūrovas.

Pasaulio naujienas pradėdi matyti kitomis akimis. Tai specialybė, skatinanti nuolatos kurti, tobulėti, domėtis aktualijomis, tyrinėti, bendrauti, keliauti, susipažinti, atstovauti, kovoti už visuomenę. Noriu tapti žurnaliste, kad galėčiau pakeisti įsisenėjusį požiūrį į šios nelengvos profesijos atstovus. Mūsų visuomenė iki šiol vengia žurnalistų. Vis dėlto nuolatinis judėjimas į priekį, bendravimas su įdomiais žmonėmis ir darbas žmonėms pateisina visus lūkesčius. Tad tikiu, kad laikui einant nauja žurnalistų karta galės pakeisti visuomenės požiūrį į žurnalistus, ir bus deramai vertinama jų teikiama nauda.

Svarbiausia dirbti mėgstamą darbą ir būti savo srities profesionalu, siekiančiu nuolat tobulėti. Tuomet pasisekimas garantuotas. O būtent tai man ir suteikia žurnalistika. Tad, kaip sakoma, rinkitės tokį darbą, kuris jums teiktų džiaugsmą, – tuomet nereikės net atostogų.“

Kornelija Vaitkutė: „Žurnalistas – asmuo, profesionaliai renkantis, rengiantis ir teikiantis informacinį turinį žiniasklaidos priemonei. Pagrindinis uždavinys – informuoti visuomenę teikiant objektyvią, patikrintą informaciją ir atkreipti dėmesį į svarbiausias problemas, procesus. Ši specialybė reikalauja daug atsakingumo ir kantrybės. Tad kyla klausimas, kodėl aš noriu tapti žurnaliste? Noriu, nes padėti žmonėms man patinka nuo seno. Savanoriaudavau įvairiose veiklose, renginiuose, padėdavau vaikų namuose. Teisingos informacijos teikimas tarsi pagalba žmonėms, nes galėčiau atskleisti, kas slepiama nuo visuomenės. Taip pat mokykloje man geriausiai sekėsi rašyti, lietuvių kalbos mokytojos vis gaudydavo koridoriuose... tai reikia straipsniuko, tai konkursas. Dar viena priežastis:

gerai prisitaikau prie žmonių, man lengva rasti bendrą kalbą, tačiau kartu esu labai konkreti, ir, jei kas yra ne taip, išberiu kaip žirnius. Dėl to teko nemažai pyktis su draugais, nes pasirodydavau per daug įžūli.

Nors visos žurnalistikos sritys yra itin svarbios, mane labiausiai žavi tiriamoji žurnalistika, nes ji gali lemti didelius pokyčius ir padėti rasti teisingumą. Taip pat domina politika ir karo žurnalistika. Greičiausiai todėl, kad sąžiningumą ir patriotiškumą nuo mažų dienų man įskiepijo tėtis. Tikiuosi, kad ši profesija man leis atsiskleisti ir nesustoti vietoje, o žmonės gaus dar vieną patikimą informavimo šaltinį.“

Meda Rimkutė: „Žurnalistų profesija labai nenusipėjama ir įvairi. Žurnalistas niekada neįsivaizduoja, kur tą dieną atsidurs ar su kokiais žmonėmis teks bendrauti, tad rutinos šiame darbe mažai. Antrasis šios profesijos privalumas – žmonės ir renginiai. Šis darbas suteikia galimybę žengti ten, kur paprastam mirtingajam neįlemta būti. Nėgana to, politikams, valdininkams gali užduoti įvairius klausimus, tarp jų ir nepatogius. Trečias privalumas – gali būti visuomenės balsas ir kelti svarbias problemas į viešumą.

Kurioje srityje norėčiau dirbti? Tiriamosios žurnalistikos, nes tai suteikia galimybę žurnalistui nuodugnai išnagrinėti vieną dominančią temą, pavyzdžiui, sunkius nusikaltimus, politinę korupciją ar neteisėtus žmonių veiksmus.

Ši profesija asmeniškai man suteiks galimybę domėtis ir rašyti temomis, kurios yra įdomios ne tik man, bet ir visuomenei.“

Parengė Jolanta Beniušytė

KLAIPĖDOS ŽURNALISTŲ INICIATYVA – PAREMTI KOLEGAS UKRAINOJE

R E M I A

JOLANTA BENIUŠYTĖ

Klaipėdos žurnalistai, rudenį susitikę pabendrauti ir įsivertinti geriausių gildijos kūrybinių darbų, šiemet solidarizavosi su Ukrainos kolegomis. Renginio metu paaukota lėšų Nacionalinei Ukrainos žurnalistų sąjungai (NUŽS).

„Sveiki, sesės ir broliai!“

Iš ekrano kolegas klaipėdiečius žurnalistus pasveikino NUŽS vadovas Sergijus Tomilenka su kolege Svetlana Zalizetskaja, kuriuos specialiai Klaipėdoje vykstančio renginio proga pakalbino Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas Dainius Radzevičius.

„Sveiki, sesės ir broliai!“ – šitaip šiltai pasisveikinęs S. Tomilenka pasidžiaugė aktyviu abiejų šalių žurnalistų sąjungų bendradarbiavimu, padėjo už pagalbą ir dalyvavimą kuriant bendrą laikraštį „Mes iš Ukrainos!“, prie kurio sukūrimo prisidėjo ir klaipėdiečiai žurnalistai. „Laikraštis dideliu tiražu išėjo vos prasidėjus karui, kai mes buvome visi ištikti šoko dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą ir mums labai reikėjo moralinio palaikymo. Reikėjo tokio tvirto lietuvių tautos pavyzdžio susitelkti

Karine uniforma vilkinčio žuvusio Pavelo Li nuotrauka iš filmo „Mirny-21“ filmavimo sukėlė didžiulį atgarsį Ukrainos ir tarptautinėje žiniasklaidoje.

Nuotrauka iš interneto

prieš agresorių, koks buvo parodytas 1991 m. sausio 13 d. Vilniuje. Tuo metu lietuvių kolegos žurnalistai išleido „Laisvą laikraštį“, kviesdami kovoti už laisvę visomis jėgomis“, – prisiminė NUŽS vadovas S. Tomilenka.

Bendras laikraštis – tai vienas iš lietuvių ir ukrainiečių žurnalistų solidarumo pavyzdžių. S. Tomilenka dėkojo kolegoms už nuolatinę paramą ar palaikymą: Vilniuje buvo surinktos lėšos kojos karo ugnyje netekusiam fotoreporterui, operatyviai surastas būstas studijuoti atvykusiai ukrainietės žurnalistės dukrai... NUŽS rugsėjo mėnesio duomenimis, nuo karo pradžios jau yra žuvę 39 žiniasklaidos darbuotojai. Daug kolegų neteko namų, darbo, pajamų, artimųjų, sveikatos. „Stengiamės kuo tik galime padėti kolegoms, nukentėjusiems nuo karo ir dirbantiems karo zonoje“, – sakė S. Tomilenka.

Persekioja žurnalistus ir jų šeimas

Šiuo metu Zaporizijoje gyvenanti S. Zalizetskaja vietos naujienų interneto portale nuolat perduoda žinias iš rusų okupantų užgrobtos gimtojo Melitopolio miesto. Bandydami sutrukdyti žurnalistinei Svetlanos veiklai, okupantai ją tardė, gąsdino, buvo įkaitu paėmę ir sulaukę jos tėvą, namuose atliko keturias kratas. Tikslas – įbauginti žurnalistę ir priversti nerašyti apie tai, kas vyksta okupuotame mieste. Vyksta baisūs dalykai...

Okupuotose teritorijose būti žurnalistu labai pavojinga. „Jie kviečia į pokalbius, ir po jų kai kurie kolegos, deja, palūžta, pereina į okupantų pusę. Dėl to labai liūdna. Didžioji mūsų leidinio kolektyvo dalis išvažiavo iš Melitopolio. Nuolat sulaukiame okupantų grasinimų dėl savo veiklos, jie terorizuoja užgrobtame mieste likusius artimuosius, psichologiškai bando įbauginti, palaužti, kad nebeliktų mūsų protestų, skelbiamos tiesos. Dirbame 24 valandas per parą, nes siekiame Melitopolio išvadavimo – žmonės labiausiai bijo pasilikti agresorės Rusijos valdžioje“, – kalbėjo Svetlana. Pasak

Iš ekrano klaipeidiečius kolegas žurnalistus pasveikino NUŽS vadovas Sergijus Tomilenka.

Vitos Jurevičienės nuotr.

jos, Ukrainoje labai trūksta žurnalistų, nes dalis kariauja, kiti dirba karo zonoje, tretis išvykę, ketvirtis dirbti nebegali, kadangi yra išsekę ir fiziškai, ir psichologiškai, kai dieną naktį kaukia pavojaus sirenos, čia pat žūsta žmonės.

NUŽS vadovas S. Tomilenka sakė, kad jau prieš karą Ukrainoje, kaip ir kitose šalyse Europoje bei pasaulyje, žiniasklaidos sektoriuje buvo juntama stipri ekonominė krizė, kurią sukėlė pasaulinė pandemija. Karas lyg žemės drebėjimas supurtė visas Ukrainos medijas, neliko reklamos rinkos, žlugo ne viena redakcija, nekalbant apie nukentėjusius, žuvusius žmones. S. Tomilenkos teigimu, Ukrainos ir kitų šalių žurnalistams padėtų sukurti ir įgyvendinti europietiški žiniasklaidos paramos modeliai, redakcijų ir šalių bendradarbiavimas, ukrainiečių žurnalistų įtraukimas į bendrus projektus.

Parama žuvusio kolegos šeimai

Klaipeodos žurnalistų bendruomenės renginyje paaukotos lėšos – iš viso 500 eurų – NUŽS sprendimu buvo pervestos žuvusio garsaus Ukrainos televizijos laidų vedėjo ir aktorius Pavelo Li šeimai.

„Ši pagalba yra labai svarbi man ir mano sergančiai mamai, nes netekome savo maitintojo – mano sūnaus... – komentare NUŽS sakė Marija Li. – Gautas lėšas išleisime pragyvenimui, komunalinėms paslaugoms apmokėti. Be to, galbūt reikės lėšų paminklui Pavelui... Esu labai dėkinga lietuvių žurnalistams, kurie man padėjo. Dabar jie yra mano draugai.“

Herojus, bet ne legenda

33 metų Pavelas Li, bičiulių vadinamas Paša, išgarsėjo dalyvaudamas televizijos talentų

šou bei nusifilmavęs penkiuose populiariuose vaidybiniuose filmuose. Jis buvo nušautas Irpinės mieste kovo 6 d., miestą okupavus Rusijos kariams. Žinomo aktorius ir laidų vedėjas žūties aplinkybės buvo apipintos legendomis, neva jis žuvo kaudamasis Ukrainos ginkluotosiose pajėgose, savo neperšaujamą liemenę atidavęs nuo karo bėgančios šeimos vaikui.

Paša, prasidėjus karui, atvyko į Irpinės miesto tarybą ir pasiprašė į savanorius. Padėjo skirstyti humanitarinę pagalbą, reagavo į įvairias kritines situacijas, kai reikėjo padėti sergantiems, senyvo amžiaus žmonėms. Tą dieną, kai į miestą įsiveržė okupantai, dar

spėjo padėti vienai šeimai greičiau evakuotis, bet pats su dviem kolegomis to padaryti nebespėjo. Savanorių mašiną gatvėje suvarpė Rusijos karių paleistos kulkos, P. Li žuvo, kiti du savanoriai buvo sužeisti. Jų teigimu, prie į medį atsitrenkusios mašinos pribėgę Rusijos kariškiai pagrasino kulkosvaidžiu ir liepė pasišalinti. Žuvusio aktorius kūną draugai iš karo liepsnų apimto miesto išnešė tik po kelių dienų.

„Taip sutapo, kad spalvinga karine uniforma vilkinčio žuvusio P. Li nuotrauka iš filmo „Mirny-21“ filmavimo sukėlė didžiulį atgarsį Ukrainos ir tarptautinėje žiniasklaidoje ir tarsi patvirtino, kad aktorius tarnavo kariuomenėje. Į mus kreipėsi prancūzai, argentiniečiai, amerikiečiai, klausinėdami, kaip žuvo kolega, – prisiminė NUŽS vadovas S. Tomilenka. – Tada dar nežinojome visos tiesos apie Pavelo, kuris buvo savanoris, mirtį. Svarbu nustatyti kiekvieno žuvusio kolegą tikrąją istoriją, išsaugoti jo atminimą ir suteikti pagalbą artimiesiems.“ Tomis traagiškoms kovo dienomis, kai prasidėjo plataus masto Rusijos agresija prieš Ukrainą, S. Tomilenkos teigimu, net įtakingai ir autoritetingai Ukrainos žiniasklaidai buvo sunku patikrinti visus jos erdvėje pasklidusius šoką sukėlusio karo pradžios įvykius.

Būtent dėl šios priežasties, anot S. Tomilenkos, NUŽS paskelbė apie paramos fondo kūrimą. Jis skirtas žurnalistams, kurie žuvo atlikdami profesines pareigas, kovodami šalies gynybos pajėgose, taip pat nuo okupantų rankos nukentėjusiems civiliams žiniasklaidos atstovams ir jų šeimoms.

NUŽS duomenimis, P. Li mirtis tirama kaip karo nusikaltimas ir civilio asmens žmogžudystė.

SPILKA News

Кошти для матеріальної допомоги Марії Лі, матері вбитого російськими військовими актора і телевізійника Павла Лі, зібрані в клаипедському осередку Литовської спілки журналістів за ініціативи НСЖУ.

«Ця допомога дуже важлива для мене і для моєї хворої матері, адже ми втратили нашого годувальника – мого сина... – сказала в коментарі НСЖУ Марія Василівна Лі. – Отримані кошти ми витратимо на прожиття, на сплату комунальних послуг. Крім того, можливо, кошти будуть потрібні на пам'ятник Павлові... Я дуже вдячна литовським журналістам, які надали мені допомогу. Тепер вони – мої друзі».

Žuvusio aktorius ir televizijos laidų vedėjas mamos padėka už paramą klaidėdėčiams žurnalistams ir paramos akciją organizavusiai LŽS Klaipėdos apskrities skyriaus komandai.

Ekrano kopija

*Diskusija apie dezinformaciją
VDU Mokslo ir studijų centre Kaune.
Viktorijos Zaveckaitės nuotr.*

REMI A

KOVA SU
DEZINFORMACIJA

VIEN ŽINOJIMO APIE DEZINFORMACIJĄ NEGANA

KRISTINA BERKSUN, BRIGITA SABALIAUSKAITĖ

Dezinformacija ir manipuliacijos kelia didelius iššūkius šalies demokratijai, o melagingos informacijos mastai auga netikėtu greičiu. 2021 m. Lietuvą pasiekė net 30 proc. daugiau klaidinančio informacinio turinio, lyginant su 2020-aisiais.

Nors šalyje veikia pavienės nevyriausybinės organizacijos, kovojančios su dezinformacija, vykdomi įvairūs medijų raštingumo projektai, tačiau, pasak jungtinės akademikų ir žiniasklaidos atstovų komandos DIGIRES, kovoje su dezinformacija to negana. Svarbu suvienyti įvairių institucijų ir visuomenės veikėjų jėgas ir spręsti problemą kartu, imantis konkrečių veiksmų plano.

Gruodžio 6 d. Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Mokslo ir studijų centre Kaune vyko įvairių sričių atstovų – mokslininkų, pedagogų, regioninės žiniasklaidos specialistų, bibliotekų darbuotojų, politikų ir kitų suinteresuotų asmenų – bendra diskusija tema „DIGIRES: žinome, kaip veikia dezinformacija. O kas toliau?“

„Žinome, kad dezinformacija egzistuoja, žinome ir tai, kaip ji veikia. Tačiau trūksta konkrečių veiksmų plano jai užkardyti. Pastaruosius metus DIGIRES klausė, aiškinosi ir diskutavo, o dabar atėjo metas imtis konkrečių veiksmų plano“, – teigia DIGIRES projekto vadovė ir vyriausioji tyrėja, VDU Viešosios komunikacijos katedros profesorė, VDU UNESCO medijų ir informacinio raštingumo įtraukiai žinių visuomenei katedros vadovė Auksė Balčytienė.

Pasak mokslininkės, žinome labai daug dalykų: kokio pobūdžio melo naratyvai cirkuliuoja, kas kuria melagingą informaciją. Tačiau trūksta žinių apie visuminį „skaitmeninių sutrikimų“ (angl. *digital disruptions*) kontekstą ir spręstinių problemų įvairovę:

- Kaip Europos Komisijos skaitmeninė politika kreips medijų politiką Lietuvoje ir padės teisiškai švarinti informacijos erdvę?
- Kaip toliau turėtų keistis žiniasklaidos rinka, kad žurnalistika būtų kokybiško turinio garantu?

- Kokio pobūdžio klausimus turėtų aiškinti ir kokias ir inovacijas teikti mokslininkai?
- Kokioms visuomenės grupėms edukacines žinutes turėtų siųsti skaitmeninio medijų raštingumo ugdytojai?
- Kas ir kaip turėtų vertinti ir kaupti pažangą skaitmeninio atsparumo srityje?

Regioninio metu per vienus Baltijos skaitmeninio visuomenės atsparumo tyrimų centro gyvavimo metus išmoktas pamokas ir sukauptas žinias visose šiose srityse DIGIRES komanda ne tik apibendrina, bet ir pateikė siūlomas šalies medijų ir švietimo politikos gaires.

„Manome, kad padarytume didžiausią tvarios skaitmeninės demokratijos plėtotės postūmį Lietuvoje, jei DIGIRES išbandytą žinojimo mainų metodą pavyktų perkelti į viešosios politikos lygmenį. Daug tyrinėjome, bendravome, dalijomės labai skirtingu ekspertiniu žinojimu (mokslinių tyrimų, žiniasklaidos darbo ir medijų edukacijos), dalyvavome daugybėje viešų susitikimų Lietuvoje ir kitose Europos šalyse, todėl tikime, kad šiandien galime ne tik kalbėti ir aiškinti apie visuomenės skaitmeninio atsparumo neišvengiamybę, bet ir realiais veiksmais įvairioms žmonių grupėms parodyti, kokius interneto instrumentus galime pasitelkti ieškodami tiesos“, – įsitikinusi projekto vadovė prof. A. Balčytienė.

Siekiant išsikelti tikslo – kurti tyrimais ir sėkmingai šioje srityje tvariai besivystančių užsienio šalių patirtimi pagrįstą Lietuvos visuomenės skaitmeninio atsparumo politiką, nuo 2021-ųjų pabaigos į DIGIRES iniciatyvos veiklas, mokslinius tyrimus, pasidalijimus vietos ir tarptautine patirtimi įtraukti įvairiausių sričių atstovai: nacionalinės ir regioninės žiniasklaidos darbuotojai bei pavieniai

VDU profesorė Auksė Balčytienė
Juozo Petronio nuotr.

žurnalistai, platus šalies universitetuose dirbantis akademinis sluoksnis, šalies bibliotekų tinklas, kitamet vykdysiantis visuomenės medijų raštingumo ugdymo programas, taip pat įvairių valstybės institucijų, ministerijų atstovai, Lietuvos kariuomenės strateginės komunikacijos departamento darbuotojai, atskiri politikai.

DIGIRES renginio diskusijose apie ateinančių 2023-ųjų metų ir tolesnės ateities Lietuvos visuomenės skaitmeninio atsparumo poreikius dalyvavo Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Žurnalistikos ir medijų tyrimų centro docentas Viktoras Denisenko, Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos viceministras Vygintas Gasparavičius, Lietuvos mokyklų vadovų asociacijos prezidentas, Kauno technologijos universiteto Inžinerijos licėjaus direktorius Dainius Žvirdauskas, Panevėžio apskrities

G. Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos Kultūros paveldo tyrinėjimo ir skaitmeninio skyriaus vadovė Greta Kėvelaitienė, naujienų portalo DELFI.lt vyr. redaktorė Rasa Lukaitytė-Vnarauskienė, laikraščio „Tauragės kurjeris“ direktorė Ramunė Ramanauskienė, Vilniaus politikos analizės instituto Nacionalinio medijų ir informacinio raštingumo tinklo atstovas Algirdas Davidavičius ir kt.

Renginio organizatorius DIGIRES – tai bendra akademinės bendruomenės, žiniasklaidos organizacijų ir nepriklausomų žurnalistų iniciatyva, skirta dezinformacijos veiklai Lietuvoje ir už jos ribų aptikti, analizuoti ir užkardyti. Aukštos kvalifikacijos ekspertų komanda, glaudžiai bendradarbiaudama su žiniasklaidos organizacijomis, nepriklausomais žurnalistais, mokslo bendruomene ir plačiąja visuomene, siekia didinti Lietuvos visuomenės skaitmeninį atsparumą internete.

CITATOS

AUKSĖ BALČYTIENĖ

DIGIRES projekto vadovė ir vyriausioji tyrėja, VDU Viešosios komunikacijos katedros profesorė

Dezinformacija nėra mitas, todėl ypač svarbu inovatyvūs metodai ir aktyvus veikimo būdai visa tai atpažįstant ir pažabojant.

IEVA IVANAUSKAITĖ

DIGIRES projekto koordinatore, nacionalinės žiniasklaidos atstovė, DELFI verslo plėtros vadovė

Viešai komunikuojantis žmogus turi ir teisių, ir pareigų, o (žodžio) laisvė nėra absoliuti: ji turėtų baigtis ten, kur prasideda kito

žmogaus laisvė. Mano tikslas – siekti, kad ilgainiui visuomenėje įvyktų pokytis ir informacija taptų ne pavojingu ginklu, o jungtimi.

RAMUNĖ RAMANAUSKIENĖ

Regioninės žiniasklaidos atstovė,
laikraščio „Tauragės kurjeris“ vadovė

Matau didžiulę projekto DIGIRES prasmę – mokėti atskirti tiesą šių dienų valstybės gyvenimo kontekste labai svarbu.

NERINGA JURČIUKONYTĖ

DIGIRES medijų raštingumo metodologijos
vystymo koordinatorė, NVO atstovė,
programos „Media4Change“ vadovė

Mano radare – žmogaus teisės, tiriamoji žurnalistika ir medijų raštingumas. Esu ten, kur inovacijos susitinka medijas ir edukaciją. Unikaliuos žurnalistikos ir sociologijos mokslinės patirtys mane įkvepia kurti, taikyti ir palaikyti efektyvius MIR edukacijos metodus, įgalinti visuomenę bei įžiebtį sisteminių ir ilgalaikį teigiamą pokytį. Esu Media4Change.lt direktorė, turinti dešimtmečių patirtį NVO, efektyvių kampanijų įgyvendinimo ir neformalaus švietimo srityje. Taip pat esu Nacionalinio socialinės integracijos instituto steigėja.

AISTĖ MEIDUTĖ

Žurnalistė, faktų tikrintoja,
Delfi „Melo detektoriaus“ redaktorė

Žmogus, gebantis atsirinkti informaciją ir jos šaltinius, yra stipresnis, atsparesnis ir gali lengviau integruotis šiuolaikiniame informacijos amžiuje. Dėl šios priežasties projektą DIGIRES matau kaip galimybę suteikti žinių, pasidalyti

faktų tikrinimo patirtimi, įrankiais ir papasakoti, ką geba faktų tikrintojų bendruomenė, suvienijusi savo jėgas bendriems tikslams.

BRIGITA SABALIAUSKAITĖ

Žurnalistė Kauno regione

Nors Lietuvos gyventojai Europos Sąjungos kontekste dar prieš porą metų buvo vertinami kaip gebantys atskirti tikras naujienas nuo dezinformacijos, ypač sklindančios iš Rusijos, tačiau COVID-19 pandemija, galim drąsiai sakyti, labai paveikė mūsų visuomenę, kuri, deja, paaiškėjo, nėra jau tokia atspari melui ir vykstančiam informaciniam karui. Ypač tai parodė įvykusi visuomenės segmentacija vakcinų tema, nes būtent ši tema buvo labiausiai eskaluojama priešišku mūsų valstybei ir Europos Sąjungai jėgų. Labai tikiuosi, kad DIGIRES iniciatyva padės mums visiems drauge ne tik ieškoti atsakymų, kodėl taip atsitiko, bet ir pasiūlyti tvarių sprendimų, ką daryti, kad taptume atsparesni informacinėms manipuliacijoms.

VIOLETA KARALIŪNAITĖ

Žurnalistė, laikraščio „Tauragės kurjeris“
redaktorė

Dezinformacijos keliamos grėsmės šiandien ypač aktualios visame pasaulyje. Kaip jas atpažinti, reikia mokytis nuolat ir iš naujo. Išmokus reikia nepamiršti – turint teisę, turėti ir pareigą.

**Daugiau informacijos www.digires.lt.
Norėdami prisijungti prie mūsų iniciatyvų,
rašykite el. p. info@digires.lt.**

KAS VYKSTA SKAITMENINIAME RUSIJOS KARO SU UKRAINA FRONTE?

R E M I A

Ukrainos kovotojams kasdien pranešant apie svarbias pergales fronte, mūšiai vyksta ir už šalies ribų – į skaitmeninę kovą dėl tiesos įtraukiami ir Baltijos valstybių gyventojai.

Lukas Andriukaitis

Asmeninio albumo nuotr.

Nuo pat karo pradžios ekspertai fiksuoja regiono žiniasklaidoje padidėjusį melagingų naujienų srautą ir pasakoja, kokiais argumentais bandoma „nukalti“ rusų pergalę kare.

Proeuropietišku pažiūrų Baltijos šalių visuomenės ilgą laiką buvo vienu pagrindinių Kremliaus propagandos taikinių.

Rusų vykdomų informacinių operacijų metu buvo siekiama sugriauti regiono valstybių visuomenių pasitikėjimą šalies valdžios institucijomis ir NATO, kurstyti etninę ir socialinę įtampą, o prasidėjus karui Ukrainoje – ir pelnyti užsienio piliečių palaikymą.

Ekspertų grupės iš organizacijos „Pilietinio atsparumo iniciatyva“ atliktas Baltijos valstybėse veikiančių naujienų portalų, kuriuose informacija pateikiama rusų kalba, tyrimas atskleidė, kokias istorijas rusai pasitelkia siekdami pagrįsti brutalią karinę

jėgos panaudojimą Ukrainoje ir už tai dar sulaukti pagyrimo iš užsienio.

„Pradėdami karą Ukrainoje, Kremliaus režimo agentai tuo pačiu metu pradėjo ir aktyvią informacinę kampaniją Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje, kuria bandoma į agresoriaus pusę patraukti rusakalbius šių šalių piliečius. Siekiant sukurti Rusijos kaip teisingos ir geranoriškos valstybės vaizdinį, pasitelkiami bent septynių skirtingų teminių grupių narytvyvai“, – pasakoja Lukas Andriukaitis, dezinformacijos ekspertas ir vienas iš tyrimą atlikusių organizacijos įkūrėjų.

Pavyzdžiui, ukrainiečiai kaltinami vadovaujantis nacistinėmis idėjomis, vykdančiais žiaurius karo nusikaltimus, NATO ir Vakarų valstybės – karo provokavimu, rusofobija bei visuomenių amoralumu teikiant paramą ginklams, „kurie naudojami nekaltiems rusams žudyti“.

Be to, Kremliaus stiprybę bandoma įtvirtinti sužadinant rusakalbių skaitytojų baimes dėl karo persikėlimo į Europą, tariamo karo pabėgėlių laikymo svarbesniais už juos priimančių valstybių piliečius, regiono institucijų paskelbtų sankcijų Rusijai neveiksmo ir kt.

Skaito juos labiausiai dominančią informaciją

L. Andriukaitis pažymi, kad pastaraisiais metais viso Europos regiono visuomenių susidomėjimas Kremliaus vykdomomis propagandos kampanijomis augo. Nepaisant to, nemaža dalis lietuvių ir kitų tyrimo šalių gyventojų vis dar kliaujasi internete perskaitytomis žinutėmis bei, dalydamiesi straipsniais su kitais vartotojais, atlieka purviną rusų darbą.

Siekdami įvertinti, kiek dėmesio socialiniuose tinkluose sulaukia prorusiškos meilagenos, tyrimo metu ekspertai stebėjo ir vartotojų įsitraukimą.

„Daugelyje susirašinėjimo platformų, tokių kaip „Facebook“, „Twitter“ ir „Telegram“, skaitytojai gali reaguoti į jiems patinkančius pranešimus, taip skatindami juos iškelti į viršų. Fiksuodami, kiek patiktukų bei peržiūrų sulaukė kiekviena naujiena, pastebėjome, kad ne visos temos vienodai svarbios rusakalbiams Baltijos šalių vartotojams“, – teigia L. Andriukaitis.

Didžiausią skaičių skaitytojų reakcijų – daugiau nei 100 tūkst. – pritraukė tie tekstai, kuriuose buvo kalbama apie rusų ir rusakalbių mažumų padėtį Ukrainą kare remiančiose regiono valstybėse.

Pasak dezinformacijos eksperto, tai vienas geriausių šiandieninių pavyzdžių, rodančių, kad žmonės internete didžiausią dėmesį skiria juos asmeniškai paliečiančiai informacijai, – nesvarbu, ar ji tiksliai atspindi realybę, ar turi propagandinę potekstę.

„Kuo aktualesnė ir daugiau emocijų skaitytojui kelia perskaityta informacija, tuo mažesnė tikimybė, kad jam kils abejonių dėl naujienos ir ja pasidalinusio šaltinio patikimumo. Tokiu būdu į vartotojų informacinį burbulą pradeda patekti tik tai, kas neprieštaruoja jų požiūriui ir sustiprina asmeninius įsitikinimus. Objektivus faktų suvokimas tampa sunkiai įsivaizduojamu reiškinium“, – nurodo dezinformacijos ekspertas L. Andriukaitis.

Mažesnę rusakalbių Baltijos šalių vartotojų įsitraukimą pelnė pasakojimai apie ukrainiečių piktnaudžiavimą Vakarų valstybių suteikiama karine parama, dėl to silpnėjančią pačių šalių karinę galią, Rusijos atsparumą sankcijoms ir korumpuotus, nekompetentingus Ukrainos lyderius.

Visos tyrimo metu analizuotos naujienos sulaukė daugiau nei 350 tūkst. reakcijų „Telegram“ platformoje.

Stengiasi kuo ilgiau išlaikyti vartotojų susidomėjimą

Ne vienus metus Rusijos informacinės operacijos Baltijos šalyse demaskuojantys ekspertai teigia, kad laikui bėgant ištobulinti Kremliaus dezinformacijos sklaidos metodai mažai keičiasi. Nors tai iš dalies palengvina melagingų žinučių atpažinimą

socialinėje erdvėje, procesas dėl to netampa paprastesnis.

L. Andriukaitis aiškina, kad Kremliaus dezinformacijos mašina gana greitai prisitaiko prie esamų įvykių ir aktyviai ieško efektyvių naratyvų, kurie galėtų sudominti ir paveikti informacijos vartotojus. Rusijos karas Ukrainoje – ne išimtis.

„Per pustrėčio mėnesio trukusį tyrimą pavyko įžvelgti ryškius pokyčius, kaip, keičiantis karo Ukrainoje eigai, keičiasi dezinformacinė žinutėse atpažįstami naratyvai. Pavyzdžiui, liepos pabaigoje ir rugpjūčio pradžioje Lietuvoje netilus diskusijoms dėl Kaliningrado tranzito, tyrimo metu analizuotuose naujienų portaluose taip pat vyravo su ekonominėmis sankcijomis ir jų poveikiu Rusijai bei Europai susiję straipsniai“, – teigia L. Andriukaitis.

Pasak dezinformacijos eksperto, trijų savaičių laikotarpiu šią vasarą rusakalbiams Baltijos šalių skaitytojams skirtose interneto žiniasklaidos priemonėse buvo paskelbti 18–22 straipsniai šia tema per savaitę; vėliau fiksuotas publikacijų skaičiaus mažėjimas.

Tyrimo metu surinkta medžiaga tik patvirtino dezinformacijos ekspertams gerai žinomą tiesą. L. Andriukaitis pažymi: „Vieniems naratyvams prarandant aktualumą ir visuomenės susidomėjimą, į jų vietą iškart stoja kitos propagandos tiesos.“

Kaip pavyzdį, tyrimą atlikę ekspertai pateikia jau minėtą ekonominių sankcijų naratyvų grupę ir aptaria tyrime plačiausiai

dominavusius straipsnius apie Rusijos ir Ukrainos karo įvykius.

Pastaroji naratyvų grupė savo publikacijų piką pasiekė birželio 13 d. – liepos 17 d., kai per savaitę buvo paskelbiama 23–25 straipsniai, vėliau patyrė publikacijų skaičiaus nuosmukį ir užleido pozicijas ankstesnei naratyvų grupei.

Apie tyrimą

Tyrimą „Baltijos medijų monitoringas: antiukrainietiška karo propaganda Baltijos šalyse“ 2022 m. birželio 13 d. – rugpjūčio 28 d. atliko „Pilietinio atsparumo iniciatyvos“ ekspertų komanda. Per šį laikotarpį tyrėjai, naudodamiesi „NewsWhip“ programa, išanalizavo 17-oje Baltijos šalyse veikiančių naujienų portalų, kuriuose informacija pateikiama rusų kalba, skelbiamą informaciją ir identifikavo 520 daugiausia vartotojų dėmesio sulaukusių straipsnių, kuriuose dalytasi propagandinėmis žinutėmis. Tyrimo metu išryškėjo stipri propagandinės medijos „RuBaltic“ skvarba Baltijos šalių informacinėse erdvėse.

Tyrimo metu ekspertai išskyrė septynias dažniausiai pasikartojančių naratyvų grupes: (1) Rusijos ir Ukrainos karo įvykiai, (2) pabėgėliai, (3) ekonominių sankcijų pasekmės, (4) rusų ir rusakalbių mažumų padėtis, (5) karinė grėsmė Rytų Europos regionui / pavojus, kad karas plėsis už Ukrainos ribų, (6) karinė pagalba Ukrainai ir (7) įvairūs kiti. Naratyvai kiekvienoje grupėje suskirstyti į mažesnius pogrupius.

Parengta pagal „Pilietinio atsparumo iniciatyvos“ informaciją

SPAUDOS IR
ŽURNALISTIKOS
ISTORIJA

*Kęstutis Miklas (dešinėje) bendrauja
su tuometiniu Lietuvių bendruomenės
Niujorko apygardos pirmininku
Aleksandru Vakseliu ir rašinio autoriumi (viduryje).
Salomėjos Narkėliūnaitės nuotr.*

RE M I A

ŽURNALISTAS IR INŽINIERIUS

Minint Kęstučio Miklo (1922–2009) 100-ąsias gimimo metines

POVILAS SIGITAS KRIVICKAS

Mudviejų bičiulystė tęsėsi daugiau kaip tris dešimtmečius. Matydavomės ne tik per Kęstučio viešnages Lietuvoje, bet ir per išvykas už Atlanto – Amerikos lietuvių sambūriuose bei jo darbovietėje „Readex Microprint“ korporacijos būstinės viceprezidento kabinete.

Valdiškoje aplinkoje, kaip sakydavo Kęstutis, ilgai neužsibūdavome ir traukdavome į jo mėgstamą neprrašmatnų, bet jaukų barą. Ten jis mėgo siurbčioti kokteilį „Black Russian“ („Juodasis rusas“). Tai buvo gana skanus kavos likerio ir degtinės su ledu mišinys.

Ne tik rinkdamasis gėrimus ar gardumynus (mėgo „Napoleono“ sluoksnuotą tortą) turėjo gerą ir savitą skonį Kęstutis Miklas. Jis buvo neabejingas menui – ir vaizduojamajam, ir vokaliniam. Mėgino jėgas scenoje, smagiai valdė plunksną, bet duonai užsidirbdavo kaip inžinierius.

Gimė mieste, kuriame... nėra buvęs

Kęstučio Miklaševičiaus, dėl amerikoniško patogumo susitrumpinusio pavardę, biografijoje yra paradoksaliai įdomių faktų. Vienas jų – istorija apie jo gimimo vietą. Štai ką apie tai rašė žymi išeivijos žurnalistė Salomėja Narkėliūnaitė (1920–2000) leidinyje K. Miklo 75 metų jubiliejaus proga: „Likimas lėmė, kad Kęstutis, vilniečio Petro Miklaševičiaus ir aukštaitės Aleksandros Černiauskaitės pirmasis vaikas, gimė 1922 m. liepos 6 d. pakeliui iš Radviliškio į Tauragę mažutėje Lybiškio geležinkelio stotyje, netoli nuo didžiojo Lyduvėnų tilto per Dubysą. Ten buvo tik trys pastatai: stotis su butu stoties viršininkui, namukas pervažos prižiūrėtoji ir daržinė. Ši vietovė tada priklausė Tauragės apskrities valsčiui. Kai Kęstučiui sukako 17 metų ir reikėjo gauti Lietuvos pasą, buvo vargo, kol pasų skyrius nustatė jo tikrąją gimimo vietą. Pasirodo, stotelė, ilgainiui keičiant apskričių ribas, buvo priskirta prie Raseinių apskrities Skaudvilės valsčiaus, o tarybiniais laikais ji atiteko Jurbarko rajonui. Imdamas dabartinės Lietuvos pasą, Kęstutis vėl turėjo problemų, bet naujieji biurokratai rado „genialią“ išeitį – jie pase įrašė, kad Kęstutis Miklas gimė Raseiniuose, kuriuose... jis net nėra buvęs.“

K. Miklas turėjo bajoriško kraujo. Lietuvos bajorų karališkoji sąjunga pripažino

Kęstučio bajorystės kilmę ir 1997 m. liepos 6 d. (Lietuvos valstybės ir jo paties gimimo dieną) Trakų pilies Vytauto Didžiojo menėje jam buvo įteiktas bajorystės aktas. Miklaševičių herbas – trys ragai trimčiai skyde.

Nuo gimnazisto iki išradėjo

Tragiškai lemtingais Lietuvai 1941 m. Kęstutis gavo Kauno „Aušros“ berniukų gimnazijos brandos atestatą ir įstojo į Vilniaus universitetą, kur pasirinko teatro meno ir mokslo sritį, vadovaujamą prof. Balio Sruogos. Studijuodamas dar baigė aktorius J. Gustaičio dramos studiją, vėliau lankė režisieriaus R. Juknevičiaus dramos studiją, kuri veikė Vilniaus dramos teatre. 1943–1944 m. dirbo Vilniaus liaudies ansamblio administratoriumi. Grįžtant sovietinei okupacijai, K. Miklas pasitraukė į Vakarų. 1949-ųjų spalį jis iš Vokietijos karo pabėgėlių stovyklos atvyko į JAV. Niujorko universiteto Adelfų kolegijoje po šešerių metų vakarinių studijų baigė mechaninę inžineriją. Suprato, kad iš menininko, humanitaro uždarbio būtų sunku išlaikyti šeimą, kurioje augo keturi vaikai – trys dukros ir sūnus. Dirbo konstruktoriumi įvairiose bendrovėse, padarė nemažai patobulinimų optikos ir kitose srityse, jo pavarde užregistruota 12 patentų. Nuo 1967 m. iki 1997-ųjų, kai išėjo į pensiją, jis darbavosi „Readex Microprint“ korporacijoje. Iš pradžių buvo vyriausiasis inžinierius, o vėliau tapo korporacijos viceprezidentu ir generaliniu direktoriumi.

Tai unikali ir įdomi bendrovė. Jos pirmtakę 1939 m. įsteigė Albertas Bonis. Jam jau nuo ketvirtojo dešimtmečio pradžios rūpėjo sukurti smulkaus spausdinimo – mikroprinto –

technologiją. Pasinaudodamas kolegos leidėjo Manuelio Komroffo bandymais dinti fotografinį vaizdą, A. Bonis nuėjo, galima sakyti, priešingu keliu – o kiek galima jį maksimaliai sumažinti, „suspausti“? Tada leidyklos ir bibliotekos galėtų kaupti informaciją šimtąkart mažesnėse laikmenose. Tai savo ruožtu labai padėtų taupyti medžiagas, lėšas.

Leidinių puslapius A. Bonis fotografavo naudodamas įprastinę 35 mm kino juostą ir vėliau dar suspausdavo, kad į skaidrią 6x9 cm kortelę (mikrokortą) sutilptų dešimt eilių po dešimt puslapių (t. y. visas šimtas). Suprantama, tokią smulkybę galima perskaityti jau tik specialiu aparatu. Jį tobulinant kaip tik gavo sėkmingai pasidarbuoti ir inžinierius K. Miklas. Tokios optinės laikmenos labai išpopuliarėjo dar ikikompiuterinėje epochoje. Jas, padedant K. Miklui, Lietuvoje populiarino, diegė Vilniaus ir Klaipėdos universitetų bibliotekininkystės profesorius Viktoras Urbonas.

Per penkis dešimtmečius „Readex Microprint“ bendrovė parengė ir išleido šimtus unikalių mikrokortų kolekcijų. Tarp jų – „Ankstyvieji Amerikos spaudiniai, 1639–1800“, „Literatūros apie fotografiją ir su ja susijusius dalykus vadovas“, JAV Kongreso ir Jungtinių Tautų Organizacijos svarbiausių dokumentų rinkiniai. Ypač vertingas ir unikalus yra iš žymiausių pasaulio bibliotekų surinktas pirmųjų Viljamo Šekspyro kūrybos spaudinių komplektas.

Šiandien mikrokortos – jau archyvinė praeitis. Jas pakeitė skaitmeninės laikmenos, kurių komplektus leido ir „Readex Microprint“ bendrovė.

Rūpėjo žurnalistika ir Lietuva

Net ir smarkiai užsiėmęs gamybine veikla K. Miklas gebėjo rasti laiko ir visuomeniniams JAV lietuvių reikalams. Nuo 1970 m. jis buvo Vyriausiojo Lietuvos išlaisvinimo komiteto (VLIK) tarybos narys, nuo 1967 m. – JAV lietuvių bendruomenės tarybos narys, 1997–2005 m. Lietuvių žurnalistų sąjungos valdybos pirmininkas, organizacijos „Susivienijimas lietuvių Amerikoje“ (SLA) prezidentas.

Dar gyvendamas Lietuvoje suprato, kad turi ir žurnalistinę gyslelę. Iš jo paties teko girdėti, kad šešiolikmetis Lietuvoje iš žurnalo „Lurdas“ 1938 m. gavęs pirmąjį 10 litų honorarą. Dirbo Kaune leistame žurnale „Savaitė“, o atsidūręs JAV daugiausia rašė Niujorke leistam katalikiškam išeivijos laikraščiui „Darbininkas“. Nuo 1996 m. – Eltos ir Lietuvos Vyriausybės informacinio centro akredituotas korespondentas Jungtinėse Tautose. K. Miklas buvo Tarptautinės žurnalistų federacijos, įsikūrusios Briuselyje, narys.

Daug metų jis paskyrė lietuvių bendruomenės veiklai – vadovavo šios bendruomenės Niujorko apygardai, iki pat mirties buvo Floridos apygardos valdybos pirmininkas. Daug kartų išrinktas JAV lietuvių bendruomenės tarybos nariu, taip pat jis buvo Lietuvos šaulių sąjungos išeivijoje veikėjas. K. Miklas ypač aktyviai reikšėsi kaip SLA prezidentas. Nuo senų laikų Kęstutis palaikė artimus ryšius su gimtuoju kraštu. Kai Lietuva atgavo nepriklausomybę, jis kasmet atvykdavo su įvairiais visuomeniniais reikalais. Paskutinįkart jį teko matyti gražią vasaros dieną gurkšnojant kavutę su Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininku Dainiumi Radzevičiumi prie lauko staliuko ties „Neringos“ viešbučiu.

Puoselėjo kalbą, ugdė žurnalistikos studentus

K. Miklas buvo labai jautrus lietuvių kalbos grožiui. Ką nors rašydamas, jis turėdavo po ranka „Didįjį lietuvių kalbos žodyną“, kad pasitikrintų taiklesnį žodį ar posakį. Daug dėmesio skyrė lietuviškų spaudinių istorijai. Kartą buvo pasikvietęs Vilniaus universiteto profesorių Domą Kauną skaityti pranešimo Niujorko lietuvių bendruomenei Mažvydo „Katekizmo“ 450 metų jubiliejaus proga. Pats jis nepamiršdavo ir senųjų Amerikos lietuvių spaudinių. „Turime progos pakalbėti apie pirmąją lietuvišką knygą, kuri buvo išleista JAV 1875 metais, Shamokin miestelyje, Pensilvanijos valstijoje, – rašė „Darbininke“ K. Miklas. – Tai buvo Mykolo Tvarausko paruoštas 159 puslapių žodynėlis, skirtas to meto lietuviams imigrantams. Ši knygelė su užrašu „TLUMOSZIUS arba SLOWNIKAS Angelskai – Lietuwiszkas ir Lietuwiszkaj – Angelskas“ negalėjo plačiau pasklisti, nes beveik visi egzemplioriai sudegė, kilus gaisrui spaustuvėje tuoj po jos atspausdinimo. Yra surastas tik vienas tos knygelės egzempliorius, gerokai apgadintas, net su vienu išplėstu lapu (15–16 psl.). Bene keisčiausia, kad jis buvo rastas Lietuvoje, nežinia kaip į ją patekęs.“

Vadovaujant K. Miklui, JAV Lietuvių žurnalistų sąjunga ėmėsi globoti du žurnalistikos stipendijų fondus – išeivijos žurnalistų Henriko Blazo ir Salomėjos Narkėliūnaitės. Abu šie fondai įsteigti prie Tautos fondo. Lietuvos žurnalistikos instituto vadovybei rekomendavus, iš minėtų fondų kasmet skiriamos vienkartinės 300 dolerių stipendijos pažangiausiems studentams, būsimiems žurnalistams.

Tautos fonde, kuris nuolat finansavo Vyriausiąjį Lietuvos išlaisvinimo komitetą,

K. Miklas taip pat paliko ryškius veiklos pėdsakus. Šiuo metu tai žinomiausia lietuvių emigrantų Amerikoje organizacija, turinti savo atstovybę Vilniuje. Iš šio fondo per pastarąjį dešimtmetį buvo paremta ne viena Lietuvos patriotinė ar švietimo organizacija, spaudos ar kitokia bendrovė, vykdanči demokratinio proceso mūsų šalyje skatinimo projektus. Šis fondas taip pat labai stipriai finansiškai prisidėjo Vilniuje kuriant Tarpautinių santykių institutą, kuriame ugdomi mūsų šalies diplomatijos atstovai.

2009-ųjų balandžio dešimtąją po beveik mėnesio kelionių klaipėdiškės jachtos „Ambersail“ septintoji įgula pasiekė Majamį. Čia ji susitiko su aštuntąją įgula, pasirengusia iki balandžio galo apiplaukti visą Šiaurės Amerikos žemyną iki pat Halifakso Kanadoje.

Abi „Tūkstantmečio odisėjos“ įgulos sutiko gausus lietuvių būrys, kurio priekyje buvo energingasis Lietuvių bendruomenės Floridos apygardos pirmininkas K. Miklas. Jis sakė, kad tokie susibūrimai, kaip „Ambersail“ sutikimo garbei, yra labai svarbūs visų kartų lietuviams, kad ir dėl kokių priežasčių jie būtų atsidūrę toli nuo Tėvynės. Niekam tada negalėjo nė mintis toptelėti, kad šiam veikliam žmogui teliko gyventi vos du mėnesiai.

2009 m. birželio 14 d. iš Singer Ailando gyvenvietės Floridoje į Niujorką, kur teko viešėti, atskriejo liūdna žinia, kad Anapilin iškeliavo K. Miklas. Šių eilučių autoriui kluvo nelengva misija – iš Niujorko į Lietuvą pranešti žinią apie Kęstučio mirtį. Ketinau jam paskambinti ir susitarti dėl susitikimo, bet, deja, nebesuspėjau...

PROVINCIJOS
ŽURNALISTO
UŽRAŠAI

*Rajono laikraščio reporteris prieš pusę amžiaus.
S. Gajausko asmeninio albumo nuotr.*

REMI A
SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
REMI A O
FONDAS

BUVUSIŲ REPORTERIŲ NEBŪNA

SAULIUS GAJAUSKAS

Netikėjau, kad mokyklos suole pradėtos rašyti žinutės apie moksleiviškus renginius ir sportą mane visam gyvenimui įtrauks į tada dar nelabai aiškiai suvokiamą žurnalistiką. Dabar, būdamas „Sodros“ klientu, žurnalistu senjoru, susumuoju – Akmenės rajono laikraštyje „Vienybė“ dirbau 35 metus, dar devynerius – Lietuvos radijo informacijos redakcijoje. Žiupsneliu susikaupusių prisiminimų ir pamąstymų noriu pasidalyti su „Žurnalistikos“ almanacho skaitytojais, kolegomis. Ačiū, kad suteikiate tokią galimybę paprastam žurnalistikos veteranui iš tolimo Lietuvos kampelio.

Pradžia – su fotoaparatu rankose

Įsidarbinimas „Vienybės“ redakcijoje 1968-ųjų rugpjūtį man įsimintinas, mat Sovietų Sąjungos ir kitų Varšuvos bloko šalių karinės pajėgos įsiveržė į Čekoslovakiją – pradėtas malšinti Prahos pavasaris. Mus, devyniolikmečius ir metais kitais vyresnius vaikus, mūsų tėvus jaudino tai, kad išsiplėtus kariniams veiksams paims armijon. Laimei, nepaėmė.

Į darbą fotokorespondentu mane priėmė redaktorius Vidminas Vizgirda. Redakcija neseniai iš Akmenės buvo persikėlusį į Naująją Akmenę ir įsikūrusi penkiuose Tarybų rūmais vadinamo pastato ketvirtojo aukšto kabinetuose. Čia susipažinau su redaktoriaus pavaduotoju Juozu Kumpikevičiumi, literatūriniais darbuotojais Kazimieru Virmausku, Vytautu Rasimavičiumi, Antanu Vaikasu, Aloyzu Vilkiu. Jie visi jau Anapilyje. Gavau darbo įrankį – gerokai nudrengtą, bet dar veikiančią fotoaparata „Fed“. Fotografuoti, daryti ryškalus, ryškinti juostas ir spausti nuotraukas mane išmokė mokyklos laikų draugas Armantas Norvaišas, kuris redakcijoje užsidirbo tais laikais reikalingą dvejų metų darbo stažą ir įstojo į universitetą mokytis žurnalistikos. Siekti to paties tikslo ir aš atėjau redakcijon. Patarimų pradedančiam „fotokorui“ negailėjo fotografijos subtilybių žinovas atsakingasis sekretorius Apolinaras Juodpusis.

Rengti reportažo – su slidėmis

Pamenu ir epizodą iš 1969-ųjų žiemos, kai dėl užpustytų kelių negalėjome mašina nuvažiuoti į kaimus. Prie rašinio prireikė

ilustracijos iš gyvulininkystės fermos. Pavaduotojas J. Kumpikevičius sumąstė, kad jaunuolis (tai yra aš, Saulius) galėtų iki netolimos fermos nušliuozti slidėmis. Jas turėjau, tad per pusdienį įveikiau 6 kilometrų atstumą iki fermos Suginčių kaime ir atgal. Fotokorespondentas tarnavo visiems redakcijos žurnalistams, todėl vykdami rinkti duomenų rašiniams jie „prikabindavo“ ir mane, kad nuotraukose įamžinčiau aprašomus herojus. Vėliau, kai pradėjau neakivaizdžiai studijuoti žurnalistiką Vilniaus universitete, man buvo patikėtos literatūrinio darbuotojo, skyriaus vedėjo pareigos, redaktorius Adolfas Strakšys, pakeitęs V. Vizgirdą, trumpam buvo pasodinęs į atsakingojo sekretoriaus kėdę. Laikui bėgant mūsų redakcijoje nebeliko fotokorespondento etato, nusprendėm fotografuoti patys, o juostų ryškavimo ir nuotraukų darymo procesus patikėjome fotodirbtuvei. Netrukus prasidėjo skaitmeninės fototechnikos era. Kiekvieno rašančiojo prestižo reikalui tapo pateikti įvairaus žanro rašinius su savo iliustracijomis. Grįžo ir širdžiai mielas pareigybės pavadinimas – reporteris.

Už rašinį apie gaisrą – į teismą

Nepamirštu, kokiu laikmečiu dirbau. „Vienybė“, kaip ir visi to meto rajoniniai laikraščiai, buvo partijos rajono komiteto ir rajono darbo žmonių deputatų tarybos organas, tad nori nenori deramą vietą reikėjo skirti partinių organizacijų, deputatų tarybų veiklai nušviesti. Dirbome laviruodami tarp rajono valdžios bandymų mokyti, neleisti, uždrausti. Nuolatinės konfrontacijos nebuvo, bet į kritinį laikraštį išspausdintą straipsnį valdžia reaguodavo audringai – redaktorių

*„Vienybės“ redakcijos kolektyvas redaktoriaus Leopoldo Rozgos (centre) 70-mečio paminėjime.
Redakcijos archyvo nuotr.*

kviesdavo ant kilimo. Mūsų redakcijoje dažnai sutapdavo, kad straipsnio autorius ir redaktorius tas pats asmuo – A. Strakšys. Jis nebijojo spausdinti aštrių, partkomui neįtinkančių kritinių rašinių, o po publikacijų savo tiesą ginti sekretorių kabinetuose. Ir už mūsų, reporterių, kritinius rašinius eidavo aiškintis redaktorius. Žinojome, kuo gali baigtis netiksliai kritika, todėl stengėmės neprašauti pro šalį, faktus pateikti neužgausiai, nors kai kada visažiniai vertintojai nesuprasdavo žodžių žaismo rašinyje ir tekdavo patiems įrodinėti, ką norėjome pasakyti. Po vieno savo straipsnio apie gaisrą Ivanauskų kaimo daugiabučiame gyvenamajame name... atsidūriau teisme. Rašinyje pagal liudytojų pasakojimą papasakojau apie neprofesionalų gaisrininkų komandos darbą gaisro židinyje. Ugniagesiai su tuo nesutiko

ir redakciją padavė į teismą. Redaktoriui Leopoldui Rozgai sukėliau galvos skausmą, bet buvau įsitikinęs savo teisumu, nors nerimo pakako. Turėjau darbo, kol užrašiau visų liudininkų parodymus, ne kartą atsakinėjau į teismo pirmininko klausimus. Teismas atmetė gaisrininkų ieškinį.

Teismu buvo pakvipusi dar viena mano publikacija. Pasimokiau. Po šios istorijos visus faktus, pateiktus ar surinktus iš pažįstamų, draugų ar net giminaičių, nekalbant apie šaltinius iš šalies, dar kartą patikrinu. Tąsyk straipsnyje pasinaudojau seno pažįstamo verslininko (jau mirusio) informacija, kuri, kaip vėliau paaiškėjo, nebuvo tiksli. Pasirodžius rašiniui laikraštyje, į redaktorės Julijos Sejavičienės kabinetą įsiau drinęs atvyko kartu verslą sukęs brolis, kaltino mane

šmeižtu, grasino prisiteisiantis tūkstančius už moralinę žalą. Ilgametę bendravimo partiją turinti redaktorė atšaldė verslininką, po to ramiai išsiaiškino netikslumus ir būdus, kaip juos ištaisyti. Redakcija įsipareigojo išspausdinti dalies publikacijos faktų paneigimą papildydama teisinga informacija. Taip taikiai ir išsiskyrė. Man pareiškta pastaba.

Arti skaitytojo

Aš manau, kad ir sovietmečiu rajoniniame laikraštyje išspausdinti rašiniai, išskyrus straipsnius apie partinių organizacijų ir šimtų tarybų veiklą, turėjo išliekamąją vertę. Ypač pasakojimai apie žmones. Prie vardo ir pavardės reikėdavo pridėti žodžius „darbo pirmūnas“, kartais ir „partijos narys“. Bet už tų žodžių suvargęs žmogus – ištisas dienas po fermų mėšlus braidantis gyvulių šėrikas, nuo 5 valandos ryto karves melžiantis namuose mažamečius palikusi melžėja, išklerusių traktorių kabinose besikratantis mechanizatorius. Už sveikatą alinantį darbą prikabindavo medalį ar ordiną, pasiūlydavo banko paskolą būsto statybai ar tiesiog išsimokėtina alytnamį ir... pamiršdavo. Mes, reporteriai, apie šias vargo biteles kurdavome pasakojimus, apybraižas, reportažus iš darbo vietų. Prisimenu, kaip fermų darbštuolės, paprašytos nusifotografuoti, netgi suabejojo, ar turi kuo apsirengti, ir apsiverkė, kai iš spintos išsitraukė seniai pamirštas puošnias palaidinukes...

Redakcijos žurnalistai buvo pasidaliję temomis: vieni rašė apie žemės ūkį, kiti – apie švietimą, mediciną, kultūrą, prekybą, teisėsaugą ir t. t. Man teko domėtis ir rašyti pramonės, statybos, transporto, gamtos

apsaugos ir sporto temomis, o vėliau ilgam įnikti į Europos Sąjungos projektų įgyvendinimo peripetijas. Rajone nebuvo kolektyvų, kurių nebūtų aplankę žurnalistai. Net po kelis kartus per metus. Rajono laikraščio reporteriui beveik neįmanoma nutolti nuo skaitytojo, todėl rašydamas prisiimi atsakomybę už savo žodžius.

Pasitikėjimą pelnė rašiniai

Pamenu sovietinio atšilimo laikotarpiu įvykusį Naujosios Akmenės autotransporto įmonės vairuotojų streiką. Išskirtinis įvykis rajone! Streikininkų skambutis redaktoriui – ir aš vykstu kalbėtis. Įmonės direktorius mane pasitiko šaltai, ranka mostelėjo netoli kontoros stovinčio autobuso link – jame įsikūręs štabas. Salonas pilnas vyrų ir cigarečių dūmų, kalba pertraukdami vienas kitą. Organizatoriumi prisistatęs krovinio sunkvežimio vairuotojas Vincas išdėstė, kodėl reikėjo streiko. Vairuotojų išrinkto komiteto nariai ne kartą kreipėsi į administraciją dėl mažų atlyginimų, neapmokamų viršvalandžių, neteisingai nustatytų degalų sunaudojimo normų, nepalankaus atostogų suteikimo laiko... Valdžia nesureagavo, todėl jie paskelbė streiką ir neišvažiavo į reisu. Parengiau reportažą, laikraštis išspausdino streikininkų peticiją ir direktoriaus paaiškinimus. Vėliau sutikti vairuotojai sakė netikėję, kad redakcija stos jų pusėn, paskelbs reikalavimus.

Pasitaikė atvejų, kai reporterį, atvykusį aprašyti kolektyvo renginių, pakviesdavo dalyvauti sporto varžybose, viktorinose, ekspromtu parengtuose saviveiklininkų pasirodymuose. Man toks ryšys teikė didelį bendravimo malonumą.

*Pažintis su Paryžiumi.
Asmeninio albumo nuotr.*

Poilsį redakcijos pamiršo

Anuomet rajonų laikraščiai ir kiti leidiniai priklausė susivienijimui „Periodika“, kuris rūpinosi redakcijų materialiniu aprūpinimu. Šio susivienijimo pastangomis, padedant Žurnalistų sąjungai, kelerius metus prie Berbrusų ežero Molėtų rajone buvo rengiamos savaitinės stovyklos. Lektoriai iš Vilniaus skaitydavo įdomias paskaitas, įsitraukdavo me į aštrias diskusijas. Ir poilsiui laiko užteko. Nepamirštami ir prie Platelių ežero Žurnalistų sąjungos rengti seminarai.

Dabar rajonų redakcijos tapo UAB-ais, išgyvenimu rūpinasi susibūrusios į Nacionalinę rajonų ir miestų laikraščių leidėjų asociaciją. Nėra paprasta išlaikyti laikraščio ir žurnalistų ekonominę nepriklausomybę, ypač nedidelio tiražo leidiniuose. Abejoju, ar tiražai kada nors padidės, nes ir gyventojų, ypač provincijoje, retėja, o likusius į kampa spaudžia finansiniai sunkumai. Rajoninio laikraščio prenumeratos kaina irgi šiek tiek auga, o didesnę dalis mūsų skaitytojų yra pagyvenę žmonės. Turime pavyzdžių, kaip kelios šeimos susimeta laikraščio prenumeratai.

Vienybėje – jėga

Pradėjus merdėti sovietinei sistemai, „Vienybė“ neliko pasyvi stebėtoja. Atsiribojome nuo partinės valdžios, žurnalistai įsiliejo į visuomeninius judėjimus. Per sovietų blokadą prie redakcijoje pastatytos „buržuikos“ kūrėme išgyvenimo planus.

Man priimtinas šūkis „Vienybėje – jėga“. Suprantama, ne akla, piktybiška, o apgalvota, vienijanti. Aš neprisimenu atveju, kad laikraštis „Vienybė“ kvieštų nepaklusti įstatymams, kurstyti tautinę nesantaiką, lįstų į asmeninius gyvenimus, nebent po teisminių bylų sprendimų. Suprantama, kad, aprašius blogus poelgius, būdavo pykčio, bet tai normali reakcija. Ne veltui laikraščio metrikoje yra nuoroda, kad „autorių nuomonė gali nesutapti su redakcijos nuomone“. Bet viską galima spręsti diskutuojant, išpustyti abejones.

Tiksliai nepamenu, bet viename dideliame žurnalistų susibūrimo buvo ištarta frazė: Lietuvoje tėra Vilniaus spauda. Suprask – kitų miestų leidiniai, ką jau sakyti apie rajoninius

laikraščius, žemiau vaterlinijos. Vienybėje čia nekvepia. Įžvelgiu konkurenciją. Bet ir sostinės žiniasklaida nepateikia receptų, kaip tautai išgyventi beprotiškai išaugus energetinių išteklių kainoms, valstybėje klestinčios korupcijos gniaužtuose, vyriausybės atotrūkyje nuo realybės.

Atėmė prenumeratorius

Beje, plunksnos broliams, ypač sostinės leidinių, kurie maišo miesto ir rajono pavadinimus, noriu priminti, kad Lietuvoje yra Akmenės rajonas su administraciniu centru Naujojoje Akmenėje, o ne Akmenės mieste. Ir cemento gamykla yra Naujojoje Akmenėje. Beje, skaitytojus gal sudomins viena detalė. Ji senoka – 22 metų, bet Akmenės rajonui tebėra skausminga. 2000 m. Seime šeiminkavusi konservatorių dauguma priėmė skubotą, platesniam svarstymui nepateiktą nutarimą ir įvykdė reformą – Viešųjų seniūniją perdavė Mažeikių rajonui. Akmenės rajonas prarado 5,8 tūkst. gyventojų ir 18 proc. teritorijos. Valdantieji nepaisė vietos valdžios įtikinėjimų neardyti per dešimtmečius nusistovėjusios rajono infrastruktūros. Man teko būti Mažeikių savivaldybėje ir „Vienybei“ rengti reportažą apie perdavimo akto pasirašymo ceremoniją. Nors Akmenės rajono meras A. Lupeika akto nepasirašė, bet Seimo nutarimas įsigaliojo. Viešųjų netekimas skaudus ir „Vienybės“ laikraščiu – praradome daug skaitytojų, bet porą dešimčių ištikimų prenumeratorių tebeturime iki šiol.

Rajonuose trūksta žurnalistų

Dabartinės „Vienybės“ redaktorės Romualdos Jonikienės prašymu agitavau ir

tebeagituojau skaitytojus nelikti be rajono laikraščio, jį būtinai užsiprenumeruoti. Kur kitur, jei ne jame, rajono gyventojas ras informaciją apie daugelį dominančių dalykų, galės išsakyti savo mintis, pageidavimus, kaip geriau gyventi, sulaukti valdžios atsakymų, skaityti apie pažįstamus ir nepažįstamus ypatingus žmones, paguosti Amžinybėn išėjusiųjų artimuosius, įvairiomis progomis pasveikinti giminaičius, kaimynus, draugus. Daugeliu atvejų skaitytojui susiorientuoti padės reporterių rašiniai. Kol bus skaitytojas, tol bus ir laikraštis. O jam reikia žurnalistų. Situacijos kitų rajonų redakcijose nežinau, bet „Vienybėje“ jų trūksta. Redaktorė džiaugiasi, kad šią vasarą padėjo dirbti žurnalistikos

Saulius Gajauskas.

Asmeninio albumo nuotr.

mokslių praktikantė. Per savo darbo metus aš prisimenu tik tris praktikantus. Mačiau ir tokių, kurie redaktoriaus prašė fiktyvių pažymų, kad esą atliko praktiką.

Praktikai – palankios sąlygos

Rajono laikraščio reporteris turi mylėti savo darbą, nes atlyginimas nėra didelis ir, suprantama, kyla noras rasti pelningesnę vietą. Ir dažnai tai būna ne žurnalistikos dirvonai. Manyje magą mintis, kad rajono laikraštis geriausia vieta pirmo ar antro, gal dar ir trečio kursų žurnalistikos studentams bent vieną vasarą padirbėti. Kodėl? Visų pirma čia nėra kaip dienraštyje beprotiško lėkimo ir medžiagą galima parengti kokybiškai, neužbaigus vieno darbo, nevers imtis antro, nebent degantis atvejis, o tokių redakcijoje pasitaiko. Ir į rajonus atvažiuoja ministrai, kiti aukšti valdžios pareigūnai, yra didesnė galimybė gauti interviu nei sostinėje. Parengtas straipsnis neužsiguli, visada pateks į artimiausią numerį. Praktikantas, kaip ir vietinis „čiabuvis“, kasdien ir po kelis kartus gali pabendrauti su redaktorais dėl temų, jų būtinumo.

Keli Sauliaus Gajausko biografijos faktai. Gimė 1949 m. Kelmėje, augo ir iki šiol gyvena Naujojoje Akmenėje, baigė tuometinę 2-ąją vidurinę mokyklą, neakivaizdžiai studijavo žurnalistiką Vilniaus universitete. 1968 m. pradėjo dirbti Akmenės r. laikraščio „Vienybė“ redakcijoje. Nuo 1978-ųjų dirbo Lietuvos radijo ir televizijos komiteto atsakinguoju redaktoriumi Akmenės r., o po reorganizacijos panaikinus šią pareigybę 1988 m. grįžo į „Vienybės“ redakciją.

Prisimenu situaciją, kai pasisemti patirties buvau savaitei komandiruotas į tuometinės „Komjaunimo tiesos“ redakciją. Ten provincijos pasiuntinio niekam nereikėjo, tad redaktoriaus pavaduotojo nurodymu man buvo išrašyta komandiruotė į Mažeikiuose statomą naftos perdirbimo įmonę, kad parengčiau porą straipsnių. Jais ir įsirašiau į respublikinę spaudą.

Spauda buvo ir bus

Netikiu prognozėmis, kad išnyks laikraštinė žurnalistika. Tai galėjo jau įvykti, techninės sąlygos leidžia. Leidinių tiražai sumažėjo, bet spausdinto žodžio laukiančiųjų dar daug. Ir žurnalistai negali jų nuvilti.

Po dešimtmečių, praleistų rajono spaudoje ir radijuje, save vėl pagaunu, kad prabėgusį laikmetį norėčiau pakartoti. Suprantama, profesionaliau ir kokybiškiau. Tik bėda – laikas „įrėmino“ galimybes. Daugelio profesijų veteranai save įvardija kaip esamus, tik iš aktyvios veiklos pasitraukusius. Taigi, ir buvusių reporterių nebūna.

ŽURNALISTŲ
NAMAI

*Edmundas Ganusauskas
Jolantos Beniušytės nuotr.*

REMI A

ŽURNALISTŲ
KŪRYBA

EDMUNDAS GANUSAUSKAS: „ŽMONĖS – NE RAŠINIŲ, O MANO GYVENIMO HEROJAI“

Antano Macijausko premija šiemet įteikta publicistui ir aviatoriui Edmundui Ganusauskui už knygą „Ekscelencija, monsinyoras ir...“ (leidėja „Santara“). Praėjusiais metais išleistoje knygoje autorius pasakoja apie ypatingus žmones, kuriuos gyvenime jam teko sutikti ir ne vienus metus artimai bendrauti. Tarp jų – dailininkas, dvasininkas, kosmonautas, fenomenalus plaukikas, generolas, aktorius, rašytojas, alpinistai, oro baliono pilotas ir kiti iškilūs, daug nuveikę žmonės. Su kolega Edmundu kalbėjomės apie žurnalistiką ir jo parašytas knygas, gyvenimo prioritetus.

Jūsų kelias į žurnalistiką labai netikėtai: baigėte aviacijos mokyklą Rusijoje, dirbote aviacijos techniku Kauno oro uoste, vėliau įgijote bortmechaniko specialybę ir 15 metų skraidėte kaip lėktuvų bortmechanikas. Kodėl sumanėte studijuoti žurnalistiką Vilniaus universitete?

Aviacija – svarbi mano gyvenimo dalis ir, nors jau daug metų neskraidau, lėktuvai ir aerodromai neišsitrafinė iš mano atminties. Stengiuosi per daug nenutolti nuo to vyksmo ir jame dalyvaujančių žmonių. Neseniai, žiūrėdamas pro Vilniaus oro uosto peroną riedėjusio lainerio A320 iliuminatorių, prisiminiau savo pirmuosius žingsnius šiame aerodrome. Nors iki septyniolikos, kaip reikalavo dokumentai, trūko kelių mėnesių, priėmimo komisijoje kažkam, matyt, manęs pagailo ir man leido stoti į lakūnų mokyklą. Apie aviaciją tada neturėjau jokio supratimo, nes nei mūsų Šiluvos parapijoje, nei aplinkiniuose rajonuose nebuvo jokio aerodromo, juo labiau aeroklubo, kur būtum galėjęs mokytis skraidyti.

Per stojamuosius egzaminus labai greitai supratau, kad į lakūnus – jokių šansų. Nemažai vyrų jau paskraidę sklandytuvais, kiti turėjo darbo stažą, kai kurie – po kariuomenės, dar viena kategorija – stojantys su protekcijomis. Pareiškimų du šimtai, jei ne daugiau, o į lakūnus priima dešimt. Jokių vilčių. Pasiūlė stoti į aviacijos technikos mokyklą, sutikau. Po trejų metų iš Rusijos grįžęs į Lietuvą dirbau aviacijos techniku. Mes, dvidešimtmečiai, netapę lakūnais, į tepaluotą techniko darbą žvelgėme kreivai. Tačiau buvo perspektyva: reikėjo, kad aukščiausioji civilinės aviacijos vadovybė

2022 m. Biržai, A. Macijausko premijos laureatas.

Asmeninio albumo nuotr.

pusmečiui deleguotų į Kirovgrado aviacijos mokyklą pakeisti kvalifikacijos. Iš aviacijos technikų į bortmechanikus. Tai jau ne tepaluotas kombinezonas, o balti marškiniai. Sovietų aviacijoje, kitaip sakant, *Aeroflote*, buvo tokia specialybė, pareigos įguloje – bortmechanikas arba bortinžinierius. Ir ne be reikalo. Mat aviacijoje, kaip ir visur, buvo labai daug betvarkės. Prieš skrydį bortmechanikui tekdavo nervingai ir smarkiai suktis, kad visos tarnybos laiku

padarytų tai, ką privalo padaryti, – pripildyti bakus degalų, jei reikia, apipurkšti lėktuvą specialiu skysčiu nuo apledėjimo, atvežti krovinius, paštą, limonadą. Reikėdavo kruopščiai apžiūrėti lėktuvą, ar nėra kokių nors plika akimi pastebimų defektų, sužiūrėti dokumentus. Skrendant lyg paprasčiau – kažką įjungti, kažką perjungti, išjungti, stebėti prietaisus, kaip veikia varikliai, įvairios lėktuvo sistemos. Iš pradžių teko skraidyti senu prieškariniu lėktuvu *DC-3 Douglas*, sovietai jį vadino *Li-2*, o mes juokais – *Apolonu*. Paskui *An-24*, *Tu-124*. Skraidydavome daug, reisai dažnai varginantys, ypač kai jau junginėdavau tobuliausio tuo metu lainerio *Tu-134A* mygtukus. Didieji maršrutai į Novosibirską, Alma Atą, Taškentą būdavo taip suplanuoti, kad prasidėdavo prieš pat vidurnaktį arba netrukus po jo. Tūkstančiai kilometrų, kelios laiko juostos, keturi nusileidimai – rytą galutiniame oro uoste būdavo gerokai apkvaitęs. To darbo privalumas tas, kad vieni metai būdavo užskaitomi kaip dveji. Trūkumas, kad bortmechaniko krėslas ir pultai – tarp dviejų pilotų, o tuo metu ir pats jau buvau pilotas, nes, įstojęs į aeroklubą, skraidžiau lėktuvu *Jak-12*, dar vėliau *W-35 Wilga*. Tais lėktuvais laisvalaikiu tapydavau į orą sklandytuvus, o darbo dienomis sugrįždavau į savo poziciją tarp dviejų pilotų keleivinio lėktuvo kabinoje. Jaučiau diskomfortą: ten – pilotas, čia – sėdžiu tarp pilotų. Todėl į ankstyvą *Aerofloto* pensiją išėjau be širdies skausmo, juolab kad sporto aerodromuose Paluknyje, paskui Kyviškėse lėktuvu *Jak-52* skraidžiau kaip skraidęs. Skridymas tais nedideliais lėktuvais davana man begalę šviesių valandų, o svarbiausia leido susidraugauti su daugybe puikių žmonių. Pakartosiu savo mintį, kad į

aerodromus ateiname dėl lėktuvų, bet prie jų sutinkame ypatingus žmones, be kurių aviacija prarastų didelę dalį savo žavesio.

Dabar jau galima pasakyti kelis žodžius ir apie žurnalistiką. Skraidymo laikais parašinėdavau žurnalui *Sparnai*, dienraščiui *Komjaunimo tiesa*. Spausdino ir žurnalai *Švyturys*, *Jaunimo gretos*, *Nemunas*. Esu gavęs ir premijų. Neakivaizdžiai neva studijavau žurnalistiką. Kas tą kelią nuėjo, žino, kokios tai būdavo studijos.

Kuo jums buvo naudingos žurnalistikos studijos?

Šiek tiek praplėtė akiratį, tačiau rašyti – studijuok nestudijavęs – neišmoksi. Reikia bent menkiausios gyslėlės. Trindamasis universitete, buvau išmokęs naudotis biblioteka – tuose žinių lobynuose lyg neregys nepušinėdavau. Universitetui, kaip aerodromams, esu labiausiai dėkingas už sutiktus žmones. Buvo šviesių kurso draugų, o ką jau kalbėti apie dėstytojus. Šviesaus atminimo Liubomiras Žeimantas, Jonas Bulota, Bronius Raguotis, Laimonas Tapinas... Iš mohikanų liko, regis, tik Virgilijus Juodakis. Ačiū tiems šviesuoliams, nykiausio sovietmečio metais leidusiems man rašyti diplominį darbą apie nepriklausomos Lietuvos aviacijos spaudą. Man pasakojo, kad, katedroje nagrinėjant tą mano darbelį, B. Raguotis pasiteiravo, ar jame yra apie Darių ir Girėną? Išgirdęs teigiamą atsakymą, paskelbė: *Penki!* Tais laikais aukštesnio balo nebūdavo.

Dirbote ir Vilniaus S. Dariaus ir S. Girėno aeroklube, dienraštyje *Komjaunimo tiesa*, 13 metų buvote dienraščio *Lietuvos rytas spec. korespondentu*, beveik tiek

pat buvote LRT tarybos nariu, metus – prezidento Rolando Pakso patarėju ryšiams su visuomene. Kurį darbą laikote reikšmingiausiu savo gyvenime?

Jau sakiau, ką man reiškė skraidymas aeroklubuose. Išėjęs į ankstyvą pensiją, trejus metus dirbau Dariaus ir Girėno aeroklube. Tvarčiau skraidančio jaunimo teorinio pasirengimo dalykus. Tada ir pats šiek tiek paragavau to svaigulio, vadinamo akrobatiniu skraidymu. Į *Komjaunimo tiesą* mane pakvietė redaktorius Gedvydas Vainauskas, pirmiau išspausdinęs straipsnį *Pažeistas nervas*, kuriame papasakojau dramatišką jauno panevėžiečio sklandytojo Algio Gibos istoriją. Pavadinimo žodžiai ne tik apie nutrūkusį jaunuolio stuburo nervą, bet ir apie nesveikuojančią šią avariją nutylėjusių DOSAAF generolų moralę. Publikacija sulaukė didelio atgarsio, gavau daugybę laiškų, žmonės kaip galėdami padėjo Algiui. Neseniai paklausiau garbiojo Rimanto Dichavičiaus, ar jis prisimena, kokią akciją kartu su Rimtu Tarabilda tada organizavo? Drįstu manyti, kad bendromis pastangomis mums pavyko gerokai pagerinti Algio gyvenimo kokybę.

Priimdamas redaktoriaus kvietimą, nuogaš-tavau, kad gali tekti rašyti ne taip, kaip norėčiau. Be reikalo. Gedvydas davė man valią. Buvo nuostabus metas, artėjo Atgimimas, dvelkė laisve, galėjau popieriuje išsakyti, kas kaupėsi daugybę metų. Rašiau negailėdamas ilgų vakarų, išliedamas *dūšią*, kiek ten jos turėjau. Tai, kaip atrodo, pastebėjo ir skaitytojai. Regis, 1990-aisiais man skyrė premiją už tų metų publicistiką. Metams bėgant, plėtėsi temų spektras, keitėsi ir pats *Lietuvos rytas*, deja, kaip man atrodė, ne į gera.

Bene vienuolika metų teko būti LRT taryboje. Nenuverčiau ten jokių kalnų, tačiau pats gavau labai daug. Jau vien todėl, kad turėjau laimės bendrauti su tokiais asmenybėmis kaip Gediminas Ilgūnas, Romas Pakalnis, Marcelijus Martinaitis, Laimutis Telksnys, Romas Sakadolskis, Alvydas Jokubaitis, Saulius Vosylius, Gytis Lukšas...

Buvo ir trylika įdomių, įtemptų, net dramatiškų mėnesių S. Daukanto aikštėje. Kai atėjau dirbti į prezidento komandą, maniau, jog į kadencijos pabaigą parašysiu knygą, kuri bus vienas iš Rolando Pakso veiklos šiame poste liudijimų. Kartu tikėjau, kad knyga tarsi pateisins mano buvimą šalia valstybės vadovo, kas žurnalistui savaime lyg koks lobis. Rytinių pasitarimų ir kitokių susitikimų metu užsirašydavau ne vien kokią ryškesnę frazę, bet ir įspūdžius, nuotaikas, detales. Šis žurnalistų įprotis man labai pravertė rašant knygą *Taikinys Nr. 1*. Žinoma, nesapnavau, kad rašyti ją teks taip greitai. Būdamas komandoje iš arti mačiau, kaip brutaliai buvo mindomas prezidentas. Prasimanymus ir atvirus šmeižtus nepaliaujamai pylė ir didžioji žiniasklaidos dalis, nes tiems, kurie siekė nušalinti Paksą, verkiant reikėjo Lietuvos žmonėms įkalti mintį, kad jie išrinko ne tą prezidentą. Kovoje už visuomenės opinią buvo pamintas šventas žurnalistikos principas: išklausk kitą nuomonę. Mano knyga buvo tarsi kita nuomonė apie viską, kas Lietuvos politinėje orbitoje vyko prezidento nušalinimo laikotarpiu. Beje, visai nesistengiau jo aukštinti ar užlyginti kiekvieną duobelę prezidento nueitame kelyje. Tik pagalvodavau, kodėl jis ėmėsi nešti tą kryžių. Knygoje įvardijau daug spėlionių, tarp kurių ir šlovė, ir valdžia, ir noras veikti, ir tikėjimas, kad turi

Erdvės skonis.

Asmeninio albumo nuotr.

tam galių. Klausimų visada daug. Mažiau atsakymų. Neabejoju tik dėl to, kad Rolandas yra stipri asmenybė. Gaila, kad vėliau jis, kaip politikas, ėmė save gramzdinti pats – populistiniais šūkiais, vizitais į Rytus.

Knygoje *Taikinys Nr. 1* pateikiau ir ne iš piršto laužtų, tačiau ne itin patrauklių kai kurių sąmokslų organizatorių charakteristikų, bet nesulaukiau iš jų jokių priekaištų, kurie leistų abejoti, ar neprasilenkiau su teisybe. Išimtis tik Jurijus Borisovas, kuriam labai nepatiko citata iš mano dienoraščio, rašyto vos prasidėjus rinkimų kampanijai: *Jurijaus Borisovo fenomeną, jeigu apie šį verslo ir intrigų meistrą žinotų platesnė visuomenės dalis, tikriausiai pasižautų tyrinėti ir psichologai, ir psichiatrai. Galima neabejoti: specialistams nuobodu nebūtų.*

Klausėte, kurį darbą laikyčiau reikšmingiausiu savo gyvenime? Kas čia žino, reikšmingi jie ar nelabai, tačiau neabejotinai įdomu buvo viskas, prie ko teko prisiliesti.

Ar esama panašumų tarp žurnalistikos ir aviacijos?

Aviacija moko atsakomybės, rimto požiūrio į tai, ką darai. Manau, tie dalykai turėtų labai praversti ir žurnalistikoje.

Ką manote apie šiandienos žurnalistiką? Kas joje džiugina ir liūdina?

Seniai nebedirbu spaudoje. Per tą laiką pasikeitė gyvenimas, pasikeitė ir žurnalistika, tačiau, atrodo, skirtingomis kryptimis. Gyvenimas pagerėjo, o apie žurnalistiką taip

pasakyti būtų sunku. Tradicinė, vadinamoji popierinė spauda užleido vietą socialiniams tinklams. Paklausiau vieno kito savo draugo, ar dažnai jie paima į rankas laikraštį. Supratau, kad nesu vienišas, – atpratusių nuo rytinio spaudos sklaidymo yra daug. Tiesą sakant, nėra ir dienraščių, kuriuos vartydavome, gurkšnodami pirmąją kavą. Manau, kad kartu su portalų eros pradžia pasikeitė ir kokybės standartai. Nenoriu niurzgėti, tačiau pro akis praslysta daug atmestinių, be atsakomybės už žodį ir skaitytoją, sakytum, greito maisto principu parengtų tekstų. Nesijaučiu laimingas skaitydamas tyrimais pavadintus rašinius. Tiriamoji žurnalistika tikrai ne beletristika, tačiau ir šis žanras nedraudžia kokias nors negeroves narpliojančiam žurnalistui rašyti įtaigiai, sklandžiai, apgalvotai, užuot

trečiojoje pastraipoje nuobodžiai kartojus tai, kas parašyta pirmuosiuose sakiniuose. Jau nekalbu apie tai, kad neretai žurnalistai, matyt, už pinigus tampa neoficialiais verslo interesų bei valdininkijos gynėjais, sakytum, jų spaudos atstovais.

Jau kone tris dešimtmečius kas kelerius metus išleidžiate po knygą. Daugiausia jų skirta aviacijai ir iškilims žmonėms, tokiems kaip Kovo 11-osios Nepriklausomybės akto signataras, 49 ekspedicijas surengęs keliautojas Gediminas Ilgūnas, plaukikas Vidmantas Urbonas. Kaip gimė sumanymas parašyti šias knygas?

Rašydamas apie Gediminą Ilgūną tarsi bandžiau suvokti, kas jis iš tikrųjų buvo, ko jame

2018 m. Himalajai. Su šerpu Dawa Mesokanto perėjoje (5 400 m).

daugiausia? Karštas tėvynės patriotas, nenulstantis lietuviybės pėdsekys, visą gyvenimą traukęs iš užmaršties žmones, kultūros paminklus, įvykius, istorijos faktus. Nepalenkiamas kovotojas už teisybę, drąsiausių iššūkių meistras. Ir dar – žmogus, kurio beatodairiška drąsa kažkaip savaime gražiai derėjo su be galo jautria poeto siela. Įsižiūrėjęs į Gedimino biografiją nelabai gali suvokti, kad tai vieno žmogaus gyvenimas, – tiek daug jis suspėjo nuveikti. Užtat ne kartą, užsiminus apie Ilgūną, buvo apmaudu net iš pamokytų, kaip sakydavo mūsų kaime, žmonių išgirsti klausimą, atseit, palauk, kas jis toks buvo, lyg signataras? Man labai gaila, kad daug puikių žmonių lieka tarsi nepastebėti, juolab užmirštami, kai jų nebėra, nors savo gyvenimo darbais yra užsitarnavę solidų atminimą.

Su Gediminu susipažinome nepriklausomybę atkūrusios Aukščiausiosios Tarybos laikais, paskui kelerius metus mus siejo jo vadovaujama LRT taryba. 2009-aisiais Gediminas pakvietė mane keliauti aplink Vytauto Lietuvą, tai yra Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės paribiu. Už šį vieną įdomiausių gyvenimo nuotykių esu ir visada būsiu jam be galo dėkingas. Tada rašiau: *Pirmasis didesnis miestas Ukrainoje Starobelskas pribloškė dviračių gausybe. Tikra Olandija, tik technika kitokia ir parkavimo tradicijos nepanašios. Kokių būdu jų čia tiek daug atsirado? Pedalus iš lėto mynusi garbaus amžiaus starobelskietė paaiškino, girdi, mieste nevažinėja autobusai. Šiaip, regis, niekuo neypatingas miestas mūsų komplimentų nusipelnė už Ostapo Benderio įamžinimą. Vietinio universiteto studentai ir dėstytojai, nusprendę, kad Ilfo ir Petrovo Dvylikos kėdžių pradžioje aprašyti įvykiai*

rutuliojosi jų Starobelske, pastatė didžiam kombinatoriui paminklą. Ostapas tiriama žvelgia į valkataujančią vaikėžą ištiesta ranka. Dėde, duok dešimt kapeikų. Prisėdę ant postamento, rankas ištiesėme ir mes – fotografijai. Maždaug už šešiasdešimties kilometrų, įsirėžėme į Lisičianską, prieš tris šimtus metų kartu su atrasta rūda užgimusį miestą. Net specialiai neieškodami kelyje vis užtikdavome skaudaus atminimo ženklų 1932–1933 metais Ukrainoje badu numarintiems žmonėms. Mes, Stalino vardo artelės kolūkiečiai, rašome jums, draugai Kalininai, Molotovai ir draugui vadui Stalinui. Mūsų kolūkiečiai miršta iš bado. Kaime 652 kaimai, mirė 1 015 žmonių. Nėra kam surinkti lavonų, guli po dvi savaites. Negalime suprasti, kas vyksta, juk derlius buvo geras.

Patylėję važiuodavome toliau. Abipus plento plytėjo geltoni, akimi neaprėpiami palenkusių į saulę žydinčias galvas saulėgrąžų laukai. Atsimenu, kaip nustebino Doneckas. Šen bei ten matydami terikonus, laukėme aprūkusio, nuo anglių pajuodusio miesto, o čia – erdvu, švaru, skoninga. Žinoma, priemiesčiuose matėme ir kitokių vaizdų, tačiau centras iš tikrųjų gražus ir tvarkingas.

Tuos miestus, pro kuriuos tada vedė mūsų kelionės maršrutas, prisiminiau neatsitiktinai. Dabar jie barbariškai suniokoti, kaip ir išdaužyti, prikaišioti minų buvę saulėgrąžų laukai.

Kita gyvenimo pamoka ir likimo dovana – draugystė su Vidmantu Urbonu, kurio fenomenas tikriausiai ne tik man yra nesuvokiamas. Beveik kaip Visatos begalybė. Vidmantas atliko daugybę neįtikėtinų žygių. Jam iki šiol priklauso prieš ketvirtį amžiaus

pasiektas pasaulio rekordas. Tada pirmąkart surengto dvidešimtubo ultratriatlono pasaulio čempionato dalyviai 540 m virš jūros lygio plytinčio Monterėjaus baseine turėjo nuplaukti 76 kilometrus, dviračiu, mindami 1 800 m ratu, nuvažiuoti 3 600 km ir tuo pačiu ratu tik į priešingą pusę nubėgti 844 km. Šio pragariško iššūkio balansas – aštuoniolika bemiegių parų (437 val. 21 min. 40 sek.), jeigu neskaičiuotume tų dviejų trijų vidurnakčio valandų, skirtų masažui, žaizdoms, tepalams ir kitokiam kūno gaivinimui, karštai arbatai, košei, neilgam poilsiui, nugrimzdus į nenusakomą, nedaug į miegą panašią būseną, kai atrodo, jog gyveni kažkokioje kitose realybėje.

2018-ųjų spalio 2-ąją Vidmantas plaukė aukščiausiai pasaulyje (4 950 m) tyvuliuojančiame lediniame Tiličo ežere Nepale. Plaukimo išvakarėse užsirašiau: *Paskutinis etapas nuo bazinės stovyklos iki ežero – ne itin daug, užtat gerokai statesnių kilometrų. Kad būtų lengviau įsivaizduoti, jau ryškiai trūkstant oro, reikia užlipti į 266-ąjį sovietų statybos namo aukštą. Net ne laiptais – akmenimis. Palyginimas gal ir nieko vertas, juolab kad, kai žiopčiodamas žengi dar vieną žingsnelį, staiga ten, apačioje, išvysti tokią ežero mėlynę, kurios apskritai nėra su kuo palyginti. Reginys pribloškė neapsakomu grožiu! Įspūdį tikriausiai stiprino ir tai, kad to vaizdo laukėme aštuonias sunkaus žygio dienas, sykais net užmirštami, jog Vidmantas turės tą ežerą perplaukti. Kol kas mums buvo svarbu pagaliau jį pamatyti.*

Ilgo pasakojimo būtų verta plaukimo dieną vykusi drama, per plauką laimingai pasibaigusi tik paties Vidmanto ir ekspedicijos vadovo Sauliaus Viliaus dėka. Dviem

žodžiais jos nenupasakosi, tačiau maga pasakyti, kad Vidmantas nė iš tolo nepanašus į jokį geležinį žmogų, kad ir pavadintas tokiu šimtus kartų! Taip, raumenų galimybės, juolab gebėjimas tarsi atskirti save nuo plaukiančio, bėgančio ar pedalus minančio kūno – mįslė specialistams. Taip, neįtikėtini žygiai, tačiau, ieškant atsakymų, reikia bent žinoti, kaip jis rengiasi susitikimui su iššūkiu, su kokiomis mintimis žengia į vandenį. Nė užuominos apie kažkokią grumtynę ir pergales – tik malda, susiliejiimo, santarvės su jūra ar ežeru ieškojimas ir prašymas, kad būtų leista.

Apie ką pasakojate savo knygoje „Ekscelencija, monsinjoras ir...“?

Apie *Ekscelencija, monsinjoras ir...* vienu sakiniu galėčiau pasakyti, kad tai knyga apie ypatingus žmones, kuriuos Dievas leido man sutikti ir daug metų draugauti. Tas apybraižų rinkinys prasideda pasakojimu apie dailininką Vaclovą Kosciuską, kurį sveikindavome sovietmečiu neįprastu kreipiniu Ekscelencija. Tą žodį tardavome pagarbiai, kartu ir paprastai, nedabindami įmantriomis intonacijomis – suvokėme ir šio žodžio, ir šio žmogaus išskirtinumą. Ekscelencija buvo didis dvasios aristokratas. To negalėjai nejausti, tačiau kartu matei, kokia atgrasi, pasibaisėtina šiam Paryžiuje studijavusiam oriam žmogui buvo brežnevinė realybė. Sovietinio marazmo jis nekentė visa savo esybe ir už tai mokėjo talentu, neįgyvendintais darbais, prarastais draugais partiečiais, nepritekliais, gyvenimu oficialaus Olimpo šešėlyje. Gyvam esant nė vienos parodos, vargana pensija. Ir vis dėlto visas jam skirtas dienas dailininkas nugyveno tiesus ir sąžiningas. Susitikimai su Ekscelencija buvo

tarsi gyvenimo, dvasios aukštumos mokykla, ir galiu tik apgailėstauti, kad neišnaudojau galimybės dorai tų mokslų pasisemti, kaip ir iš šilto bendravimo su monsinjoru Kazimieru Vasiliausku.

Man labai gaila, kad mūsų žmonės mažai žino apie didį aviacijos profesionalą, nusipelnusį lakūną bandytoją ir neišsipildžiusią Lietuvos kosmoso viltį Rimantą Stankevičių, tad gerai jį pažinojęs bandžiau bent kiek tą spragą užpildyti. Tą patį galėčiau pasakyti ir apie nepaprastai Lietuvos aviacijai nusipelnusį sklandytuvų gamyklos Prienuose kūrėją Vytautą Pakarską. Knygoje taip pat pasakojau apie triskart pasaulio čempioną, Lietuvos kariuomenės kūrėją generolą Česlovą Jezerską, su kuriuo suartėjome lemtinomis Sausio dienomis.

Dar savo aviacijos laikais žavėjausi rašytojo Romo Sadausko publicistika. Su didžiausia pagarba Romą vadinu Mokytoju, beje, tikrai ne aš vienas. Atsimenu, bene 1969-aisiais kiekvieną mėnesį kaip šventės laukdavau paskutinio šeštadienio, nes tą dieną pasirodydavo *Kelionės iš Baltašiškės į Kučiūnus* tęsinys. Štai ir dabar išsitraukęs iš lentynos knygą *Ten ir atgal* nustebau – kai kurias pasitraipas prisimenu lyg būčiau skaitęs vakar.

Kuris iš tų žmonių Jums artimiausias, su kuo teko daugiausia bendrauti?

Man artimi visi iki vieno knygos herojai – esantys ir iškeliaavę. Nė vienas jų nebuvo žurnalistinio, kaip syki buvau paklaustas, darbo dalis. Nė vienu atveju nebuvo taip, kad būčiau stengęsis su kažkuriuo jų suartėti, iš anksto žinodamas, jog ketinu rašyti. Paprastai suvokimas, kad tuo, ką apie žmogų sužinojai, pajutai, supratai, galima ar net reikia pasidalyti su kitais, ateina vėliau, kai jie tampa tau artimais žmonėmis. Tam turi pribrešti ir pats. Tie žmonės – ne rašinių, o mano gyvenimo herojai.

Jūsų knyga „Vanduo – tai gyvybė: Vidmanto Urbono žygis pasaulio ežerais“ pelnė 2015 m. Mato Šalčiaus premiją, pernai išleista knyga „Ekscelencija, monsinjoras ir...“ buvo įvertinta Antano Macijausko premija. Ką Jums reiškia šie apdovanojimai?

Tai lyg ir įpareigoja nors šiek tiek krebždėti.

Tad leiskite pasidomėti, būtent ką krebždinate?

Neturiu kuo labai pasigirti. Žodžių ieškau ilgai, dėlioju sunkiai, todėl sveikiau bus patylėti, kad jie apskritai neišsislapstytų.

Dėkoju už pokalbį ir linkiu visokeriopos sėkmės!

Kalbėjosi Daiva Červokienė

2022 M. KOLEGŲ IŠLEISTOS KNYGOS

R E M I A

Aleknaitė-Bieliauskienė Rita. *Nijolės Ambrazaitytės žvaigždė*, Vilnius, Lietuvos literatūros ir meno archyvas, Klaipėda, S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2021, 322 [1] p., iliustr., faks., portr. ISBN 978-609-96278-0-9.

Aleksandravičius Egidijus. *Spalvos ir juostos: akademinės lietuvių skautijos istorija, 1924–2024*, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvių išeivijos institutas, Akademinis skautų sąjūdis, Vilnius, Versus, 2022, 494 [2] p., iliustr., faks., portr., 1 200 egz. ISBN 978-9955-829-46-1 (jr.).

Aš – Rokas Žilinskas. Sudarytojos Monika Žilinskaitė, Daiva Žeimytė-Bilienė, Klaipėda, S. Jokužio leidykla-spaustuvė, Vilnius, Labdaros ir paramos fondas „Aš – Rokas Žilinskas“, 2022, 199 [1] p., iliustr., faks., portr., 600 egz. ISBN 978-9986-31-607-7 (jr.).

Bartasevičius Valdas, Sadeckas Alvydas. *Iš kriminalisto gyvenimo: apie kriminalistų kovą su nusikaltėliais ir apie politikos verpetus*, Vilnius, Alma littera, 2021. 1 epub failas, iliustr., portr. ISBN 978-609-01-4.

Bunka Eugenijus, žr. Vasiliauskienė Marija.

Denisenko Viktor. *Vilniaus apokalipsė*: romanas, Kaunas, Obuolys [i. e. Lectio divina], 2022, 366 [1] p. ISBN 978-609-484-462-1.

Gedgaudas Vytautas. *Pirmyn arba mirk*, sudarė, įvadą, komentarus ir paaiškinimus parašė Jolanta Mažylė. Kernavė: Atminties brasta, Petro ofsetas, 2022, 238 [1] p., iliustr., faks., portr. ISBN 978-609-96333-0-5.

Iškauskas Česlovas. *Lietuviais esame mes gimę* [garsiausi pasaulio žmonės, kurių šaknys Lietuvoje], Kaunas, Obuolys [i. e. Lectio divina], 2022, 359 [1] p., iliustr., portr. ISBN 978-609-484-439-3 (jr.).

Jackevičius Jonas. *Kokteilis iš spinduliuotės*, poezija ir tapyba, Vilnius, Trys žvaigždutės, 2021, 126 [1] p., 500 egz. ISBN 978-609-431-126-0.

Jackevičius Jonas. *Laiko skeveldros*, Vilnius, Trys žvaigždutės, 2022, 75 p., iliustr., 200 egz. ISBN 978-609-431-132-1.

Jancevičius Alvidas. *Užmirštasis Taurogenas*, Tauragė, muziejus „Santaka“, 2021, 350 [1] p., iliustr., portr. ISBN 978-609-96066-9-9.

Jastramskienė Loreta. *Visada, Tėve, bus Amerika*: romanas, Vilnius, Homo liber, Petro ofsetas, 2022, 273 [2] p. ISBN 978-609-446-263-4.

Junevičius Jonas. *Rubikių ežeras*: atspindžiai, nuotraukų albumas; sudarytoja Sandra Juknevičienė, tekstų autorius Rimantas P. Vanagas. Anykščiai [i. e. Vilnius], Petro ofsetas, 2022, 93 [3] p., iliustr., 300 egz. ISBN 978-609-420-757-0 (jr.).

Junevičius Jonas, Vanagas P. Rimantas. *Pasaulio Anykščiai*, Vilnius, Petro ofsetas; Anykščiai, Pasaulio anykštėnų bendrija, 2022, 151 [1] p., iliustr., 500 egz. ISBN 978-609-420-760-0 (jr.).

Juraitis Valentinas, sudarytojas. *Bitininko kalendorius-žinynas 2022 metams*, Vilnius, Žemės trauka, 2021, 135 [1] p., iliustr., portr. ISBN 978-9955-810-20-9.

Kaip menai į Lietuvą keliavo. Dalia Kutraitė kalbina Romualdą Budrį, Vilnius, Petro ofsetas, 2022, 160 [4] p., iliustr., portr. ISBN 978-609-420-753-2.

Laurinavičius Jonas. *Su gerumo ženkle*. Kardinolas Vincentas Sladkevičius: jo gimtinė, kilmė, memorialinės vietos, Kaunas, Naujasis lankas, 2021, 72 p., iliustr., 100 egz. ISBN 978-609-474-227-4.

Laurinavičius Jonas. *Po laiminga žvaigžde*: atsiminimai, straipsniai, esė, Kaunas, Naujasis lankas, 2022, 360 p., iliustr., 100 egz. ISBN 978-609-474-300-9 (jr.).

Laurinavičius Jonas. *Tarp vėjų keturių*: eilėraščiai, Kaunas, Naujasis lankas, 2022, 102 p., 100 egz. ISBN 978-609-474-304-7 (jr.).

Laurinavičius Jonas (sudarytojas). *Ekspozicija „Antanui Vienažindžiui – 180“*, Jono ir Valdo Laurinavičių literatūros ir istorijos muziejus „Riešė“, Kaunas, Naujasis lankas, 2022, 40 p. ISBN 978-609-474-312-2.

Laurinavičius Jonas. *Žodžiai be kaukių*: eilėraščiai. Kaunas. Naujasis lankas, 2022, 104 p., iliustr., 100 egz. ISBN 978-609-474-315-3 (jr.).

Laurinavičius Jonas. *Tėtis*. Vaclovo Laurinavičiaus 125-osioms gimimo metinėms (1898–1958), Kaunas, Naujasis lankas, 2022, 40 p., iliustr., 100 egz. ISBN 978-609-474-336-8.

Laurinavičius Jonas. *Mama*: sakmė, Kaunas, Naujasis lankas, 2022, 248 p., iliustr., 100 egz. ISBN 978-609-474-312-2.

Laurinavičius Jonas (sudarytojas, su Ona Rasute Šakiene). *Justinas Pilyponis. Gyvenimas – kaip graudus nuotykis*: biografija, bibliografija, Kaunas, „Ridsalės“ kūrybinė spaustuvė, 2021, 174 p., 150 egz. ISBN 978-609-489-105-2.

Lavaste Laima. *Kunigas Ričardas*. Vilnius, Alma littera, 2022, 428 [4] p., iliustr., portr., 3 000 egz. ISBN 978-609-01-4368-1 (jr.).

Lipskis Stasys. *Unė: nuo triumfo iki tragedijos: aktorės ir režisierės Unės Babickaitės-Graičiūnienės gyvenimo drama*, Vilnius, Žuvėdra, 2022, 191 [1] p., iliustr., faks., portr. ISBN 978-609-8219-54-8.

Litvinaitė-Avyžienė Irena. *Viskas bus gerai*: reminiscencijos, Vilnius, Homo liber, Szczecin: Print Group, 2022, 383 [1] p., iliustr. ISBN 978-609-446-268-9.

Paltanavičius Selemonas. *Kiekvienam savas kąsnis*, iliustravo Lina Eitmantytė-Valužienė. Vilnius, Tyto alba, 2022, 39 [1] p., iliustr., 2 500 egz. ISBN 978-609-466-677-3 (jr.).

Pancerovas Dovydas. *Kiborgų žemė*, papild. leid., Vilnius, Alma littera, 2022, 308 [1] p., iliustr., 3 000 egz. ISBN 978-609-01-5089-4.

Plečkaitis Vytautas Petras. *Gintautas Vincas lešmantas: Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras, poetas, žurnalistas, politinis kalinys*, Vilnius, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų klubas, 2021, 293 [3] p., iliustr., faks., portr., 2 000 egz., jr. ISBN 978-609-95899-5-4.

Račis Antanas, *Iš Stebeikių kaimo pakraštėlio*. Sudarytoja D. Bukelienė. Vilnius, Trys žvaigždutės. 2022, 88 p., iliustr. ISBN 978-609-431-134-5.

Skaržinskas Česlovas. *Gudakiemis – senas dzūkų kaimas*, Utena, Kamonada, 2022, 136 p., iliustr. ISBN 978-609-8011-88-3.

Skirpstas Leonardas. *Lietuvos tautinio atgimimo ažuolynas: šimtmečio giraitę pasodinus*, [fotoalbumas], Vilnius, L. Skirpstas, 2022, 136 p., iliustr., jr. ISBN 978-609-475-893-5.

Trečiakauskas Kęstutis. *Pipiržodžių arbatėlė: nuo humoro ir satyros iki egzistencinės filosofijos*, Utenos Indra, 2022, 157 [1] p., 150 egz. ISBN 978-609-455-578-7.

Vainauskas Gedvydas. *Redaktoriaus testamentas: dviejų epochų užkulisiai*. Pratarė aut. V. Bartasevičius. Vilnius, Lietuvos rytas, Baltoprint, 2022, antrasis papild. leidimas, 590 [1] p. ISBN 978-609-96224-1-5.

Vanagas P. Rimantas, žr. Junevičius J.

Vasiliauskienė Marija, Bunka Eugenijus. *Pėdsakai Platelių gatvelėse*, Klaipėda, Druka, Jakovo Bunkos labdaros ir paramos fondas, Geros valios fondas, 2021, 47 [1] p., iliustr., faks., portr. ISBN 978-609-404-312-3.

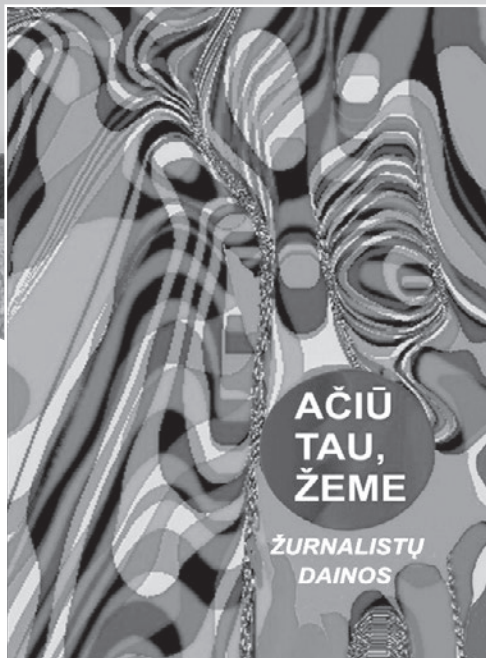
Voverienė Ona. *Tarp knygų ir žmonių*. Straipsniai, recenzijos apie žurnalistą Joną Laurinavičių ir jo kūrybą, Kaunas, Naujasis lankas, 2021, 96 p., 100 egz. ISBN 978-609-474-266-8.

Žeimantas Vytautas (sudarytojas ir redaktorius). *Ačiū tau, žeme: žurnalistų dainos; skiriama Lietuvos rašytojų ir žurnalistų sąjungos 100-mečiui*. Lietuvos žurnalistų sąjunga, Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija, Vilnius, Trys žvaigždutės, 2022, 231 [1] p., iliustr., portr. ISMIN 979-0-706271-00-2.

Žurnalistika: almanachas, vyriausioji redaktorė Jolanta Beniušytė. Vilnius, Lietuvos žurnalistų sąjunga = Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija, Kriventa, 2021, nr. 2, 128 p., iliustr., 600 egz. ISSN 0135-1346; 2022, nr. 1, 128 p., iliustr., 600 egz. ISSN 0135-1346.

Pastaba. Naudotasi Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos gautų knygų duomenimis. Siekiant išvengti nepaminėjimų, kolegas raginame apie savo leidinius pranešti LŽS interneto svetainei.

Parengė Domas Šniukas

ŽURNALISTŲ
KŪRYBA

*Žurnalistų dainų knyga „Ačiū tau, žeme“.
Viršelio dailininkas Albertas Vaidila*

R E M I A

ŽURNALISTŲ DAINOS?! TAIP, JOS SKAMBA!

VYTAUTAS ŽEIMANTAS

Lietuvos žurnalistų sąjunga (LŽS) ir Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija (NŽKA) išleido naują knygą „Ačiū tau, žeme. Žurnalistų dainos“. Manau, tai gana unikalus sumanymas. Iki šiol Lietuvoje nieko panašaus nebuvo išleista. Nėra duomenų ir apie žurnalistų dainų knygų leidimą kaimyninėse ir tolimesnėse šalyse. Atrodo, Lietuvos žurnalistai čia yra pirmieji.

Knyga skiriama Lietuvių rašytojų ir žurnalistų sąjungos 100-mečiui. 1922 m. sausio 31 d. Kaune buvo įkurta Lietuvių rašytojų ir žurnalistų sąjunga, kurios tikslas – suburti

„lietuvių plunksnos darbininkus“, suregistruoti „rašomąsias lietuvių pajėgas“, padėti rašytojams ir žurnalistams jų įvairiapusėje veikloje. Taip prasidėjo ir LŽS istorija.

Dainų knygos priešistorė

2014 m. Žurnalistų namuose įvyko antrosios žurnalistų poezijos knygos „Sušvieski, saule“ pristatymas. Per knygos pristatymą kiekvienas autorius galėjo padeklamuoti savo eilėraščių. Dažnas pasidžiaugė šios knygos atsiradimu. Geru žodžiu buvo prisiminta ir 2012 m. išėjusi pirmoji Lietuvos žurnalistų poezijos knyga „Šitas aidas toli girdis...“. Į ją pateko 25, į antrąją – jau net 104 žurnalistai, pamilę ir poeziją.

Pirmųjų dviejų žurnalistų poezijos knygų sėkmė paskatino imtis naujo projekto. Tik kokio? Iš kolegų gavome įvairių pasiūlymų. Mano brolis Viktoras Liubomiras Žeimantas siūlė parengti žurnalistų išskirtinės publicistikos rinktinę, tą patį siūlė ir kolegės Loreta Nikolenkienė, Gerda Gudjurgienė. Kolegos Stasys Lipskis ir Algis Kusta tikino, kad reikia išleisti žurnalistų apsakymų knygą. Albertas Vaidila ir Kęstutis Šiaulytis kalbėjo apie žurnalistų portretų albumą. Ipolitais Skridla ir Gediminas Končius siūlė išleisti žurnalistų dainų knygą. Jonas Jackevičius ir Aida Veželienė kalbėjo apie žurnalistų dailės albumą. Virgilijus Juodakis ir Vytautas Vaitkus skatino pagalvoti apie humoristinių žurnalistų nuotykių miniatiūrų knygą. Stanislovas Pleskus ir Apolinaras Juodpulis siūlė parengti žurnalistų geriausių fotografijų albumą. Visi pasiūlymai buvo įdomūs, įgyvendinami. Tik kurį pasirinkti pirmąjį?

Kuria dainas, lopšines ir net... himnus

Su kolegomis pasitarę nutarėme iš pradžių parengti žurnalistų dainų knygą. Pagrindiniai autorių dainų žanrai yra keli: kamerinė

daina, skirta soliniam arba ansambliniam koncertiniam atlikimui, chorinė daina ir estradinė daina. Jų ištakos glūdi folklore ir klostėsi nuo seno, dar nuo Antikos, kai poezija ir muzika pradėjo gyvuoti sinkretiškai, ir senovės dainių repertuaruose atsirado odės, himnai, epinės, karo, užstalės, laidotuvių ir kitos dainos. Artėjant mūsų laikams išsiskyrė ir kita autorinės dainos žanro raidos kryptis – pramoginė, estradinė ir masinė daina, kuriai būdinga daininga, nesudėtinga, artima liaudies muzikai melodika, nekomplikuota, paprasta harmonija, kupletinė forma.

Trumpam žvilgtelėjus į autorinės dainos genezę Lietuvoje, galima sakyti, kad ji atsirado XVII a. kartu su individualiosios poetinės ir muzikos kūrybos užuomazgomis. Vėliau dainomis pavirto ir paplito Antano Strazdo, Silvestro Valiūno, Antano Baranausko, Maironio, Prano Vaičiaičio, kitų kūrėjų eiliuota kūryba. Poetams kurti autorines dainas aktyviai padėjo kompozitoriai Juozas Naujalis, Česlovas Sasnauskas, Stasys Šimkus, Mikas Petrauskas, Juozas Gruodis, Juozas Tallat Kelpša, Konradas Kaveckas, Jonas Švedas, Benjaminas Gorbulskis, Rimvydas Žigaitis, kiti.

Dabar per visą Lietuvą yra daug pabirusių žurnalistų sukurtų dainų, jų galima išgirsti per televiziją, radiją, rasti įvairių chorų ir dainininkų repertuaruose. Kolegų dainų tekstai dažniausiai būna rimuoti, poetiški, tačiau lygiai taip pat gali būti ir religiniai tekstai, net proza. Skirstant pagal kriterijus, tarp žurnalistų dainų galima rasti meninių ir populiarių, kasdieninių ir net sakralinių kūrinių.

Tarp mūsų žurnalistų buvo ir yra tikrų dainų grandų, turiu omeny LŽS ir NŽKA narius Vytautą Barauską ir Juozą Elekšį. Kiekvienas

jų yra sukūręs per kelis šimtus dainų. Garšaus dainininko Alekso Lemano repertuare yra daug dainų, kurias sukūrė kolega Antanas Andrijonas. I. Skridla, bendraudamas su kompozitoriumi Tadu Šumsku, yra sukūręs net du himnus – sodininkų ir bankininkų. Savo laiku labai populiarią kolegos Leono Stepanausko dainą „Žvaigždutė“ dainavo garsioji Beatričė Grincevičiūtė. Kolega Jeronimas Laucius kartu su kompozitoriumi Rymantu Mikelsku yra sukūrę nemažai lopšinių. Be abejo, buvo ir yra dar daug čia nepaminėtų kolegų – dainų autorių.

Mūsų kolegų dainos buvo verčiamos ir į kitas kalbas: į anglų išvertė Vytenis Rožukas, į lenkų – Matilda Stempkowska, į rusų – Jurijus Grigorjevas.

Trys kolegos – J. Elekšis, V. Rožukas ir Tomas Šarkus savo dainoms yra sukūrę ir muziką, kaip tai dar XIX a. darė kunigas ir poetas Antanas Vienažindys, savo eilėms pats rašęs ir gaidas.

Kūriniai į knygą – tik su gaidomis

Todėl ir nutarėme šį kartą parengti ir išleisti knygą, kurios paantraštė jau buvo iš anksto sugalvota: „Žurnalistų dainos“. O knygos pavadinimui pasirinkome mūsų kolegos V. Barausko vieną dainą – „Ačiū tau, žeme“.

Naujoji knyga, kaip ir pirmosios dvi, išėjo po LŽS ir NŽKA vėliavomis. Į naująją knygą pakvietėme visus kolegas žurnalistus, kam nesvetima poetinė kūryba, kurių eilėraščiai jau tapo dainomis. Tada rašiau: „Esame atviri visiems, visų laukiame.“ Kvietimas buvo išgirstas.

Savo dainas pateikė vilniečiai Stanislovas Balčiūnas, Remigijus Baltrušaitis, V. Barauskas, Nijolė Blaževičiūtė, J. Elekšis, Jonas Endrijaitis, Povilas Lapeikis, J. Laucius, Arūnas Marcinkevičius, Kazimieras Pūras, V. Rožukas, I. Skridla, Juozas Stasinas, T. Šarkus, Laimutė Vasiliauskaitė ir šių eilučių autorius, kaunietė Perpetua Dumšienė, kaišiadoretis Jonas Laurinavičius, palangiškis Gediminas Griškevičius, biržietis Algirdas Butkevičius, gelgaudiškis Antanas Andrijonas, berlynietis Leonas Stepanauskas.

„Spaudos baliaus valsas yra savotiškas Lietuvos žurnalistų himnas. Tiesa, jis skirtas ne profesijai, o profesiniam šventimui. Ši unikalioji daina ir net šokis nuolat skamba žurnalistų šventėse. Tačiau mūsų gildijos nariai ne tik tęsia tradicijas, bet ir būdami laisvos bei kūrybiškos profesijos atstovai laisvai kuria ir naujas dainas. Juk ne vien baliai žurnalistams galvoje. Todėl ypač smagu, kad savo dainų tekstais žurnalistai nutarė pasidalyti su visais. Ši knyga galės puikiai papildyti kiekvieno dainingo lietuvių namų biblioteką ir jei ne dainų šventei, tai kitoms progoms bus galima išmokti naujų, originalių dainų. Tegul stebisi visi ir dalijasi žurnalistų dainomis“, – sakė LŽS ir NŽKA pirmininkas Dainius Radzevičius.

Knygos struktūra paprasta. Autoriai pristatomi abėcėlės tvarka. Kiekvienas autorius galėjo knygai pateikti ne daugiau kaip penkias savo dainas. Dainų tekstai buvo priimami tik su gaidomis. Be to, dar prašėme atsiųsti savo portretinę nuotrauką ir trumpą prisistatymą.

Atsiųstų autorinių dainų tematika įvairi, rodanti, kad dabar žurnalistai daug kuo

domisi, jiems daug kas rūpi. Patriotizmo sklidina J. Elekšio daina „Priesaika Tėvynei“, J. Endrijaičio „Tėvynė“, J. Stasino „Lietuva tėvynė“, A. Marcinkevičiaus „Lietuvos partizanų daina“. Savo tėviškių garsinimo motyvai skamba A. Andrijono, S. Balčiūno, R. Baltrušaičio, A. Butkevičiaus, P. Lapeikio dainose. Lietuvos gamtą, jos subtilų grožį apdainuoja N. Blaževičiūtė, G. Griškevičius, J. Endrijaitis, J. Stasinas. Religinė tematika suskamba K. Pūro dainoje „Dėkui Tau, Kristau“, tyros meilės motyvai – V. Barausko, P. Dumšienės, J. Laurinavičiaus dainose.

Knygoje yra ir keletas himnų. Sodininkų himną sukūrė I. Skridla, gydytojų – J. Elekšis. Savo mamai dainą paskyrė L. Vasiliauskaitė, tėvui – A. Butkevičius, mokytojams – J. Laurinavičius, moteriai – V. Rožukas, jaunimui – T. Šarkus, senjorams – V. Barauskas. Yra dainų, skirtų Vilniui, Palangai, Šakiams, Biržams, Pabiržei, Užpaliams, Gelgaudiškiui, Užupiui, Nemunui.

Galima tik pasidžiaugti, kad žurnalistų poezija susidomėjo ir kompozitoriai. Tarp jų – ir jau labai daug dainų sukūrę Lionginas Abarius, Zigmąs Aleksandravičius, Valentinas Bagdonas, Vitolis Baumilas, Balys Dvarionas, Jurgis Gimžauskas, Vytautas Kurnickas, Anatolijus Lapinskas, Artūras Novikas, Vytautas Paltanavičius, Algimantas Raudonikis, Pranas Sližys, Tadas Šumskas, Vygantas Telksnys. Žurnalistams talkino kartu su jais į lietuviškos dainos Olimpą aktyviai kopiantys Arūnas Genys, Romas Milašius, Jonas Navakauskas, Pranas Škimelis, Kęstutis Andrius Vasiliauskas, kiti kompozitoriai.

Yra ir gražių kūrybinio kompozitorių ir žurnalistų bendradarbiavimo pavyzdžių.

Vaisingi santykiai buvo susiklostę tarp kolegos A. Andrijono ir kompozitoriaus V. Bagdono, tarp N. Blaževičiūtės ir A. Lapinsko bei dainuojamos poezijos kūrėjos ir atlikėjos Ilonos Papečkytės, tarp A. Butkevičiaus ir Žyginto Anilionio, P. Dumšienės ir Sauliaus Jonkaus, J. Endrijaičio ir Stasio Juškaus, J. Lauciaus ir R. Mikelskio, L. Vasiliauskaitės ir L. Abariaus. O maestro T. Šumskas aktyviai bendradarbiavo net su trimis žurnalistais – I. Skridla, J. Stasinu ir šių eilučių autoriumi.

Žurnalistų dainų rinkinio leidimą iš pradžių kiek stabdė finansinės problemos. Čia mes irgi buvome išgirsti. Pirmasis finansinę paramą atsiuntė dabar Jungtinėse Amerikos Valstijose dirbantis mūsų kolega Juozas Karsokas. Vėliau knygos leidimą parėmė vilniečiai J. Elekšis, I. Skridla, kaišiadorielis J. Laurinavičius. Visiems kolegoms, finansškai parėmusiems knygos leidimą, dainų autorių vardu tariau nuoširdų AČIŪ.

Dėkoju ir kolegai, LŽS ir NŽKA nariui, dailininkui A. Vaidilai, sukūrusiam šios knygos viršelį.

Knyga visuomenei gražiai pristatyta Lietuvos teatro sąjungos salėje. Jos tiražas ištirpo per vieną dieną.

„Dabar panašaus pobūdžio knygų labai trūksta. Kultūros centrams miestuose ir rajonuose, profesionaliems ir saviveiklos kolektyvams ši knyga gali būti labai naudinga, – knygos pristatyme sakė garsaus vyrų choro „Aidas“ vadovas, kelių respublikinių dainų švenčių vyr. dirigentas, profesorius T. Šumskas. – Tegul skamba žurnalistų dainos po Lietuvą.“

ŽURNALISTŲ PORTRETAI TINKA TOBULUMO PAIEŠKOMS

REMI A

VYTAUTAS ŽEIMANTAS

Galima tik pasidžiaugti, kad mūsų kolegą, Lietuvos žurnalistų sąjungos (LŽS) ir Nacionalinės žurnalistų kūrėjų asociacijos (NŽKA) narį Albertą Vaidilą nuo jaunystės traukė dvi mūzos: žurnalistikos ir meno, – jis, kaip menininkas, ir toliau kryptingai tęsia savo ciklą „Žurnalistų portretai“.

Alberto Vaidilos autoportretas

Per kūrybingai praleistus dešimtmečius A. Vaidila sukaupe įvairaus žanro ir tematikos darbų: peizažų, natiurmortų, kosminės tematikos kūrinių, abstrakčių kompozicijų, tačiau jį nuo pat jaunystės traukia žmogaus atvaizdas. Dalyvaudamas įvairiuose žurnalistų suėjimuose, jis ne tik klausosi kalbų apie mūsų profesijos problemas, subtilybes, bet ir įdėmiai tyrinėja aplink esančius žmones, ieško jam patinkančių ar kažkuo išsiskiriančių veido bruožų, tipažų. Portretuojamųjų nekamuoja ilgomis pozavimo valandomis, juos fotografuoja iš įvairių rakursų, vėliau pasineria į kūrybinius kiekvieno tipažo ieškojimus.

„Pasitikdamas LŽS XVIII suvažiavimą jau sukūriau per 100 kolegų žurnalistų portretų. Pasirengęs dalį naujų darbų eksponuoti ir parodoje, – sako A. Vaidila. – Esu dėkingas žurnalistikai, nes ji suartino su daugeliu

įdomių žmonių, vertė gilintis ne tik į man artimas kultūros ir meno sritis, bet ir į pačią žurnalistikos virtuvę. Jau dirbdamas Šiaulių miesto laikraščio redakcijoje daug dėmesio skyriau kūrybingų asmenybių, tarp jų ir žurnalistų, užmojams, jų darbams.“

Praeityje A. Vaidila yra surengęs sėkmingų parodų. 2014 m. Vilniuje, Žurnalistų namuose, surengta žurnalistų portretų paroda, kurioje buvo eksponuojama apie 40 darbų. Tai buvo pirmoji Lietuvos istorijoje žurnalistų portretų paroda. Po to ji eksponuota Vilniaus rotušėje, Seime.

„Sumanymas surengti žurnalistų portretų parodą kilo netikėtai, – tada sakė A. Vaidila. – Kai surengiau Žurnalistų namuose parodą „Būties ženklai“, sulaukiau daug palankių atsiliepimų. Tai, matyt, ir buvo svarbiausia

paskata pristatyti žurnalistų bendrijai vieno žanro – kolegų portretų parodą, juolab kad su jais teko daug bendrauti anksčiau ir dabar įvairiomis progomis – LŽS, NŽKA ir Žurnalistų namų veikloje.“

Pasak jo, žurnalistų portretai tinka tobulumo paieškoms, nes žurnalistai labai individualūs. Jie pirmiausia žmonės, priklausantys inteligentijos sluoksniui, su savita intelektualumo žyme. Žurnalistų tipažas skleidžiasi dvasinio gyvenimo, įtempto intelektualinio darbo užgrūdintu charakteriu, iki švytėjimo nugludintose mintyse. Visa tai apibendrinus galima teigti, kad tai vidinio grožio tipažas.

Kolega Albertas ėmėsi nelengvo darbo – ši vidinį grožį iškelti į išorę, padaryti jį geriau matomą. Todėl daugelyje jo darbų ypač ryški dekoratyvinė stilistika, o pats autorius teigia, kad jam kurti padeda supratimas, jog žurnalistas yra gražus žmogus. Remdamasis tokia nuostata jis ir rinkosi portretuojamuosius.

A. Vaidila, Valstybiniame dailės institute studijavęs menotyrą, spaudoje jau seniai pasireiškė kaip brandus menotyrininkas. Tačiau jo rankose smagiai jautėsi ir skulptoriaus kaltas, jis tapė aliejumi, iliustravo ir LŽS bei NŽKA leidžiamas knygas, kūrė ekslibrisus, draugiškus šaržus, toliau plėtodamas modernaus impresionizmo galimybes rengė parodas įvairiomis temomis. Labai neafišuodamas kūrė ir kolegų portretus: Virgilijaus Juodakio, Juozapo Vyto Urbono, Brigitos Sabaliauskaitės, Henriko Vaitiekūno, Povilo Sigito Krivicko, Oksanos Laurutytytės, Domo Šniuko, Jono Staselio, kitų plunksnos seserų ir brolių.

A. Vaidilos sukurtuose portretuose ryškios dvi stilistinės kryptys. Vienuose portretuose

dominuoja taškai, kaip priimta puantilistinėje tapyboje, postimpresionizme, kiti dengti stilizuota linijine ir spalvinių dėmių ornamentika, jie dekoratyvūs, tęsiantys impresionizmo tradicijas. Todėl manau, kad A. Vaidilą galima laikyti moderniu impresionistu.

„Žmogus – ne velykinis margutis, tik dekoras konkretaus žmogaus grožio neatskleis, todėl pagrindinį dėmesį sutelkiu į kūno ir veido modeliavimą, proporcijų prisilaikymą, būdingų bruožų akcentavimą, psichologinę traktuotę. Tik visų šių komponentų organiška darna galėjo padėti sukurti dinamišką, įdomų žurnalistų portretą“, – sako A. Vaidila.

Dabar A. Vaidilai kompiuteris – tai dar ir molbertas, dažų paletė, teptukas, pieštukas... Tuo labiau kad vis pažangesnės, įmantresnės kompiuterinės technologijos atveria papildomas galimybes ieškoti naujų meno formų ir raiškos. Kompiuterinė tapyba ir grafika paviliojo A. Vaidilą jau seniai, prieš dvidešimt metų. Jam tai kaip ir kitos tradicinės meno šakos ir rūšys.

„Pavyzdžiui, naudodamasis kompiuterine piešimo programa gali pasinerti į virtualųjį pasaulį, kur, perkeldamas paties nutapytą ar nupieštą vaizdą, fotografiją gali ne tik patobulinti, bet ir neatpažįstamai perkurti, deformuodamas arba suteikdamas visiškai naują formą, spalvas, faktūras, linijas. Ir pats autorius, ir žiūrovas galiausiai gali pamatyti visiškai kitą vaizdą, dažnai neįprastą, bet galintį priversti susimąstyti, sukelti estetinį pasitenkinimą“, – pasakoja A. Vaidila.

Devynis A. Vaidilos sukurtus naujus žurnalistų portretus galite pamatyti šio almanacho viršelio 3 puslapyje.

*Akimirkos iš kalnų kelionių.
Raimondo Puišio nuotr.*

ŽURNALISTŲ
KELIONĖS

REMI A

KALNŲ MAGIJOS UŽBURTAS

Užsukę į Žurnalistų namus Vilniuje paminėti Tarptautinės turizmo dienos negalėjome atitraukti akių nuo sienas puošusių įspūdingų fotografijų. Šitaip perteikti kalnų didybę, šėlstančios gamtos stichijas, viršūnių ir jas supančios aplinkos harmoniją galėjo tik fotomenininkas, kalnuotą grožį jutęs širdimi ir pats išgyvenęs visus keliautojo potyrius. Toks žmogus – žinomas keliautojas ir fotomenininkas Raimondas Puišys.

Esate ne tik patyręs keliautojas, geografas, verslininkas, bet ir alpinistas. Kokius kalnus šturmuojant gimė Jūsų įspūdingi kadrai?

Na, savęs alpinistu aš nelaikau. Greičiau esu kalnų sportininkas, žygeivis. Kalnų magija mane užbūrė dar studijų laikais. Pirmasis mano žygis buvo į Chibinų kalnus Kolas pusiasalyje. Po to Tian Šanis, Pamyras, Kaukazas... Sovietmečiu juk negalėjome svajoti nei apie Monblaną, nei apie Alpes, nei apie Himalajus. Platesni kelionių po kalnus horizontai atsivėrė Lietuvai atgavus nepriklausomybę. Šturmuoti naujas viršukalnes aš jau buvau neblogai pasiruošęs, sukaukęs kopimo į kalnus patirties. O ir perėjęs iš mokslinio darbo į verslo sritį jau galėjau taip planuoti savo laiką, kad jo liktų ir kalnams. Tuomet nusidriekė tolimi maršrutai, kalnuose ir gimė būsimos fotografijų parodos.

Ir dalis būsimų fotoalbumų iliustracijų...

Taip, kalnų tematika atsispindi ne vienoje mano knygoje. Savo fotoalbume „Aukštumos. Žemumos“ liečiu ir „aukštąsias“ – kalnų didingumo ir juos šturmuojančių žmonių dvasios stiprybės – temas, ir į „žemumas“ leidžiuosi, o ten – nykstantis kultūros paveldas. Tiesa, užfiksavau ne apverktiną savos šalies istorinių paminklų padėtį, o tai, kas tuo metu vyko (ir vyksta) Sankt Peterburge. Į šį Rusijos miestą dažnai vykdavau darbo reikais ir, žinoma, visada turėdavau fotoaparatus. Atmosfera kaimyninėje šalyje tąsyk buvo kitokia, dar nesijautė akivaizdžiai brutalaus antidemokratinio režimo siautėjimo. Turėjau galimybę šį savo leidinį pristatyti Karlo Bulos fotografijos muziejuje, kuriam vadovavo Lietuvą labai gerbiantis armėnas. Šis

Raimondas Puišys su naujausiu savo fotoalbumu „Asmenybė prilygstanti kalnui“.

Reginos Jakučiūnaitės nuotr.

muziejus – didelės traukos centras, į jame vykstančias parodas, paskaitas, knygų pristatymus ateina kultūrai daug nusipelnusių žmonių, menininkų, užsienio valstybių ambasadorių. Tąsyk itin didelio susidomėjimo (ypač švedų ir vokiečių diplomatų) sulaukė mano nuotraukos, kuriose užfiksavau Sankt Peterburge esančias istorines liuteronų kapines. Senovinis nekropolis su tūkstančiais įspūdingiausių paminklų, skaičiuojantis šimtmečius, nyksta akyse. Ši paroda padovanojo man ne vieną įdomią pažintį ir pagimdė ne vieną tolesnės kūrybos idėją.

Jūsų fotografijų albumą „Aukštumos. Žemumos“ pirmiausia apibūdinau kaip talentingai pareikštą pagarbą istoriniam kultūriniam palikimui, kaip parodytą dėmesį to palikimo vertei. Jūsų objektyvas

nukrypo į tai, kas nerodoma spalvingose turistinėse reklamose ir lėtai grimzta užmarštin, kartu nusinešdamas ir savo turtingą istoriją. Ar šios tematikos darbai vėliau turėjo tęsinį?

Galima sakyti, taip. Nepagražintos kasdienybės akimirkos – gal taip apibūdinau ir vėlesnio savo albumo apie Vorkutą esmę.

Kaip gimė šis leidinys? Kas paskatino patraukti į trečią pagal dydį planetos miestą už poliarinio rato Rusijos šiaurėje?

Paskatino pažintis su vienu įdomiu Sankt Peterburgo gyventoju vardu Pavelas. Jis, verslininkas, pamatęs parodose mano darbus, pasiūlė išleisti knygą apie Vorkutą – miestą, kuriame užaugo ir kurį labai myli. Aš jį suprantu – Šiaurė yra nepaprasto žavesio ir ypač didelės traukos kraštas, kurio galima didžiai

ilgėtis. Žinoma, aš ilgai dvejojau, atsisakinėjau, bet Pavelas buvo atkaklus. Susidraugavom, jis atvyko pas mane Kaunan į svečius švęsti mano gimtadienio ir... padovanojo labai brangų fotoaparata. Pasijutau pakliuvęs į spąstus, turėjau arba nepriimti tūkstančius eurų kainavusios dovanos, arba... vis dėlto vykti į Vorkutą. Pasiryžau važiuoti. Ir keliavau tenai tris kartus: iš pradžių vasarą – birželį, po to ateinantį pavasarį – kovą ir rudenį – rugsėjį. Taigi fotografavau tą kraštą skirtingais metų laikais, ir kiekvienąkart jis man atskleidavo vis naują savo gyvenimo pusę.

Kokios istorijos sugulė į knygą „Vorkuta, 67 paralelė“?

„Vorkuta, 67 paralelė“ – tai knyga, pasakojanti ir apie šio rūstaus krašto gamtą, ir apie jo gyventojus, daugiausia komius, jų kasdienybę. Žinoma, atsigręžiau ir į šio krašto praeitį,

Kalnų didybė.

Kalnus šturmuoti nelengva.

kuri mums, lietuviams, primena stalinizmo represijas. Važiuodamas tikėjau rasti daugybę gulago lagerių, kuriuose kentėjo ir mano tėvynainiai, bet pavyko užfiksuoti vos vieną kitą žiaurią praeitį liudijantį statinį. Rusai, kaip ir vokiečiai, nėra linkę kalbėti apie praeitį – jie jos bijo kaip maro, nenori nei rodyti stalininių represijų vietų, nei į jas vežti. Atvirai kalbant, labai mažai tų lagerių ir išlikę... Lietuvių sutikti Vorkutoje neteko, nors ir stropiai ieškojau. Užtat dėmesį patraukė miesto kapinėse stovintis skulptoriaus Vydūno sukurtas paminklas „Lietuvei motinai“. Tikrai įspūdingas meno kūrinys. Stalino represijų aukoms paminklus šioje amžinojo poilsio vietoje yra pastatę ir vokiečiai, ir rusai. Vorkutos kapinės ganėtinai prižiūrėtos, aptvertos, tvarkingi antkapiai, pasodinta gėlių.

Būdamas Vorkutoje su vietiniais mėginau nuvažiuoti prie Karos jūros – pažvejoti, pailsėti ir, žinoma, padaryti gerų kadru. Pirmąkart nepavyko pasiekti savojo tikslo – sustabdę rusų

pasieniečiai privertė grįžti atgal. Antras kartas buvo sėkmingesnis – nei mūsų kas stabdė, nei leidimų prašė. Fotoaparatas užfiksavo ir bekeles (300 km prie Karos jūros įveikti prireikia gerų dešimties valandų), ir žmonių laidojimą amžinojo įšalo sąlygomis, ir baltųjų lokių pėdsakus... Taigi po kelionių į Vorkutą gimė ir minėtoji knyga, ir parodos – tiek Lietuvoje, tiek Sankt Peterburge. Susidomėjimas buvo didelis, nors ir paradoksų nestigo. Lietuvoje išgirdau, kad Rusiją atskleidžiau „per gerai“, o Rusijoje – kad jų šalį pavaizdavau „vien iš neišgiamos pusės“. Na, ir kurie gi teisūs?

Akivaizdu, kad meninės fotografijos padangėje, kaip ir kitose meno srityse, subjektyvaus požiūrio neišvengsime. Fotografijas, kurios Japonijoje pelnė medalius, kai kurie Jūsų kolegos vertino gana atsainiai...

Taip, nuotrauką, kurią sąlygiškai pavadinau „Gavrošu“ ir kurią japonai labai puikiai

įvertino, vienas lietuvių fotomenininkas apibūdino tik kaip šeimos albumui tinkančią. O Vorkutos fotografijos kitam mano kolegai pasirodė grynai turistinės... Tąsyk buvo šiek tiek apmaudu, bet negi pulsai aiškinti, kodėl viena ar kita nuotrauka atsiduria parodoje ar fotoalbume. Jei žmogus neįžvelgia joje slypinčios emocijos, perteiktos vidinės įamžinto herojaus būsenos – aš čia niekuo dėtas... Kiekvienas autorius apžiūrai ar leidiniui stengiasi pateikti tai, kas geriausia. Neretai manęs žmonės klausia, ar yra skirtumas tarp to, ką fotografuoju, vykdydamas kliento užsakymą, ir tarp to, ką įamžinu, savo širdies šauksmo vedamas. Atsakau: jei fotografuodamas neįdėsi širdies, nieko gero nebus. Nepagausi nei unikalių kadrų, nei užfiksuotos akimirkos bus meniškos... Pagaliau ir vadinamosios turistinės nuotraukos gali virsti tikrais perliukais – nelygu, ką ir kaip fotografuosi. Vienąsyk einant gatve į akis krito reklama, propaguojanti sveikuoliškus produktus,

o po šiuo reklaminiu skydu sėdėjo gyvenimo išvarginta tadžikė, pasidėjusi lėkštelę išmaldai... Užfiksuotas kadras Japonijoje tapo prizinis. Džiaugiuosi tuo, jog esu Nacionalinės premijos laureato Aleksandro Macijausko mokinys. Tai šio žmogaus paskatintas pradėjau dirbti fotomeno srityje ir esu jam labai dėkingas už suteiktas žinias.

Albumą „Aukštumos. Žemumos“ skyrėte savo kelionių bendražygiui, nenuilstančiam Lietuvos keliautojų sąjungos prezidentui ir žygeivių po kalnus ugdytojui Algimantui Jucevičiui. Tai buvo Jūsų dovana jo 70-mečiui. Jūsų alpinistiški keliai ilgą laiką vingiavo greta?

Išties kartu su A. Jucevičiumi į kalnus kopėme daugiau kaip tris dešimtmečius. Dalyvavau beveik visuose jo vadovaujamuose žygiuose į kalnus, rengdavome jaunųjų alpinistų mokymus. Iki šiol atmintyje gyvas

Algimantas Jucevičius

kopimas Pamyre į Dariaus ir Girėno viršukalnę, M. K. Čiurlionio metams skirtas žygis į Čiurlionio viršūnę ir kiti kopimai, kuriuos pavadinau „idėjiniais“. A. Jucevičius niekada netraukdavo į kalnus „tiesiog taip“, jo vadovaujamos ekspedicijos visuomet turėdavo prasmę.

Visada žinojau, kad sukursiu šiam žmogui skirtą knygą. O kai ją dedikavau, pagalvojau: jei abu liksime sveiki ir gyvi, gims ir antroji knyga. Puiku, kad ši svajonė išsipildė.

Naujo Jūsų fotoalbumo pavadinimas „Asmenybė, prilygstanti kalnui“ – labai simbolinis. Savo 80-metį šiemet minintis A. Jucevičius nusipelnė šio epiteto. Kuo gi, jei ne kalnu, pavadinsi žmogų,

Paminklas Vorkutoje

daugiau kaip 60 metų vedusį keliautojus į kalnų ekspedicijas, organizavusį „Snai-gės“ žygius ir išugdžiusį didžiausią būrį aktyviam laisvalaikiui ištikimų žmonių. Šis albumas – meniškos sielos fotografo dovana kitam taurios dvasios žmogui...

Pasistengiau publikuoti tas fotografijas, kurios gimė šturmuojant Altajų, Fanus, Himalajus, Kaukazą, Tian Šanį. Noriu, kad jas vartydami išvystumėte kerinčius viršukalnių vaizdus, užburiančią gamtą, nepakartojamas kalnų šturmo akimirkas... Šia knyga norėjau iš visos širdies tarti ačiū Algimantui už man padovanotas progas keliauti su juo į kalnus. Padėkoti jam už tėvišką rūpestį kelionėse, už pamokymus, už jo išmintį. Aš niekada nebuvau patogus keliautojas, nes vis atsilikdavau gaudydamas kadrus, kurių dalį matote šioje knygoje. Iki ašarų sujaudindavo Algimanto rūpinimasis, ar Mažylis (taip mane visi vadino) neatsiliko nuo visų. Žaviuosi jo fenomenaliu gebėjimu prisiminti pavojingas vietas, ledo plyšius, regėtus prieš daugelį metų. Su tokiu vadovu jaučiausi saugus! Buvo garbė žygiuoti Algimanto komandoje. Visus gerus jo darbus sunku aprėpti keliais žodžiais, tad ir skyriau savo knygą, kurioje sudėta visa mano širdis.

Tame pačiame albume randame ir nuotraukų iš 2021 m. Žurnalistų namuose vykusios Jūsų parodos „Lai Vėjus‘2021“ pristatymo. Renginys tarsi apibendrinio ekspedicijos, skirtos fotomenininko Pauliaus Normanto gyvenimui ir veiklai, rezultatus.

Be šios parodos, dar išėjo ir fotoalbumas „Ekspedicija „Lai Vėjus‘2021“. Jaučiau pareigą

Šitaip išreikšti savo pagarbą šiai neeilinei asmenybei, nepaprasto talento ir darbštumo fotomenininkui, nuveikusiam šiame gyvenime tiek, kiek kitam ir kelių gyvenimų neužtektų. Man neteko su P. Normantu bendrauti, bet jo darbais visada žavėjauisi, tad vykimas į ekspediciją šio žmogaus gyvenimo ir veiklos pėdsakais man buvo labai svarbus dalykas. Iki šiol iš atminties neblėsta susitikimai su vengrų fotografais, P. Normanto aplinkos žmonėmis. Džiaugiuosi, kad mano tautiečio darbai tapo tvirta gija, jungiančia Lietuvos ir Vengrijos tautas.

O minėtąjį albumą dar papildysiu. Netrukus žadu vykti fotografuoti į P. Normanto gimtąją Papilę.

Jūsų „Šaltupio“ kaimo turizmo sodyba garsėja čia vykstančiais įdomiais renginiais. Tradiciniais jau tapo mėgėjų teatrų festivaliai, bardų pasirodymai, įvairių ekspedicijų ir kelionių dalyvių susitikimai ir kitos šventės. Kaip visam tam randaite laiko?

Visuose mano sodyboje vykusiuose mėgėjų teatrų festivaliuose grojęs fagotistas Ramūnas Laukaitis, dabar jau iškeliavęs Anapilin, vienašyk paklausė: „Raimi, ir kam gi tau tie festivaliai, ar neturi kur dėti pinigų?“ Atsakiau: „Žinau, kad juokauji šitaip klausdamas, juk puikiai žinai, kodėl taip darau. Pirmą, tai įdomu patiems teatralams; antra, tai įdomu žiūrovams; trečia, tai įdomu man pačiam.“ Man įdomu, nors pats nesu nei aktorius, nei dainininkas. Ir organizuosiu tuos festivalius, kol tik įstengsiu. Sunoką buvo gal pirmą ar antrą kartą, o šiųmetis festivalis buvo jau penkioliktas.

Savo gerbėjų turi ir kas rudenį mano sodyboje vykstantis Bardų festivalis. Organizuojame jį iki rugsėjo vidurio, kol neužklumpa rudeniškos darganos. Na, o kelionių bendražygių susibūrimai ir fotografijų parodos – šventė sielai, kas gi nenori patirti šiltų emocijų?!

Kuo daugiau tų šiltų emocijų gyvenime Jums ir palinkėsime.

Kalbėjosi Dana Kurmilavičiūtė

Dosjė

Raimondas Puišys yra žinomas keliautojas ir fotomenininkas. Autoriaus albumuose svarbi kelionių tema. Fotografijose jungiasi dokumentinis fiksavimas, meninė gamtos vaizdų ir kelionių interpretacija. Gimė Jurbarke, baigė tuometinę Lietuvos žemės ūkio akademiją. Fotografuoti pradėjo vaikystėje. Dažnas autoriaus fotografijų objektas yra kalnai. Jo fotografijose susijungia didingi gamtos motyvai, keliautojų portretai, sutikti žmonės. R. Puišys gyvena Kauno rajone, Garliavoje. Lietuvos fotomenininkų, Lietuvos žurnalistų sąjungų narys. Fotomenininkas yra surengęs per 70 fotografijos parodų, išleidęs keletą meninės fotografijos albumų. Naujausias iš jų – „Asmenybė, prilygstanti kalnui“, skirtas Lietuvos keliautojų sąjungos prezidento Algimanto Jucevičiaus jubiliejui. Jame pateikiama ir gana daug Lietuvos keliautojų dokumentinių fotografijų, portretų, fiksuojama jų kasdienybė ir romantiški nuotykių.

Parengta pagal www.lietuvosportomuziejus.lt informaciją

Olimpo parke.
Vladimiro Davydovo nuotr.

ŽURNALISTŲ
KELIONĖS

REMI A

S PAUDOS.
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

BRAIDYMAI PO PASAULĮ, ŠĮKART ALIASKOJE...

Ekspedicijai „Brydė’2022 Aliaska“ sugrįžus

GERIMANTAS STATINIS

Lietuvos žurnalistų sąjungos Kelionių žurnalistų klubas ir Lietuvos geografų draugija bendradarbiauja jau nuo 2015 m., kai kartu leidomės į ekspediciją „Belizas’2015 „Dausuva“ prof. Kaziui Pakštui atminti“. Tuomet su mumis keliavo ir Nausėdų šeima: Gitanas dar nebuvo valstybės prezidentas, o Diana – pirmoji ponija, tačiau buvome garbingai priimti Belizo vadovo audiencijos metu.

Susitikimas su Ankoridžo lietuvių bendruomene.

„Brydė'2022 Aliaska“ – tai jau ketvirtas bendras projektas, vykęs 2022 m. liepos 24 – rugpjūčio 8 d., ir tai „Brydė per pasaulį'2018“ ekspedicijos tęsinys, apėmęs Jungtinių

Amerikos Valstijų (JAV) Aliaskos, Vašingtono ir Oregono valstijas. Aplankėme JAV šiaurinę dalį, kurioje prof. K. Pakštas svajavo įkurti atsarginę Lietuvą – Dausuvą, o pavadinimas „Brydė“ – tai poeto Kazio Bradūno eilėraščio metafora, kuri puikiai įprasmina žmogaus nueitą kelią ir paliktą pėdsaką tarsi brydę rasoje. Sekame lietuviškais brydėmis, kurios toli nuo Lietuvos.

Daltono kelyje.

Ekspedicijos vadovė **Genovaitė Kynė**: „Nuo ekspedicijos praėjo šiek tiek laiko ir, žvelgdama iš šios dienos perspektyvos, džiaugiuosi. Džiaugiuosi daug kuo: aplankyta Aliaska, apie kurią svajojau, net jau nepamenu nuo kada; susitikta su lietuviškų šaknų turinčiais ir save su Lietuva tapatinančiais, tolimoje šalyje gyvenančiais piliečiais, įamžintos jų istorijos ir prisiminimai; nukeliautas ilgas kelias, regėti įspūdingi kraštovaizdžiai, kurie nepaleidžia ir mintyse vis gražina už Atlanto į Šiaurę.“

Prof. K. Pakštas kūrė alternatyvios Lietuvos idėją, prieškariu ir po jo matydamas didelį

emigracijos mastą. Jis iškėlė idėją, kad reikia formuoti kryptingą emigraciją ir kurti alternatyvią Lietuvą: „Mano mylimoji svajonė pasilieka įkūrimas antrosios, mažosios Lietuvos, labai toli nuo Rusijos...“ Prof. K. Pakštas apie didelį, šaltą, retai gyvenamą ir nepaprastai turtingą žemės plotą Aliaskos vardu ir ten lietuvių įsikūrimo ir gyvenimo galimumus rašė 1947 m. balandžio 5 d. laikraščio „Žiburiai“ straipsnyje „DP svajonės apie Aliaską“.

Ekspedicijos tikslas buvo atminti garsius tarpukario lietuvių šviesuomenės atstovus, aplankyti lietuvių bendruomenes ir pakeliauti po JAV šiaurę, kur prof. K. Pakštas svajojo įkurti lietuvių koloniją. Be galo įdomu buvo susitikti Lietuvos tarpukario teisingumo ministro, Valstybės tarybos pirmininko, gulagų tremtinio Stasio Šilingo vaikaitę **Svają Vansauskas-Worthington**, kuri šiaudien yra Lietuvos garbės konsulė Aliaskos valstijoje. Ji sakė: „Visada žinojau, kad esu lietuvaitė, nors visi draugai, kaimynai buvo

amerikiečiai. Tėveliai turėjo nuotraukų iš savo gyvenimo Lietuvoje. Jose buvo matyti, koks mielas gyvenimas buvo ten, kaip jie mylėjo žemę, namus, tėvelius, šeimą, dainas, gamtą, miestus – viską. Man visada atrodė,

Atokvėpio minutėlė.

Ant Exit Glacier ledyno.

Veidroдинis ežeras.

kad Lietuva beveik užburta – tokia graži, poetiška. Jos istorija ir kalba tikrai įdomios.“

Ankordže susitikome su čia gyvenančią lietuvių bendruomene, aplankėme ponios

Svajos įkurtą lietuvišką muziejų – biblioteką Chugiake, kuri mus pasitiko su plevėsujančia trispalve. „Iš savo kelionių į Lietuvą, iš savo tėvų ir senelių namų buvau sukaupusi daug daiktų. Šių man labai brangių ir širdžiai

Ferbankso muziejuje su prof. dr. Aldona Jonaitis (centre).

Gaurometis – Aliaskos simbolis.

Su trispalve prie Exit Glacier ledyno.

mielų daiktų nenorėjau atiduoti į saugyklą, todėl kilo mintis parodyti juos kitiems. Norėjau, kad kuo daugiau žmonių ne tik pamatytų šiuos eksponatus, bet ir daugiau sužinotų apie Lietuvą. Taip gimė mintis įkurti nedidelį muziejų“, – pasakojo ponja Svaja.

Ekspedicijos dalyvė **Jūratė Litvinaitė**: „Nors ruošdamiesi keliauti mes pirmiausia akcentuojame susitikimus su lankomuose kraštuose įsikūrusiomis lietuvių bendruomenėmis, šį kartą gamtos ir pačios Aliaskos buvo daugiau. Pirmiausia dėl to, kad Aliaska yra rečiau gyvenama teritorija, tad ir lietuvių bendruomenės negausios. Antra, čia nėra didesnių pramonės ar kito užimtumo centrų, galėjusių pritraukti emigrantų. Aliaską renkasi ne tie, kurių pirmasis rūpestis – įsitvirtinti naujoje šalyje, prasigyventi. Aliaska vilioja tuos, kurie nori ištrūkti, ištrūkti iš visko, kas suspaudžia, – erdvės, civilizacijos, rutininio darbo, normas diktuojančios minios. Pati gamta, išsikerojusi regėjimo

Pasiruošę uodų atakai.

galimybes peržengiančiais toliais, už kiekvieno posūkio pasiūlantį vis kitokias ekosistemas, nuspėjama, nevaldoma – gamta Aliaskoje priima tik tuos, kurie moka gyventi nevaržomai.“

Antrasis įdomus ir prasmingas susitikimas buvo Aliaskos universitete Ferbankse, Šiaurės muziejuje, kur mus pasitiko dar viena garsi lietuvaite prof. dr. Aldona Jonaitis. Šio muziejaus įkūrėja ir buvusi ilgalaikė direktorė mums

Aliaskos upėse.

pristatė Aliaskos etnografinę ir antropologinę ekspozicijas. Ponia Aldona yra parašiusi ne vieną knygą apie indėnų totemus, bandė juos palyginti su lietuviškais kopylstulpiais. Pirmieji yra giminės, antrieji – religinės paskirties simboliai, tačiau šiandienos tarpkultūriniame kontekste jų semiotinė reikšmė yra kur kas platesnė, įsiliejanti į socialinę aplinką kaip tautinio ar kultūrinio identiteto dalis.

Ekspedicijos dalyvė **Miglė Greičiuviėnė:** „Aliaska išskirtinė savo gamta, baugia didybe. Čia ant kiekvieno kampo perspėjimai „Atsargiai, meškos!“, todėl vienam likti labai nejauku, o jei dar nuklystum, tada jau tikrai saugokis meškos. Būti arti poliarinio rato, pamatyti tūkstančio kilometrų naftotiekio vamzdį, kuriuo nafta teka iš taško A į tašką Z per 38 dienas – jau įdomu. Kaip niekur kitur, čia daugybė autentiškų dinosauro, mamutų kaulų. Sietlo Vašingtono universiteto Gamtos istorijos muziejuje ilgai stovėjau prie neapsakomo dydžio tiranozauro *Rex* – stambiausio dinosauro plėšrūno galvos.“

Kai Olimpo nacionalinio parko kalnuose fotografavomės su trispalve, mus užkalbino atsitiktinai keliavusi pora. Pasirodo, moters protėviai į Ameriką iš Lietuvos atvyko 1809 m. ir tai ji patvirtino įrašė mums į dienoraštį. Neturėjome laiko jos klausinėti, ar tie protėviai buvo lietuviai, litvakai ar lenkai, tai buvo visiškai nesvarbu. Besifotografuojant jau kartu su moterimi buvo juntamas bendras atradimo džiaugsmas ir mums, ir jai. Mes kvietėme atvykti į Lietuvą, o ji sakė – o, yes, o, yes... Mus suvienijo trispalvė, Lietuvos vardas, lietuviškoji brydė, kurių mūsų ekspedicija ir ieškojo.

M. Greičiuviėnė: „Vienas bendras mūsų kelionių bruožas – lietuviškos apraiškos. Kad

Pas gėlių vaikus Copper centre.

ir kur keliautume, visur randame lietuviškų pėdsakų. Ar tai būtų istorinis, kultūrinis palikimas, ar svetur įsitvirtinęs emigrantas, ar užgimęs kitoje šalyje trečios kartos lietuvis, dažnas žino savo šaknis, turi ir puoselėja savo prisiminimus. Rodos, smulkmena, bet buvo malonu, kai Ferbankso universiteto Šiaurės muziejaus įkūrėja, lietuvių kilmės amerikietė A. Jonaitis, nors ir nekalbanti lietuviškai, išsaugojo savo senelio pavardę. Tas labai šildo.“

Kraterio nacionaliniame parke po maudynių ežere sutikome trečiosios emigracijos bangos lietuvių šeimą, kuri įsikūrusi ir nuolat gyvena JAV mieste Portlande. Klausėme, ar neketina grįžti į Lietuvą? Jie tik šypsojosi. Matėme, kad jiems malonu sutikti lietuvičius, keliaujančius su tam tikra misija, tačiau atsakymo, patvirtinančio imigraciją,

Stovykloje Ferbankse.

nesulaukėme. Išsibarstę po pasaulį mūsų tautiečiai, kaip sakė Matas Šalčius, žvirblį ir lietuvių gali sutikti kiekviename žemės kampelyje...

Šešiolika ekspedicijos „Brydė’2022 Aliaska“ dalyvių per šešiolika dienų trimis automobiliais nukeliavo apie 4 500 km ir pėsčiomis apie 200 km – gamta JAV įvairi ir nepakartojama. Ankoridžas, Ferbanksas, Sietlas ar Portlandas ir kiti aplankyti miestai išskirtinio įspūdžio nepaliko, tačiau atšiaurioji Aliaska turi magišką ir nepaaiškinamą trauką, kuri žmogų tarsi laumės pakeri. Nesupranti pats to, bet tavo širdyje tarsi kompas rodyklė visada rodytų į šiaurę...

J. Litvinaitė: „Aliaskoje visi savi, visi vieni, visi vertingi, nes visi žino, kad kitoks žmogus ir negali čia atvažiuoti, o tuo labiau likti. Būti Aliaskoje – tai, atrodo, trumpai pabūti

kažkokią utopinę bendrystę, kurioje kiekvieno raiškai ir savitumui palikta tiek erdvės, kiek reikia. Apie Aliaską kuriami du naratyvai – gąsdinantis ir įsimylėjęs. Gąsdinantį paprastai kuria tie, kurių gyvenimo kelionės prasideda ir baigiasi ant sofos, arba tie, kurie keliauja su tarnų, iš paskos tą sofą nešančių, svita. Sugadintam vartotojiškos visuomenės konformistui Aliaskoje nėra ką veikti – čia negausu (sąlyginai, lyginant su kitomis valstijomis) *McDonaldų* ar kitų greitojo maisto užkandinių, nėra didelių prekyboscentrų su eskalatoriais ir lemputėmis, pagaliau ne visi keliai asfaltuoti ir su plačiais kelkraščiais. Čia turi išmokti naujų ženklų, pavyzdžiui, kad įvažiuoji į medžioklės plotus, kad baigėsi medžioklės plotai, kad čia šį rytą pasirodė meška (tokie laikini ženklai pastatomi kelkraščiuose). Čia turi išmokti ir kitaip vairuoti – labiau žvelgti ne į kelią, kuriame automobilių tikrai nedaug, o į pakeles,

mėgstamas briedžių, elnių, meškų. Juk niekada negali žinoti, kada toks galiūnas sugalvos eiti savais keliais, kuriuose tavo mašina bus labai ne laiku pasitaikiusi kliūtis...”

G. Kynė: „Labai sunku išskirti vieną epizodą, nes jie skirtingi pagal savo pobūdį. Gamtoje labai laukiau „susitikimo“ su Jukonu. Ir tai buvo neįtikėtina, nes daug kartų žemėlapiuose vedžiota vaga, *google mapse zoominta*, stebėta iš lėktuvo, žiūrėta dokumentika ir... štai atsiveria upės grožis ir platybė. Tikrai norėjau prie jos būti ilgiau. O dar keliavimas iki upių upės Daltono keliu ir susitikimas su gyva Jukono legenda Neilu Eklundu – man ta diena buvo labai įsimintina! Kitas epizodas – žmonės. Be galo šilti susitikimai su Aliaskoje gyvenančiais lietuviais – Garbės konsule S. Vansauskas-Worthington, rašytoja, dėstytoja

Portlande prie lietuviško kopylstulpio.

Kathleena Witkowska-Tarr, Carole Anderson, kuri savo namuose organizavo susitikimą su čia gyvenančiais lietuviais. Įsimintinas susitikimas Ferbankso universiteto muziejuje su profesore A. Jonaitis, sužavėjo jos nuoširdumas ir neapsakoma meilė bei atsidavimas savo veiklai – tyrinėti čiabuvių kultūrą, perduoti ateinančioms kartoms palikimą. Ir trečias epizodas – bendražygiai. Man labai svarbu, kad ir po sunkiausios dienos žygių jų akys spindėtų, o tai buvo nuolat. Epizodas pabaigai – nusileidus lėktuvui Sietle supratau, kad fiziškai kūnas persikėlė į Vašingtono valstiją, bet širdis liko Aliaskoje.“

Visoms kelionėms būdinga savita emocija, patirtis ir įspūdžiai. Tai, ką pamatei ar patyrei, niekas iš tavęs neatims. Kiekviena kelionė kažko mus išmoko: viena – būti pakančiu kitų atžvilgiu, kita – atkreipti dėmesį į detales, trečia – įsijausti į supančią aplinką. Šioje kelionėje išmokome grožėtis gamta tylomis, braukdami prakaitą kalnų take, išmokome klausyti ir būti išgirsti. Išmokome matyti ir būti matomi, o svarbiausia suvokti mus supantį pasaulį ir žinoti jame savo vietą... Ir kokią vietą užima mūsų kraštas ir jo žmonės. Lietuva – tai lapas ant pasaulio medžio, kuris auga tvirtai įsikibęs į žemę. Tų lapų gausybė sudaro lają ir, kol ji žaliuoja, klestime ir mes...

„Braidymai“ Aliaskoje ir Vakarų pakrantėje baigėsi, per dvi ekspedicijas aplankytas visas vakarinis JAV pakraštys nuo Aliaskos, Vašingtono, Oregono iki Kalifornijos. Išvada: lietuviškos „brydės“ pėdsakų Amerikoje vis mažiau. Globalizacija ir vartotojiškoji kultūra Amerikoje išstumia lietuvių, dar prieš 30-metį puoselėtą dėl Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo. Dabar tokio poreikio natūraliai nebeliko...

*Baltijos jūra ties
Olando Kepurės skardžiu.
Jolantos Beniušytės nuotr.*

LIETUVOS
ŽURNALISTAI:
ĮVYKIŲ KRONIKA

REMI A

KAS, KUR, KADA – NUO 2022 M. BIRŽELIO IKI GRUODŽIO

Birželio 17 d. Vilniuje, viešbutyje „Novotel“, įvyko Lietuvos žurnalistų forumas, kurį surengė Lietuvos žurnalistų sąjunga (LŽS), Nacionalinė žurnalistų kūrėjų asociacija (NŽKA) ir Friedricho Eberto fondas. Aptarti žiniasklaidai ir žurnalistams svarbūs įvykiai,

diskutuota apie pasiekimus ir problemas bei Lietuvos žiniasklaidos padėtį.

Pagrindinė renginio pranešėja – Suomijos visuomeninio transliuotojo „Yle“ žurnalistė Jessika Aro, knygos „Putino troliai“ autorė.

Suomijos visuomeninio transliuotojo „YLE“ žurnalistė Jessica Aro, knygos „Putino troliai“ autorė.

Jolantos Beniušytės nuotr.

2014 m. J. Aro pradėjo tirti Rusijos propagandos veikimo mechanizmus, dėl šios veiklos buvo persekiojama, teko emigruoti iš Suomijos, byloje dėl priekabiavimo prie žurnalistės

buvo nuteisti trys asmenys. Forumo moderatoriai Daiva Žeimytė-Bilienė, Ruslanas Iržikevičius ir Dainius Radzevičius. Diskusijose dalyvavo Reinhardas Krummas (F. Eberto fondo Baltijos šalių vadovas), Ewa Walkowska („Gazeta Wyborcza“), Vytenis Miškinis („Delfi“), Aleksandra Ketlierienė, Indrė Markaitytė, Ieva Balsiūnaitė, Rasa Tapinienė (LRT), Rolandas Meiliūnas („Paninfo.lt“), Artūras Anužis (TV3), Vytautas Bruveris („Lietuvos rytas“), Rimvydas Paleckis („Lietuvos ryto“ TV), Raigardas Musnickas („Žinių radijas“), Ernestas Alesinas („Radio R“), Eglė Samoškaitė (TV3.LT), Liudas Ramanauskas („Alytaus radijas FM99“) ir kt.

Birželio 17 d. Alytaus miesto gimtadienio šventės atidarymo oficialiame renginyje LŽA Alytaus skyrius simboline „Auksine plunksna“ apdovanojo 2022-ųjų Metų žmogumi išrinktą Alytaus autizmo asociacijos „Lietaus vaikai“ vadovę Klementiną Gruzdienę. Ši Alytaus nevyriausybinė organizacija, įkurta per koronaviruso pandemiją, gebėjo

Forumo dalyviai.

Jolantos Beniušytės nuotr.

suburti šimtus autizmo problemą turinčių vaikų ir jų tėvų, teikti visokeriopą pagalbą, organizuoti labdarą. Organizacija ėmėsi globoti į Alytų atvykstančių karo pabėgėlių iš Ukrainos vaikus, kurie turi sveikatos problemų. LŽS Alytaus skyrius, 28-ą kartą rinkdamas „Metų žmogų“, siekė įvertinti alytiškių bendruomeniškumą, mokėjimą susitelkti, padėti vienas kitam.

Birželio 23 d. Vilniuje, Žurnalistų namuose, įvyko LŽS ir NŽKA narės Lilijos Valatkienės fotografijos ir tapybos – abstraktaus ekspresionizmo – paroda „Karšta kėdė“.

Birželio 29 d. finišavo Lietuvos religijų įvairovės ir įsitikinimų laisvės pažinimo

Lilijos Valatkienės kūrinys.

Ramūno Danisevičiaus („Lietuvos rytas“) nuotr.

projektas, kurį Naujųjų religijų tyrimų ir informacijos centras vykdė kartu su LŽS 2021–2022 m.

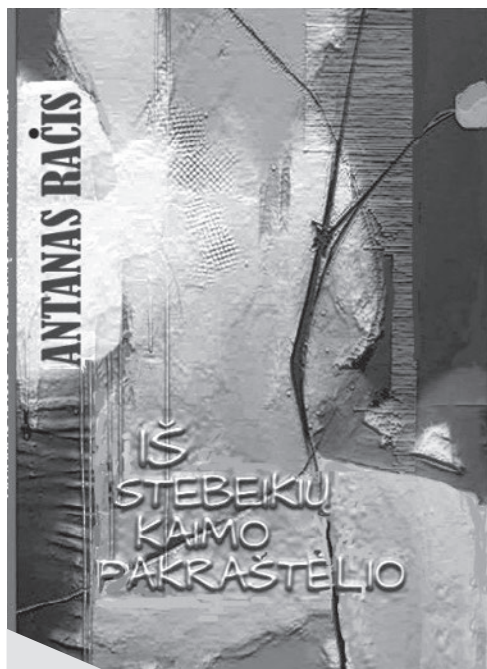
Pagrindinis projekto tikslas – bendradarbiaujant su žurnalistais gerinti visuomenės informuotumą apie žmogaus teises, religijų bei įsitikinimų įvairovę ir religijos laisvės principo įgyvendinimą Lietuvoje. Atlikta visuomenės nuomonės apklausa „Religinės diskriminacijos kontūrai Lietuvoje“, surengta vieša apskritojo stalo diskusija žiniasklaidos atstovams, kurioje buvo pristatyti atlikto tyrimo rezultatai. Įvyko mokymai dviem žurnalistų grupėms Kaune ir Klaipėdoje, tartasi, kaip korektiškai ir etiškai publikuoti informaciją apie netradicinius religinius judėjimus, religines bendruomenes, įsitikinimus. Surengti originaliausiai religijų įvairovę atspindinčio žurnalistinio straipsnio ir nuotraukų ciklo konkursai, organizuota

geriausių 40 nuotraukų paroda dešimties miestų bibliotekose, pakviečiant pokalbio ir žiūrovus. Taip pat parengtas el. leidinys „Religijos ir įsitikinimų laisvės atspindžiai Lietuvos žiniasklaidoje: tekstai ir vaizdai“. Šis elektroninis leidinys įprasmino projekto metu pasiektus rezultatus ir turės išliekamąją vertę būsimiems žurnalistams bei suinteresuotiems visuomenės nariams. Leidinys visiems prieinamas interneto svetainėje www.religija.lt.

Birželio 29 d. Kernavės muziejuje įvyko konferencija „Tautinių santykių (de) eskalavimas medijose“, kurią surengė LŽS ir Tautinių mažumų departamentas. Joje dalyvavo žiniasklaidos, akademinės bendruomenės, tautinių mažumų NVO atstovai, komunikacijos specialistai. Aptarta, kaip propagandos kalba veikia sąmonę, komunikacijos tautinių mažumų klausimu rekomendacijos karo kontekste, Lietuvos visuomenės paveikimas propagandai – kodėl ir kuo tikime?

Liepos 18 d. jau tradicija tapęs geriausių Vilniaus universiteto žurnalistikos bakauro programos studijų baigiamųjų darbų įvertinimas – žurnalistikos pedagogo ir kultūrologo Broniaus Raguočio plunksnakočio prizas šiemet įteiktas žurnalistikos studijų absolventei Ivetai Danieliūtei už darbą „Politinių partijų pateikimas interneto naujienų dienraščiuose per 2020 m. Seimo rinkimus“ (vadovė doc. dr. Jolanta Mažylė). Šio darbo autorei LŽS prizą – B. Raguočio plunksnakočį – įteikė LŽS pirmininkas D. Radzevičius.

Liepos 25 d. įvyko LŽS, NŽKA ir Biržų r. savivaldybės kūrybinio konkurso žurnalistams Antano Macijausko premijai gauti vertinimo komisijos posėdis. Posėdyje dalyvavo

www.lzs.lt nuotr.

vertinimo komisijos nariai: Daiva Grikšienė, Ruslanas Iržikevičius, Idalija Marcinkevičiūtė, Audronė Nugaraitė, Jūratė Laisvūnė Šatienė ir Lilija Valatkienė. 2022 m. A. Macijausko premija ir 1 000 Eur prizas skirti Edmundui Ganusauskui už knygą „Ekselencija, monsinyoras ir ...“.

Rugpjūčio 28 d. Vilniuje, Žurnalistų namuose, pristatyta šviesios atminties vertėjo, Mokslo ir enciklopedijų leidybos centro darbuotojo, ilgamečio LŽS nario Antano Račio knyga „Iš Stebeikių kaimo pakraščelio“, kurią po jo mirties sudarė dukra Dalia Bukelienė, o išleido leidykla „Trys žvaigždutės“.

Rugpjūčio 27–28 d. LŽS Klaipėdos apskrities skyriaus kelionių entuziastai aplankė Šalčininkų rajoną, taip pat Birštoną,

Klaipėdos žurnalistai Aurelijos ir Dano Arlauskų levandų ūkyje Šalčininkų rajone lankėsi paskutinį 2022-ųjų vasaros savaitgalį.

Gedimino Pilaičio nuotr.

Aukštadvario regioninio parko įžymybės. Šalčios krašto kultūros paveldą pristatė kolegė žurnalistė, gidė Aurelija Arlauskienė. Jai talkino dukra Viktorija Liauškaitė, taip pat gidė. Klaipėdos žurnalistai aplankė uždarą Mikniškių stačiatikių bendruomenę, atkurtus dvarus, įspūdingas Turgelių ir Tabariškių bažnyčias, Paulavos respublikos griuvėsius, dailininkės Anos Krepštul muziejų. Kelionės inkarą klaipėdiečiai žurnalistai išmetė sveitingame uoste – Arlauskų šeimos levandų ūkyje prie Merkio upės. „Lietuva be levandų – kaip uostas be burių!“ – atsidėkodami už šiltą priėmimą šeimnininkams šmaikščiai palinkėjo klaipėdiečiai žurnalistai.

Rugsėjo 8 d. įvyko LŽS, NŽKA ir Lietuvos rašytojų sąjungos įsteigtos Juozo Tumo-Vaižganto premijos vertinimo komisijos posėdis.

Dalyvavo: nuo žurnalistų A. Arlauskienė, A. Nugaraitė, E. Ganusauskas, nuo rašytojų – Marius Burokas, Antanas A. Jonynas ir Aušra Kaziliūnaitė. Nutarta J. Tumo-Vaižganto premijos 2022 m. laureatu paskelbti Kazį Sąją už knygą „Pėdsakai“.

Rugsėjo 9 d. LŽS Senjorų klubo narius priėmė Europos Parlamento narė, Lietuvos socialdemokratų partijos pirmininkė Vilija Blinkevičiūtė. Įvyko diskusija aktualiais Lietuvos ir Europos politikos bei ekonomikos klausimais.

Rugsėjo 15 d. Vilniuje, Žurnalistų namuose, įvyko šviesios atminties Genovaitės Burneikienės knygos „Lietuvių periodikos ištakos“ pristatymas. Po kolegės mirties jos literatūrinį palikimą surinko sutuoktinis Saulius

Burneika, kurio pastangomis ir išleista ši knyga leidykloje „Trys žvaigždutės“.

Rugsėjo 15 d. Vilniaus televizijos bokšte vyko Romo Sakadolskio žurnalistikos forumas, kurį surengė LŽS ir Vytauto Didžiojo universitetas (VDU). Renginį moderavo Nemira Pumprickaitė, Rytis Zemkauskas ir Kristina Juraitė.

Renginyje antrą kartą įteikti ir apdovanojimai už išskirtinę faktų, nuomonių, pramogų ir tiriamąją žurnalistiką. Pasak renginio iniciatoriaus VDU doc. R. Zemkausko, tiek žurnalistikos kūrėjai – profesionalai, tiek visuomenė – vartotojai daug laimėtų geriau suprasdami įvairius žurnalistinius žanrus: atpažindami pramogų, nuomonių ir faktų, tiriamąją žurnalistiką ir jų skirtumus. Tuomet būtų lengviau susikalbėti ir būtų mažiau nepagrįstų lūkesčių. R. Sakadolskio profesionalų forumas, pasak R. Zemkausko, kaip tik ir tampa tokia žurnalistikos procesų aptarimo platforma.

Anot Emilijos Sakadolskienės, vienos iš iniciatyvinės grupės narių, šiais neramiais laikais pagrindinė žurnalistų prievolė, kaip pasakytų Šekspyras, „sakyti tiesą ir sugėdinti velnią“. Jos teigimu, nūdienos informacijos gausą sunku vertinti be tarpininko, kuris vadovautųsi tvirtais vertybiniais pagrindais. Šiuo forumu, pasak E. Sakadolskienės, ir norisi prisiminti kai kurias tas vertybes ir pagerbti tuos, kurie jomis grindžia savo darbą.

Šiais metais R. Sakadolskio žurnalistikos apdovanojimai buvo įteikti šiems žurnalistams: už išskirtinę pramogų žurnalistiką apdovanojama LRT žurnalistė Rita Miliūtė (TV laida „Langas į valdžią“), už išskirtinę nuomonių žurnalistiką – redakcijos reiškiamą poziciją vedamuosiuose straipsniuose – „Verslo žinios“, už išskirtinę faktų žurnalistiką – reportažus iš Ukrainos – LRT.lt žurnalistas Benas Gerdžiūnas ir už išskirtinę tiriamąją žurnalistiką – LRT Tyrimų skyrius ir jo žurnalistai Mindaugas Aušra, Jurgita Čeponytė, Rūta

Forume už išskirtinę tiriamąją žurnalistiką – tyrimą „Riaušių anatomija“ apdovanotas LRT Tyrimų skyrius ir žurnalistai (iš kairės) Indrė Makaraitytė, Mindaugas Aušra, Jurga Tvaskienė, Rūta Juknevičiūtė ir Jurgita Čeponytė.

Dainiaus Radzevičiaus nuotr.

Šių metų forumą papildė ir Jaunojo (-sios) žurnalistų (-ės) premija, kurią inicijavo Vilniaus universiteto Jaunųjų žurnalistų draugija. Apdovanojimus teikė VDU prof. Audronė Nugaraitė. Dainiaus Radzevičiaus nuotr.

Juknevičiūtė, Indrė Makaraitytė, Jurga Tvaskienė už tyrimą „Riaušių anatomija“.

Laureatus rinko žiniasklaidos profesionalų ir akademinės bendruomenės sudaryta komisija: Vytautas Bruveris, Birutė Davidonytė, Jūratė Juškaitė, Edvardas Kubilius, Rūta Lanckininkaitė, Rimvydas Valatka, Lauryna Vireliūnaitė, Ramūnas Zilnys ir Ina Žurkuvienė.

Šių metų forumą papildė ir Jaunojo (-sios) žurnalistų (-ės) premija, kurią inicijavo Vilniaus universiteto Jaunųjų žurnalistų draugija. Premija skirta Julijai Stankevičiūtei už tekstą „Pažiūrėti gorilai į akis“.

Antroji vieta atiteko Kiprui Rimavičiui už straipsnį „Palanga, kurios poilsiautojai nemato“, o trečioji – Gintarei Tamonytei, kuri konkursui pristatė rašinį „Tongasoa eto Madagasikara, arba sveiki atvykę į Madagaskarą“. Jaunuosius žurnalistus vertino Raimundas Celencevičius, Aleksandra Ketlerienė, prof. Audronė Nugaraitė, Dovydas Pancerovas, Gabija Strumylaitė.

Romo Sakadolskio žurnalistikos forumas – tai diskusijų platforma, jungianti Lietuvos ir užsienio žurnalistikos profesionalus, medijų tyrėjus ir būsimus žurnalistus.

Spalio 11 d. Vilniuje, Žurnalistų namuose, įvyko LŽS valdybos ir tarybos posėdžiai. Valdybos posėdyje buvo svarstomi naujų narių prašymai, į LŽS priimti 9 nauji nariai. Tarybos posėdyje kalbėta apie pasirengimą LŽS XVIII suvažiavimui: datos, darbotvarkė, delegatų sąrašai ir kitų dokumentų tvirtinimas.

Spalio 12 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje vyko Europos organų donorystės diena skirtas renginys, kurio metu apdovanoti organų donorystei nuspelnę žmonės ir organizacijos. Įteikti apdovanojimai ir žurnalistų kūrybinio konkurso „Organų donorystei – Taip!“ nugalėtojams. I vietos nugalėtoja tapo Irt.lt portalo žurnalistė Viktorija Lideikytė, II – Kėdainių portalo „Rinkos aikštė“ žurnalistės Kristina Kasparavičė ir Rasa Jakubauskienė, III – „Prie kavos“ žurnalo žurnalistė Laura Auksutyte.

Konkurso „Organų donorystei - Taip!“ nugalėtojos: (iš kairės) Viktorija Lideikytė, Laura Auksutytė, Kristina Kasparavičė ir Rasa Jakubauskienė.

J. Stacevičiaus (LRT) nuotr.

Kūrybinio konkurso „Organų donorystei – Taip!“ vertinimo komisijos pirmininkas Vytautas Kvietkauskas.

Spalio 13 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje pristatyta Vytauto Gedgaudo knyga „Pirmyn arba mirk“. Knygos sutiktuvėse dalyvavo knygos sudarytoja doc. dr. Jolanta Mažylė, karo istorikas prof. dr. Valdas Rakutis,

Nacionalinės bibliotekos Dokumentinio paveldo tyrimų departamento direktorė dr. Jolanta Budriūnienė. Renginio moderatorius – LŽS ir NŽKA narys Ginas Dabašinskas.

Spalio 15 d. Vilniuje, Žurnalistų namuose, atidaryta LŽS nario kauniečio Alberto Švenčionio fotografijų paroda „Būtsargiai – Lietuvos piliakalniai“.

www.lzs.lt nuotr.

Lektorius Robertas Socha (kairėje) – apie „Google“ instrumentus ir modernią žurnalistiką. Dainiaus Radzevičiaus nuotr.

Spalio 21 d. Vilniuje, Žurnalistų namuose, vyko Baltarusijos žurnalistų asociacijos vakaras. Jo dalyviams parodytas filmas apie nepriklausomą baltarusių žurnalistiką, pasidalyta mintimis, kaip galima aktyvinti Lietuvos ir Baltarusijos žurnalistų bendradarbiavimą.

Lapkričio 8 d. Vilniuje, Žurnalistų namuose, LŽS ir „Google News initiative“ surengė praktinį seminarą „Google“ instrumentai ir moderni žurnalistika“. Lektorius Robertas Socha. Seminare buvo kalbama apie duomenų ir faktų tikrinimą, išplėstinę paiešką, žemėlapių, geografinių įrankių ir duomenų naudojimą, vizualizacijas, tyrimus ir aplinkos žurnalistiką.

Lapkričio 29 d. Nacionalinėje filharmonijoje įteikti 2022 m. Lietuvos meno kūrėjų asociacijos apdovanojimai. NŽKA „Žurnalistikos

metraštininko“ prizą pagerbė žurnalistą, publicistą, šių metų rudenį garbingą 90 metų jubiliejų minėjusį Domijoną Šniuką.

Gruodžio 1 d. Lietuvos Respublikos Seime, minint Tarptautinę žmogaus teisių dieną, vyko Lietuvos ir Baltarusijos laisvosios žurnalistikos forumas.

Baltarusijos valdžia toliau vykdo griežtas represijas prieš nepriklausomą žiniasklaidą ir žurnalistus. Daugiau kaip 30 žiniasklaidos atstovų yra už grotų, o pagrindiniai nepriklausomi leidiniai priversti dirbti už šalies ribų. Prasidėjus karui Ukrainoje, spaudimas žurnalistams dar labiau sustiprėjo. Nepaisant to, nepriklausoma žiniasklaida ir toliau dirba Baltarusijos auditorijai iš užsienio ir priešinasi agresyviai valstybinei propagandai. Jau antrus metus iš eilės Vilniuje

rengiami Laisvosios žurnalistikos forumai, kuriuose aptariami dabartiniai Baltarusijos nepriklausomos žiniasklaidos iššūkiai, apžvelgiamos problemos ir galimybės.

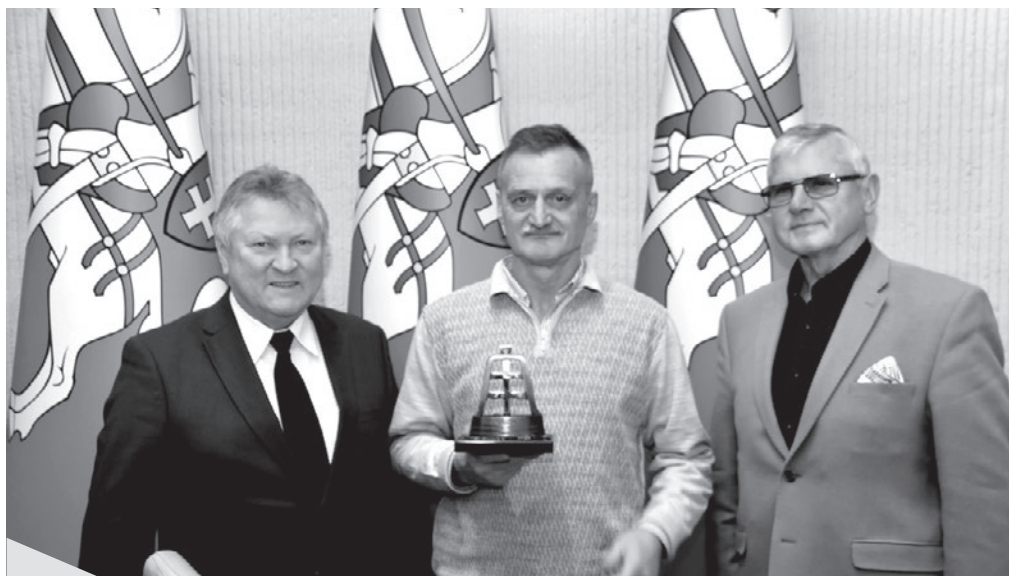
Šių metų forumą pasveikino LR Seimo pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen, Baltarusijos demokratinų jėgų vadovė Sviatlana Cichanouskaja, Baltarusijos žurnalistų asociacijos vadovas Andrejus Bastunecas, LŽS pirmininko pavaduotojas Vytautas Kvietkauskas.

Pirmajai forumo diskusijai „Politika – žodžio laisvė – žurnalistų saugumas“ vadovavo Ruslanas Irzikevičius. Kalbėjo ESBO atstovė žiniasklaidos laisvės klausimais Teresa Ribeiro, Baltarusijos žurnalistų asociacijos pirmininko pavaduotojas Barysas Hareckis, „Reporteriai be sienų“ atstovė Jeanne Cavellier, LR Seimo Užsienio reikalų komiteto

vadovas, parlamentinės grupės „Už demokratinę Baltarusiją“ pirmininkas Žygimantas Pavilionis, kiti.

Ž. Pavilionis atkreipė dėmesį į tai, kad dar daug baltarusių laukia kitų valstybių, organizacijų pagalbos ir paramos, patys būdami gąnėtinais pasyvūs. Tai nepriimtina, ypač dabar, Baltarusijai dalyvaujant kare prieš Ukrainą.

Diskusiją tema „Žurnalistika karo, represijų ir perkėlimo sąlygomis. Žurnalistika tremtyje“ moderavo baltarusių kolega B. Hareckis. Kalbėjo Komenskio universiteto Bratislavoje Žurnalistikos katedros profesorius tyrėjas Andrey'us Richteris, fondo „Teisingumas žurnalistams“ direktorė Marija Ordžonikidzė, „Zerkalo.io“ komunikacijos direktorė Aliaksandra Pushkina, „Nasha Niva“ direktorė Anastasija Rouda, nepriklausomos žiniasklaidos priemonės „Hrodna.life“ redaktorė

„Vilties Laisvės“ premijos laureatas Alehas Hruzdzilovičius (viduryje), LŽS vicepirmininkas Vytautas Kvietkauskas ir LR Seimo narys, premijos mecenatas Kazys Starkevičius (kairėje).

www.lzs.lt nuotr.

Forumo akimirka.

www.lzs.lt nuotr.

Iryna Novik, LŽS pirmininko pavaduotojas Darius Lukoševičius, kiti.

Pasidalyta mintimis apie Baltarusijos žiniasklaidos atstovų darbo sąlygas ir būdus, kaip veiksmingai dirbti tokiomis sąlygomis, ką dar gali padaryti tarptautinė bendruomenė, kad paremtų nepriklausomą Baltarusijos žiniasklaidą ir žurnalistus šalyje ir išsivijoje.

Forumo metu baltarusių žurnalistas Alehas Hruzdilovičius buvo apdovanotas „Vilties Laisvės“ premija, skiriama baltarusių žurnalistams, nukentėjusiems dėl profesinės veiklos.

RFE/RL korespondentas A. Hruzdilovičius 2021 m. gruodį buvo apkaltintas „šurkščiu viešosios tvarkos pažeidimu“ ir nuteistas 1,5 metų nelaisvės. Žurnalistas kalėjime praleido 9 mėnesius ir neseniai buvo paleistas į laisvę. Nepriklausomas žurnalistas

Baltarusijoje nuteistas už tai, kad dirbo žurnalisto darbą – objektyviai nušviesdavo įvykius savo šalyje.

Apdovanojimą įteikė LR Seimo narys, Seimo Ekonomikos komiteto pirmininkas Kazys Starkevičius.

Kazio Lozoraičio „Vilties Laisvės“ premija įkurta pernai siekiant solidarizuotis su Baltarusijos žurnalistais. Jos iniciatorius ir mecenatas yra ūkininkas, parlamentaras Kazys Starkevičius ir jo šeima bei dvi Lietuvos žurnalistų organizacijos – LŽS ir Lietuvos žurnalistų draugija.

Forumo rengėjai – LŽS ir Baltarusijos žurnalistų asociacija.

Parengta pagal www.lzs.lt, www.lrt.lt, LŽS leidinio „Už laisvą žurnalistiką!“, „Žurnalistikos“ almanacho informaciją

ŽENIA 2022 dalyviai.
Vitos Jurevičienės nuotr.

ŽURNALISTŲ
RENGINIAI

RE M I A
SPAUDOS,
RADIOJO IR
TELEVIZIJOS
REMIMO
FONDAS

ŽENIA TRADICIJA KLAIPĖDOJE NEBLĖSTA

Klaipėdos žurnalistų bendruomenė ir šiemet rudenį susitiko smagioje tradicinėje ŽENIA (Žurnalistų entuziastų nepriklausomų informatorių apdovanojimai) šventėje, kurios metu dėl pagrindinių statulėlių varžėsi įvairių uostamiesčio žiniasklaidos priemonių atstovai. Lietuvos žurnalistų sąjungos (LŽS) Klaipėdos apskrities skyriaus organizuojama ŽENIA šventė įvyko jau 22 kartą!

J. Kelkio medalis – už ryškius nuopelnus

Prieš trejus metus Klaipėdos žurnalistų bendruomenėje suspindo pirmieji žurnalistams įteikti lietuviškosios žurnalistikos pradininko Johano Ferdinando Kelkio medaliai. Šiemet šis apdovanojimas Klaipėdos žurnalistų šventės metu įteiktas laikraščio „Vakarų ekspresas“ žurnalistui ir aistringam kraštotyrininkui Denisui Nikitenkai už jo ryškius nuopelnus populiarinant ir puoselėjant krašto kultūrą bei paveldą. Šia veikla D. Nikitenka užsiima jau ne vieną dešimtmetį, žurnalistas yra parašęs knygų apie Kuršių neriją, domisi senųjų krašto gyventojų kuršių istorija ir palikimu, organizuoja ekskursijas, dalyvauja kultūros renginiuose, televizijos laidose.

Kolega Denisas savo feisbuko paskyroje itin kūrybiškai pristatė garbingo medalio įteikimo ceremoniją ir patirtas emocijas.

„Jei kino industrijoje aukščiausias ir geidžiausias apdovanojimas yra „Oskaras“, „Aukštinė palmės šakelė“ ar lietuviškoji „Sidabrinė gervė“, žurnalistikoje esama savų analogų. Pulitzerio premija – Everestas, mūsų nacionaliniu lygiu – Vinco Kudirkos premija, o viename stipriausių žurnalistikos bastionų Vakarų Lietuvoje – šis apdovanojimas. Tai – Lietuvos žurnalistų sąjungos Klaipėdos skyriaus įsteigtas lietuviškosios žurnalistikos pradininko Johano Ferdinando Kelkio (1801–1877) medalis.

„Už ryškius nuopelnus Klaipėdos krašto žurnalistikai ir kūrybinius darbus“, – taip parašyta mano diplome. Pagal medalio skyrimo nuostatus sudaryta komisija vienbalsiai šiemet išrinko mane.

Kai prieš keletą dienų paskambino kolegė skyriaus pirmininkė Jolanta Beniušytė ir pranešė, kad tiesiog privalau atvykti į

J. Kelkio medalio 2022 m. laureatas Denisas Nikitenka.

„Metų atradimo“ nominacijos nugalėtoja Jolanta Beniušytė su kolegomis.

kasmetinius žurnalistų apdovanojimus, natūraliai pasiteiravau, ar ką nors prisidirbau. Pasakė, kad būsiu apdovanotas būtent šiuo medaliu. Nuoširdžiai pasimečiau. Abu žemaičiai esam, tad mūsų trumpas pokalbis buvo toks:

– Monėj? Dikuo? Ož kou?

– Tėp nusprėnde komisėje. Būsi apduovanuojams Kelkio medalio.

– Bet dikuo monėj? A jūs dorni esat? Netorėt kėtu kandidatu? Į jok pėlna vertesniu ož monėm. Tuokėj apduovanuojėma senatvie skėrami ĩ.

– Napasakuok... Esi nusipelnės, laba dėdli indieli padaris žornalitikās, ĩ mes didžiounamies, ka turėm tavi mūsa bendruomenie.

– Je, už visuokis nesamuonės, a noje? Plytgalios, šokes, orvus, pilekálnios ĩ kėtus viejos... A rimtā?

– Rimtā rimtā. Baik maivyteis. Esi laukiams apduovanuojimuos ĩ kvit.

Kažkaip net nejaukiai pasijaučiau... Ką gi, AČIŪ, kolegos! Džiugu, kad kraštotyra, kurios

„Metų knyslio“ statulėlė šiemet atiteko LRT žurnalistams Radvilei Rumšienei ir Pauliui Selezniovui.

„Metų skrydžio“ nominacijos laureatu tapo „Vakarų ekspreso“ žurnalistas Darius Čiužauskas.

rezultatai virsta straipsniais, jų ciklais, sulaukė tokio dėmesio ir savotiškai užsitarnavo garbingą vietą. Yra tiriamosios žurnalistikos žanras, o čia bus kraštotylinė žurnalistika...

Nieko nėra smagiau, kai nuoširdus ir daug jėgų pareikalaujantis darbas, kuriame matau didelę prasmę, reikšmingas ne tik tau pačiam. Yra pastebimas, vertinamas ir įvertinamas. Žinoma, geriausi įvertinimai būna tada, kai vyksta pasiekti užsibrėžtus tikslus, straipsniai šviečia žmones, padeda išsaugoti paveldą, augina ir didina savo krašto mylėtojų kariauną.

Dar kartą dėkoju ir net nežadu sustoti.

Medalio autorius – skulptorius Robertas Guoba. Šis apdovanojimas įsteigtas 2020 m. Laureatais jau yra tapę kraštotylininkas, fotografas, rašytojas Bernardas Aleknavičius (1930–2020), ilgametė Klaipėdos žurnalistė Gražina Juodytė, jau 22 metus tradicinei klaipėdiškių

žurnalistų šventei ŽENIA diriguojantis radijo žurnalistas Žydrūnas Naujokas bei kultūrologas, žurnalistas Kęstutis Meškys. Garbė būti vienoje gretoje šalia tokių žmonių“, – savo feisbuko paskyroje rašė D. Nikitenka.

ŽENIA rinkimai – atviri

LŽS Klaipėdos apskrities skyriaus organizuojamoje šventėje tradiciškai teikiami apdovanojimai per praėjusius metus labiausiai pasižymėjusiems uostamiesčio žiniasklaidos atstovams.

Pastarieji išrenkami pačiu objektyviausiu būdu, nes kandidatus nominacijoms teikia patys žurnalistai. Balsavimas taip pat vyksta tik demokratinio principu – stojantis į gylę eilę už nominantų nugarų.

Kieno palaikymo būrys gausiausias, tam ir įteikiamas apdovanojimas.

Klaipėdoje plušantys žurnalistai vertinti penkiose nominacijose: „Metų atradimas“, „Metų praradimas“, „Metų skrydis“, „Metų praskridimas“ ir „Metų knyslys“.

Renginio vedėjas – radijo stoties „Laluna“ žurnalistas Ž. Naujokas vėl nustebino šventišku įvaizdžiu – pasipuošė ukrainietiškais šarovarais.

„Metų atradimu“ už netikėtą talentų proveržį tapo LŽS Klaipėdos apskrities skyriaus vadovė J. Beniušytė. Kolegos ją įvertino už pedagoginį talentą, nes šiemet J. Beniušytė pradėjo dėstyti žurnalistiką Klaipėdos universitete.

„Metų praradimo“ nominacija apdovanotas naujiųjų portalas „Atvira Klaipėda“ už prarastą ukrainietę žurnalistę, grįžusią ginti Tėvynės.

Kova dėl apdovanojimų.

„Metų skrydžio“ apdovanojimas už staigiausią kilimą karjeros laiptais atiteko į „Vakarų ekspresą“ grįžusiam žurnalistui Dariui Čiužauskui.

„Metų knysliais“ pripažinti LRT žurnalistė Radvilė Rumšienė ir reporteris Paulius Seleznievas, pakalbinę uostamiestyje netikėtai apsilankiusį Ukrainos prezidento Volodymyro Zelenskio administracijos vadovo patarėją Oleksijų Arestovičių.

Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos apdovanojimas už aktyviausiai viešinamas uosto naujienas atiteko „Vakarų ekspreso“ žurnalistei Daliai Bikauskaitei ir fotografei Vitai Jurevičienei.

„Metų akies“ titulu pagerbtas ir specialiu fotografo Sauliaus Jokužio įsteigtu prizu apdovanotas TV3 operatorius Vidas Valinčius.

Speciali nominacija „Ačiū“ už pagalbą žurnalistams atiteko Klaipėdos apskrities

valstybinės mokesčių inspekcijos atstovei spaudai Laimai Domarkienei.

Po apdovanojimų ceremonijos kolegos paminėjo ir dar vieną gražią sukaktį – LŽS Klaipėdos apskrities skyrius, ilgametis ir nepailstantis ŽENIA renginio organizatorius, šiemet mini 25 metų įsikūrimo jubiliejų, nors skyriaus ištakos siekia XX a. ketvirtąjį dešimtmetį.

Už paramą ir bendradarbiavimą renginio organizatoriai dėkoja: renginio partneriui AB „Klaipėdos nafta“, rėmėjams AB Vakarų laivų gamyklos įmonių grupei, UAB „Klaipėdos konteinerių terminalas“, AB „Klaipėdos vanduo“, UAB „Gren Klaipėda“, UAB „Klaipėdos monolitas“, UAB Klaipėdos jūrų krovinių kompanijai „Bega“, UAB saugos tarnybai „Argus“.

**LŽS Klaipėdos apskrities skyriaus
informacija**

RE M I A

PASAULIO
ŽINIASKLAIDA

„EUROBAROMETRAS“: LABIAUSIAI PASITIKIMA TRADICINE ŽINIASKLAIDA

Televizija (75 proc.) yra pagrindinis Europos Sąjungos (ES) gyventojų, ypač vyresniosios kartos, žinių šaltinis, rodo naujausios 2022 m. „Eurobarometro“ apklausos duomenys.

Apklausoje pateikiama išsami apžvalga apie žiniasklaidos naudojimo įpročius, pasitikėjimą įvairiais žiniasklaidos šaltiniais ir požiūrį į dezinformacijos keliamą grėsmę. Labiausiai ES gyventojus domina nacionalinės politikos temos (50 proc. respondentų), tačiau nuo jų nedaug atsilieka Europos ir tarptautiniai reikalai (46 proc.) bei vietinės žinios (47 proc.).

72 proc. respondentų teigė spaudoje, internete, per televiziją ar radiją neseniai ką nors

skaitę, matę ar girdėję apie ES. 57 proc. apklausos dalyvių neseniai ką nors skaitė, matė ar girdėjo apie Europos Parlamentą (EP). Žinias ES klausimais prisimena nuo 57 proc. respondentų Prancūzijoje iki 90 proc. asmenų Rumunijoje, o žinias EP klausimais – nuo 39 proc. Prancūzijoje iki 85 proc. Maltoje.

75 proc. ES respondentų teigė daugiausia žiūrintys televiziją. Šis informacijos šaltinis ypač populiarus tarp vyresnių asmenų (daugiau nei 55 m.). Antri pagal populiarumą yra

naujienų portalai (43 proc.), trečias – radijas (39 proc.), o ketvirti – socialiniai tinklai bei tinklaraščiai (26 proc.). Penktą vietą užima spauda – vienas iš penkių respondentų (21 proc.) laikraščius ar žurnalus mini kaip pagrindinį naujienų šaltinį. Jaunieji respondentai yra labiau linkę naujienas sekti socialinės žiniasklaidos platformose ir tinklaraščiuose – jomis naudojasi 46 proc. apklausos dalyvių 15–24 m. amžiaus grupėje, palyginti su 15 proc. asmenų nuo 55 m. amžiaus grupėje.

88 proc. respondentų dalį naujienų sužino internetu per išmanųjį telefoną, paprastą ar nešiojamąjį kompiuterį. 43 proc. apklausos dalyvių naujienų internete ieško naršydami naujienų svetainėse (pvz., laikraščio interneto svetainėje), o 31 proc. asmenų skaito jų socialiniuose tinkluose pasirodantį straipsnius ar skelbimus. Socialiniuose tinkluose naujienas sužino daugiausia jaunimas (43 proc. 15–24 m. amžiaus grupės respondentų, palyginti su 24 proc. 55 m. amžiaus ir vyresnių apklausos dalyvių).

Už internetu gaunamas naujienas moka dar palyginti nedaug ES šalių gyventojų: 70 proc. respondentų, kurie naujienas sužino internete, teigė naudojantys tik nemokamą naujienų turinį ar nemokamas naujienų teikimo internetu paslaugas.

Tradiciniais transliuotojais ir spauda, įskaitant jų internetinį turinį, ES gyventojai pasitiki labiau negu interneto naujienų portalais ir socialinės žiniasklaidos kanalais. 49 proc. respondentų tikisi, kad visuomeninė televizija ir radijas jiems teikia teisingas naujienas tiek per jų pagrindinius kanalus, tiek internetu. 39 proc. apklausos dalyvių nurodė,

kad antras patikimiausias šaltinis yra spauda. Kita vertus, privačią televiziją ir radiją kaip patikimą žiniasklaidos šaltinį nurodo 27 proc. respondentų. Tik Lenkijoje privati televizija ir radijas laikomi patikimiausiu naujienų šaltiniu. Dar radikalesnis požiūris į tradicinius naujienų šaltinius atsiskleidžia Vengrijoje, kur respondentai teigia, kad socialinėje erdvėje sekamus žmones, grupes ar draugus laiko patikimiausiais savo naujienų šaltiniais.

Pasitikėjimo svarba išryškėja ir respondentams atsakant į klausimą, kas paskatintų juos internete perskaityti naujienų straipsnį. 54 proc. apklausos dalyvių teigia, kad perskaityti straipsnį paskatina juos sudominusios antraštės, 37 proc. asmenų svarbu tai, ar jie pasitiki tą straipsnį skelbiančiu kanalu.

Daugiau kaip ketvirtadalis respondentų (28 proc.) mano, kad per pastarąsias septynias dienas jie labai dažnai ar dažnai susidurdavo su dezinformacija ar melagienomis. Daugiausia tokių atsakymų gauta iš respondentų Bulgarijoje: 55 proc. jų teigė su jomis susidūrę dažnai ar labai dažnai. Nyderlanduose taip teigusių respondentų buvo mažiausia (3 proc. atsakė „labai dažnai“, o 9 proc. – „dažnai“).

Daugelis respondentų pasitiki savo gebėjimais atpažinti dezinformaciją ir melagienas: 12 proc. asmenų jaučiasi labai pasitikintys, o 52 proc. – gana pasitikintys. Pasitikėjimas savo gebėjimais atskirti tikras naujienas nuo melagių mažėja su amžiumi ir išauga didėjant išsilavinimo lygiui.

Parengta pagal EP biuro Lietuvoje pranešimą spaudai

ŽURNALISTIKOS PREMIJA SKIRTA FILMUI APIE RUSIJOS VEIKSMUS AFRIKOJE

2022 m. Europos Parlamento (EP) Dafnės Karuanos Galicijos žurnalistikos premija skirta Clémentui Di Roma ir Caroliui Valade už jų dokumentinį filmą apie „Wagner“ grupės veiklą Afrikoje.

Žurnalistas Clémentas Di Roma dirba su vaizdo medžiaga ir fotografijomis, taip pat yra „France24“ korespondentas Ruandoje. Anksčiau jis dirbo reporteriu Senegale, o 2020–2022 m. – korespondentu Centrinės Afrikos Respublikoje (CAR). Iš šalies sostinės Bangio jis informavo apie rinkimų krizę ir maištininkų koalicijos ginkluotus išpuolius sostinėje. Savo ruožtu Carolis Valade reporteriu Afrikos klausimais dirba jau dešimtmetį. Jis keliavo po Vakarų Afriką ir iš ten pranešė apie Gvinėjos politinę krizę, ebolos epidemijos protrūkį, tyrė 2009 m. rugsėjo 28 d. masines žudynes, dokumentavo prisitaikymą prie klimato kaitos ir dramblių išnykimą. Vėliau jis persikėlė į CAR ir iš ten informavo apie pilietinio karo pasekmes bei Rusijos įtaką.

Šis filmas yra pirmasis žurnalistų dokumentinis filmas, vainikuojantis jų darbą CAR 2020 m. Šioje šalyje tuo metu smurto ir prievartos bangą sukėlė naujas maištas, kurį iš dalies atrėmė Kremlius interesams tarnaujanti

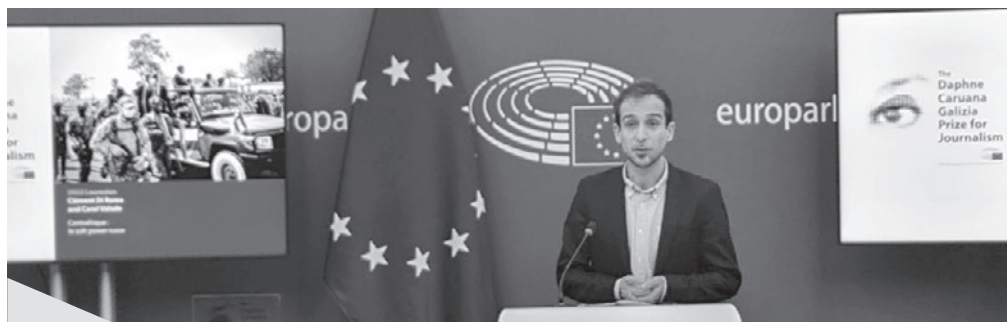
šešėlinė karinė grupuotė „Wagner“. Po kelių mėnesių trukusio tyrimo žurnalistai įgijo Rusijos propagandistų CAR pasitikėjimą. Taip pirmą kartą buvo išgirsti jų balsai. Šiame dokumentiniame filme nešališkai pateikiami samdinių aukų ir rėmėjų liudijimai.

EP įsteigė Dafnės Karuanos Galicijos žurnalistikos premiją 2019 m., siekdamas pagerbti su korupcija kovojusią Maltos tiriamosios žurnalistikos atstovę, kuri žuvo 2017 m. sproguos automobilyje padėtai bombai.

Šiomet iš viso savo žurnalistikos darbus premijai gauti pateikė daugiau kaip 200 žurnalistų.

EP laimėtoji skiria 20 tūkst. eurų premiją, išreikšdamas tvirtą paramą tiriamajai žurnalistikai ir pabrėždamas žiniasklaidos laisvės reikšmę.

„Žurnalistikos“ informacija

Žurnalistas Clémentas Di Roma

EP nuotr.

Sauliaus Žiūros nuotr.

TYLOS MINUTĖ

Janina Bačiliūnaitė-Ostermaier

*1952 02 10 Kėdainiai – 2022 07 07 Klaipėda,
žurnalistė, meno kūrėja.*

1970 m. baigė Klaipėdos 5-ąją vidurinę mokyklą, 1979 m. – žurnalistikos studijas Vilniaus universitete. 1974–1991 m. dirbo „Tarybinės Klaipėdos“, vėliau „Klaipėdos“ dienraštyje. 1991–1996 m. „Lietuvos aidas“, 1996–1997 m. savaitraščio „Mano verslas“, 1997–1998 m. „Lietuvos žinių“, 1998–2000 m. „Kauno dienos“ Klaipėdos korespondentė. Nuo 2001 m. – Vakarų laivų remonto įmonės atstovė spaudai. 2005 m. išleido publicistikos knygą „Tauta – tai šimtmečiai į priekį“, įvertintą V. Gedgaudo premija (2006). LŽS (nuo 1982 m.) ir NŽKA (nuo 2006 m.) narė. LŽS profesinio meistriškumo konkursų laureatė (1989, 2010). Palaidota Klaipėdos Joniškės kapinėse.

Ričardas Šaknys

1942 05 14 Juodžių k., Anykščių r. – 2022 06 29 Kaunas, fotomenininkas.

1960 m. baigė Kauno 8-ąją vidurinę mokyklą. Fotografavo nuo 1967 m., kūrė reportažines ir menines fotografijas. Net 35 m. dirbo Kauno radijo gamykloje, buvo „Bangos“ laikraščio fotografas. Vėliau darbavosi „Vakariniame Kaune“, „Kauno krašte“, „Mano versle“, „Akistatoje“, „XXI amžiuje“. Sukūrė rašytojų portretų ciklą. LŽS priklausė nuo 1989 m., buvo aktyvus Kauno apskrities skyriaus ir senjorų klubo „Mes“ narys. Apdovanotas Kauno miesto burmistro Jono Vileišio žalvariniu medaliu (2014). Palaidotas Karmėlavos kapinėse.

Bronius Vertelka

1948 05 20 Čiplių k., Panevėžio r. – 2022 07 02 Kaunas, žurnalistas.

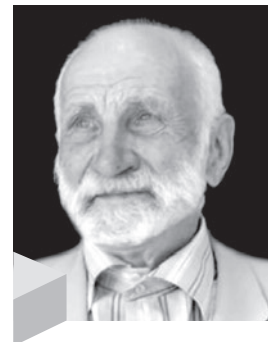
Baigė Panevėžio internatinę sporto mokyklą ir Vilniaus finansų ir kredito technikumą. Kurį laiką studijavo žurnalistiką Vilniaus universitete. Sovietmečiu dirbo „Raudonosios vėliavos“ (Varėna), „Auksinės varpos“ (Pakruojis) ir „Panevėžio tiesos“ korespondentu, o Nepriklausomybės metais laikraščiuose „Savininkas“, „Lietuva“, „Mano verslas“. 1998–2008 m. – „XXI amžiaus“ korespondentas. Palaidotas Panevėžio kapinėse.

Vilius Naujikas

1940 06 02 Mirabelėlio k., Skapiškio vlsč. – 2022 07 27 Vilnius, fotomenininkas, fotožurnalistas.

Baigė Skapiškio vidurinę mokyklą ir Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą. Pagal specialybę dirbo trumpai, nes pasuko į fotografijos meną. Dirbo fotografu Operos ir baleto teatre, Vilniaus universitete, Kino mėgėjų draugijoje, bendradarbiavo „Mūsų gamtoje“, „Nemune“, „Kultūros baruose“ ir kt. Dėstė fotografiją LSSR Dailės institute. 1962 m. su kitais įkūrė Kauno fotoklubą. Vienas pirmųjų Lietuvoje pradėjo kurti moterų aktus. Fotografavo Rasos šventes, niokojamus paveldo objektus, 1966–1968 m. sukūrė fotografijų ciklus „Kupiškėnų kraštas“, „Rokiškėnai“, „Naujas Vilnius“. Laikomas turistinės fotografijos pradininku Lietuvoje, motociklu išvažinėjo gerą dalį SSRS. Dalyvavo įvairiose fotografijos parodose. Gyveno Rūdninkų girios pakraštyje, savo žemėje užveisė parką, laikė bites. Palaidotas Skapiškio kapinėse.

Genovaitė Slaninienė

1940 01 15 Raudonės vlsč. – 2022 08 26 Kaunas, pedagogė, žurnalistė.

Su šeima ištremta į Sibirą, baigė rusų kalbos ir literatūros specialybę Abakano (Chakasija) pedagoginiame institute. Grįžusi į Lietuvą Vilniaus universiteto Kauno vakariniame fakultete studijavo žurnalistiką. Tremtinei didžiųjų redakcijų durys buvo užtrenktos, tad darbavosi įmonių ir įstaigų leidiniuose. Vėliau dirbo Jonavos „Naujienu“, „Vakarinio Kauno“ ir „Kauno krašto“ redakcijose, o žurnalistinį darbą baigė leidinyje „Farmacija ir laikas“. LŽS narė. Palaidota Žiežmarių kapinėse.

Laimutė Blažytė-Miliuvienė

1948 12 01 Meronys, Ignalinos r. – 2022 09 28 Ignalina, žurnalistė, redaktorė.

Vidurinę mokyklą baigė Ignalinoje. 1966–1969 m. – Švenčionių r. laikraščio „Žvaigždė“ korespondentė. 1969–1978 m. dirbo Kėdainių elektros aparatūros gamykloje ir studijavo žurnalistiką Vilniaus universitete. Įgijusi diplomą pradėjo dirbti laikraščio „Kėdainių garsas“ atsakingąja sekretore, redaktoriaus pavaduotoja. 1991 m. grįžo į gimtinę, dirbo laikraščio „Nauja vaga“ skyriaus vedėja. Kai laikraštis tapo nepriklausomas, 1992 m. redakcijos darbuotojai ją išrinko redaktore. Šias pareigas ėjo iki 2021 m., kai leidinys užsidarė. Velionės vadovaujama redakcija išlaikė nešališko leidinio statusą, buvo atvira visų politinių partijų mintims, atidi paprasto žmogaus gyvenimui ir problemoms. LŽS narė. Palaidota Palūšės kapinėse.

Nikolajus Žukovas

1984 06 13 Tula, Rusija – 2022 10 05 Vilnius, aviatorius, žurnalistas.

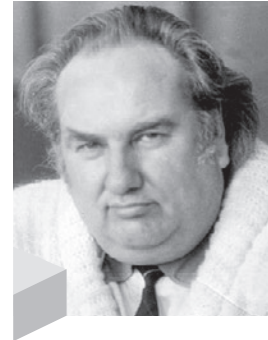
1974 m. baigė Rygos aviacijos mokyklos Skrydžių valdymo fakultetą. 1974–1982 m. dirbo Vilniaus oro uosto skrydžių valdymo tarnyboje. 1982–1984 m. mokėsi Leningrado civilinės aviacijos akademijoje, jos Visuomeninių profesijų fakultete išklausė žurnalistikos kursą. 1977–1986 m. laikraščio „Vozdušnij transport“ (Maskva) korespondentas, bendradarbiavo Lietuvos rusakalbėje periodikoje. 1987–1990 m. „Vakarinių naujienų“ korespondentas. Nuo 1991 m. pradžios redagavo „Respublikos“ laikraštį rusų kalba, dalyvavo tarptautiniame skrydyje oro balionais per Karakumų dykumą. 1992–1994 m. redagavo laikraštį „Malaja gazeta“. Nuo 2005 m. savaitraščio „Litovskij kurjer“

redaktoriaus pavaduotojas, žurnalo „Aviacijos pasaulis“ bendradarbis. Parašė scenarijus dokumentiniams kino filmams „Lietuvos skrydžių valdymo istorija“, „Tarptautinis Vilniaus oro uostas“. Išleido knygą „Rusų stačiatikių bažnyčia Lietuvoje 1641–1945 metais“ (2003), knygą „Vilniaus pėstininkų junkerių mokykla 1864–1947 m.“ (2010) bendraautoris (abi rusų k.), albumo „Skrydžiui per Karakumus 25 metai“ (2016) teksto autorius. LŽS narys nuo 2003 m.

Jonas Adolfas Strakšys

1937 04 25 Puotkelių k., Skuodo vlsč. – 2022 10 18 Vilnius, žurnalistas, rašytojas.

1957 m. baigė Skuodo vidurinę mokyklą, 1964 m. – žurnalistikos studijas Vilniaus universitete. 1956–1969 m. Skuodo r. laikraščių „Pergalė“ ir „Mūsų žodis“ korektorius, skyriaus vedėjas, redaktoriaus pavaduotojas. 1969–1978 m. Akmenės r. laikraščio „Vienybė“, 1978–1985 m. – Šiaulių r. laikraščio „Leninietis“ redaktorius, 1985–1990 m. žurnalo „Šluota“ vyriausiasis redaktorius. 1991–1992 m. valstybinės įmonės leidyklos „Spauda“ redaktorius, 1992–1993 m. savaitraščio „Pozicija“ literatūrinis darbuotojas, 1993 m. AB „Lietuvos geležinkeliai“ leidybos skyriaus viršininkas, UAB „Gaza“ atstovas spaudai, 1995 m. laikraščio „Lietuva“ literatūrinis darbuotojas. 1996–2003 m. laikraščio „Šiaulių kraštas“ reporteris ir apžvalgininkas, 2005–2006 m. laikraščio „Karštas komentaras“ redaktoriaus pavaduotojas. 2006–2008 m. Seimo nario Dailio Alfonso Barakausko padėjėjas.

Išleido knygas: „Artimi“ (publicistika, 1975), „Pjūties metas“ (apsakymai, 1978), „Ražienų šalnos“ (apysaka ir apsakymai, 1989), „Liepaitė“ (vaikams, 1991), „Saulės vaikas“ (1992), „Gulbinas“ (vaikams, 1992), „Agonija“ (apsakymai, 1999), „Antausiai“ (publicistika, 2000), „Juodo kumelio plovimas“ (publicistika, 2001), „Dunda Dulkinas ir kiti“ (satyrinis romanas, 2002), „Grumtynės kasdienybėje“ (publicistika, 2002), „Juodas rugpjūčio saulėtekis“ (apsakymai, 2003), „Dinozaurų kapinės“ (satyra ir humoras, 2004), „Pjaun broliukai žalioj lankoj...“ (publicistika, 2005), „Juras. Vienos politinės žmogžudystės anatomija“ (publicistika, 2007), „Valstybė pagal Julijų Veselką“ (publicistika, 2008), „Bambalynė“ (publicistika, 2009), „Saulėtų sutemų vaikus“ (publicistika, 2014). Apie dešimtį knygų yra sudaręs. Jo humoreskos spausdintos lenkų, latvių, rusų satyriniuose žurnaluose ir almanachuose. LŽS, NŽKA ir Rašytojų sąjungos narys, apdovanojtas medaliu „Už nuopelnus žurnalistikai“ (2017). Palaidotas Vilniaus Kairėnų kapinėse.

Laima Pangonytė

1942 01 17 Vilnius – 2022 10 22 Vilnius,
filmų režisierė, žurnalistė, Sąjūdžio metraštininkė.

Baigė Vilniaus S. Nėries vidurinę mokyklą, 1966 m. rusų kalbos ir literatūros studijas Vilniaus universitete, 1975 m. Leningrado teatro, muzikos ir kinematografijos institutą. Mokytojavo Anykščių rajone. Nuo 1969 m. dirbo Lietuvos kino studijoje režisieriaus asistente, režisierė, scenariste. Kartu su Robertu Verba ir kitais sukūrė per dešimt dokumentinių filmų („Susirinko visa Lietuva“ (1970), „Paskutinė vienišio vasara“ (1971), „Pasaulį vaizduojuos kaip didelę simfoniją... M. K. Čiurlionis“ (1975), „Lituanikos sparnai“ (1983) ir kt.). Nuo pirmųjų Sąjūdžio veiklos dienų tapo jo metraštininke. Laimos kamera fiksavo Atgimimo mitingus, Baltijos kelią, kitus įvykius. Lietuvos visuomenę sukrėtė jos reportažai iš Tbilisio, kur imperijos kareiviai kastuvėliais daužė antisovietinio mitingo dalyvius. Išvykusi į Italiją, bendradarbiavo su Lietuvos radiju ir televizija, buvo korespondentė prie Šv. Sosto. LŽS narė, reiškėsi jos Senjorų klubo veikloje. Palaidota Vilniaus Rokantiškių kapinėse.

Vaidilutė Volskytė

1935 07 21 Veliuona – 2022 10 29 Vilnius,
žurnalistė, Vytauto Didžiojo universiteto docentė.

1954 m. baigė Kauno 12-ąją vidurinę mokyklą, 1959 m. žurnalistikos studijas Vilniaus universitete. 1929–1973 m. dirbo „Kauno tiesos“ kultūros ir mokyklų skyriaus vedėja, 1973–1979 m. „Nemuno“ žurnalo skyriaus redaktore. 1964 m. Kauno aukštosiose mokyklose pradėjo dėstyti etiką.

1979–1994 m. Lietuvos žemės ūkio akademijos Estetikos katedros vedėja, nuo 1981 m. docentė. 1994–2001 m. Vytauto Didžiojo universiteto docentė. Nuo 1929 m. LŽS narė, pastaruoju metu aktyviai dalyvavo Senjorų klubo veikloje. Palaidota Seredžiaus kapinėse.

Neonila Badakaitė-Strackienė-Taylor

1945 11 03 Kaunas – 2022 11 01 Kaunas, žurnalistė, režisierė.

Baigusi Lietuvos valstybinę konservatoriją, dirbo Lietuvos televizijos Kauno redakcijos režisierė, radijo ir TV laidų vedėja. Ištekėjusi gyveno Jungtinėse Amerikos Valstijose. Grįžusi bendradarbiavo Marijos radijuje. LŽS narė. Palaidota Kruonio kapinėse.

Parengė Domas Šniukas

ALBERTO VAIDILOS ŽURNALISTŲ PORTRETAI

Apie autorių skaitykite 87 p.

**Jonas
Jackevičius**

**Algirdas
Matulevičius**

**Eglė
Gerulaitytė**

**Gerimantas
Statinis**

Brigita Sabaliauskaitė

Henrikas Vaitiekūnas

**Juozapas Vytas
Urbonas**

**Povilas Sigitas
Krivickas**

**Vytautas
Leščinskas**

TURINYS

- 3 Redaktorės žodis
LŽS SUVAŽIAVIMAS 2022 M.
- 6 Ateityje daugiau dėmesio profesiniams reikalams
- 16 Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininko Dainiaus Radzevičiaus veiklos programa 2023–2026 m.
- 20 Lietuvos žurnalistų sąjungos 2023–2026 m. veiklos gairės
ŽINIASKLAIDA IR VALSTYBĖ. NUOMONĖS
- 22 Grėsmės savireguliacijai kelia nerimą žurnalistų organizacijoms
- 24 Neišnaudotos galimybės ir prarastas laikas stiprinti Lietuvos žiniasklaidą
- 28 Dabar kiekvienas mano esąs žurnalistas
ŽURNALISTIKOS METRAŠTININKAI
- 30 Domijonas Šniukas: „Žurnalistikai ir žurnalistams niekada nebūna lengva“
ŽURNALISTIKA KONFLIKTŲ ŽIDINIUOSE
- 38 Tiesos paieškos siekiant užtikrinti visuomenės teisę žinoti
2022-IEJI - LIETUVOS UNIVERSITETŲ METAI
- 45 Kodėl noriu būti žurnalistu?
INICIATYVOS
- 50 Klaipėdos žurnalistų iniciatyva - paremti kolegas Ukrainoje
KOVA SU DEZINFORMACIJA
- 53 Vien žinojimo apie dezinformaciją negana
- 57 Kas vyksta skaitmeniniame Rusijos karo su Ukraina fronte?
SPAUDOS IR ŽURNALISTIKOS ISTORIJA
- 60 Žurnalistas ir inžinierius
PROVINCIJOS ŽURNALISTO UŽRAŠAI
- 64 Buvusių reporterių nebūna
ŽURNALISTŲ KŪRYBA
- 71 Edmundas Ganusauskas: „Žmonės - ne rašinių, o mano gyvenimo herojai“
- 80 2022 m. kolegų išleistos knygos
- 83 Žurnalistų dainos?! Taip, jos skamba!
- 87 Žurnalistų portretai tinka tobulumo paieškoms
ŽURNALISTŲ KELIONĖS
- 89 Kalnų magijos užburtas
- 96 Braidymai po pasaulį, šįkart Aliaskoje...
LIETUVOS ŽURNALISTAI: ĮVYKIŲ KRONIKA
- 105 Kas, kur, kada - nuo 2022 m. birželio iki gruodžio
ŽURNALISTŲ RENGINIAI
- 116 ŽENIA tradicija Klaipėdoje neblėsta
PASAULIO ŽINIASKLAIDA
- 121 „Eurobarometras“: labiausiai pasitikima tradicine žiniasklaida
- 123 Žurnalistikos premija skirta filmui apie Rusijos veiksmus Afrikoje
- 124 **TYLOS MINUTĖ**

ISSN 0135-1346

9 770135 134000